

Programma voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2007-2013. Jaarverslag 2013

2014

Linn Dumez

Afdeling Monitoring en Studie
Vlaamse overheid | Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Landbouw
en Visserij

PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING VLAANDEREN 2007-2013 (PDPO II)

JAARVERSLAG 2013

Entiteit: Departement Landbouw en Visserij

Afdeling: Monitoring en Studie

Auteur: Linn Dumez

Datum: 30/06/2014

COLOFON

Samenstelling

Entiteit: Departement Landbouw en Visserij

Afdeling: Monitoring en Studie

Verantwoordelijke uitgever

Jules Van Liefferinge, Secretaris-generaal Departement Landbouw en Visserij

Depotnummer

D/2014/3241/200

Druk

Vlaamse overheid

Voor bijkomende exemplaren neemt u contact op met

Afdeling Monitoring en Studie

Koning Albert II-laan 35 bus 40

1030 Brussel

Tel. 02 552 78 20 | Fax 02 552 78 71 | ams@lv.vlaanderen.be

Een digitale versie vindt u terug op

www.vlaanderen.be/landbouw/studies

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Dumez L. (2014) *Programma voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2007-2013, Jaarverslag 2013*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit rapport verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Indien u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hierbij graag helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

INHOUD

VOORWOORD.....	1
SAMENVATTING	2
INLEIDING.....	5
1. ALGEMEEN KADER	6
1 WETTELIJKE BEPALING PLATTELANDSVERORDENING.....	6
2 ALGEMEEN KADER	6
2. PROGRAMMAMANEGEMENT.....	7
1 WETTELIJKE BEPALINGEN PLATTELANDSVERORDENING.....	7
2 COMMUNAUTAIRE BELEID.....	7
3 TOEZICHT EN EVALUATIE	7
4 BEHEER VAN HET PROGRAMMA	8
5 TECHNISCHE BIJSTAND.....	9
5.1 Algemeen	9
5.2 Vlaams Ruraal Netwerk.....	11
5.2.1 Organisatie	11
5.2.2 Communicatie	12
5.2.3 Transnationale ondersteuning.....	14
6 VOORLICHTING EN PUBLICITEIT	14
3. ONGOING EVALUATIE	15
1 WETTELIJKE BEPALING PLATTELANDSVERORDENING.....	15
2 INLEIDING.....	15
3 EVALUATIEACTIVITEITEN IN 2013	16
3.1 Uitbestede studies	16
3.2 Studies uitgevoerd binnen de administratie.....	16
4 NETWERKACTIVITEITEN VAN PERSONEN BETROKKEN BIJ EVALUATIE	18
4. PDPO-INDICATOREN 2013	19
1 INLEIDING.....	19
2 WETTELIJKE BEPALINGEN PLATTELANDSVERORDENING.....	19
3 FINANCIËLE INDICATOREN	19
3.1 Overzicht uitgaven 2013	19
3.2 Terugvorderingen 2013	32
4 INDICATOREN AS 1 - VERBETERING VAN HET CONCURRENTIEVERMOGEN VAN DE LAND- EN BOSBOUWSECTOR.....	33
4.1 Opleiding in de landbouw (maatregel 111-A).....	33
4.2 Sensibiliseringsprojecten duurzame landbouw (maatregel 111-C)	36
4.3 Vestiging van jonge landbouwers (maatregel 112)	38
4.4 Bedrijfsadviesstelsel voor land- en tuinbouwers (maatregel 114)	41
4.5 Investeringsplan voor landbouwbedrijven (maatregel 121)	42

4.6	Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten (maatregel 123-A).....	46
4.7	Deelname door landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen (maatregel 132)	48
4.8	Voorlichting en afzetbevordering van Vlaamse producten erkend als BOB/BGA/GTS (maatregel 133) 48	
5	INDICATOREN AS 2 – VERBETERING VAN HET MILIEU EN HET PLATTELAND	50
5.1	Vergoeding natuur binnen en buiten Natura 2000 (maatregelen 212 en 213)	50
5.2	Behoud van met uitsterven bedreigde lokale veerassen en variëteiten van hoogstamboomgaarden (maatregel 214-C)	53
5.3	Agromilieumaatregelen (maatregel 214)	54
5.4	Inrichtingsmaatregelen door landbouwers in kader van kaderrichtlijn water (maatregel 216)	67
5.5	Bebossing van landbouwgronden (maatregel 221)	68
5.6	Eerste totstandbrenging van boslandbouwsystemen op landbouwgrond (maatregel 222)	70
5.7	Niet-productieve investeringen in bossen (maatregel 227)	71
6	INDICATOREN AS 3 – DE LEEFKWALITEIT OP HET PLATTELAND EN DIVERSIFICATIE VAN DE PLATTELANDSECONOMIE.....	72
6.1	Investeringen met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten (maatregel 311).....	72
6.2	Bevordering van toeristische activiteiten (maatregel 313)	76
6.3	Basisvoorzieningen voor de economie en plattelandsbevolking (maatregel 321).....	77
6.4	Dorpskernvernieuwing en –ontwikkeling (maatregel 322)	78
6.5	Instandhouding en opwaardering van het landelijke erfgoed (maatregel 323).....	79
6.6	Intermediaire dienstverlening (opleiding en vorming van ruraal ondernemerschap) (maatregel 331) 81	
7	INDICATOREN AS 4 – LEADER.....	83
7.1	Lokale ontwikkelingsstrategieën leefkwaliteit / diversificatie (maatregel 413)	83
7.2	Samenwerkingsprojecten met andere plattelandsgebieden (maatregel 421)	87
7.3	Werking Plaatselijke Groepen (maatregel 431)	87
8	INDICATOREN HEALTH CHECK EN ECONOMISCH HERSTELPLAN	89
8.1	Inleiding	89
8.2	As 1	89
8.2.1	Investeringen in landbouwbedrijven (maatregel 121)	89
8.2.2	Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en tuinbouwproducten (maatregel 123) 91	
8.3	As 2	92
8.3.1	Agromilieumaatregelen (maatregel 214)	92
8.4	As 3	93
8.4.1	Investeringen met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten (maatregel 311). 93	
	FIGUREN	94
	TABELLEN.....	96
	BRONNEN	98
	AFKORTINGEN	99
	CONTACTPERSONEN	100
	BIJLAGEN	102

VOORWOORD

Het Jaarverslag 2013 van het Programma voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2007-2013 (PDPO II) bevat heel wat cijfermateriaal, gebaseerd op de op Europees niveau vastgelegde indicatoren. Een selectie van die indicatoren wordt in het jaarverslag beschreven en geïllustreerd aan de hand van tabellen en figuren. Dit jaarverslag en de vorige edities geven, samen met de mid term evaluatie, een goed beeld van de uitvoering van het Vlaamse programma.

In dit rapport wordt daarenboven in een kaderstuk dieper ingegaan op enkele maatregelen van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds. Bovendien worden de winnende projecten van de wedstrijd Prima Plattelandsproject 2013 beschreven. Er wordt tevens gerapporteerd over de Health Check en het Economisch Herstelplan.

Aan het jaarverslag ging heel wat voorbereidend werk vooraf. De beheersdiensten van de Vlaamse beleidsdomeinen Leefmilieu, Natuur en Energie en Landbouw en Visserij verzamelden en leverden het nodige cijfermateriaal. Ook de Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid, afdeling Organisatie en Strategisch Beleid van het Departement Landbouw en Visserij, en het Vlaams Betaalorgaan van het Agentschap voor Landbouw en Visserij leverden bijdragen. De coördinatie van de opmaak van dit jaarverslag werd toevertrouwd aan de afdeling Monitoring en Studie van het Departement Landbouw en Visserij.

SAMENVATTING

Het PDPO II Jaarverslag 2013 geeft een beeld van de eerste zeven uitvoeringsjaren van het tweede Vlaamse Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO II, 2007-2013). Ten gevolge van de N+2-regel kunnen de uitgaven van het PDPO II-budget nog doorlopen tot eind 2015. Dit rapport schetst eerst het algemene kader waarbinnen het programma opereert en focust op de wijzigingen die aan het programma werden aangebracht. Daarna worden het programmabeheer en de evaluatieactiviteiten beschreven. De meeste aandacht gaat naar de monitoringgegevens van de verschillende maatregelen. De samenvatting beperkt zich ook tot deze monitoringdata.

Financiële voortgang

Tijdens de eerste zeven jaren van PDPO II werd in totaal 695,6 miljoen euro uitgegeven (inclusief Health Check en Economisch Herstelplan). Dat is 92% van de geplande uitgaven voor de ganse programmaperiode. De totale overheidsuitgaven bedroegen in 2013 51,9 miljoen euro (inclusief top-up) voor de verschillende PDPO II-maatregelen en technische bijstand. Van die overheidsuitgaven in 2013 ging circa 39% naar As 1, 34% naar As 2, 14% naar As 3 en 12% naar As 4. Budgettair gezien waren de belangrijkste maatregelen in 2013 investeringen in landbouwbedrijven (VLIF) (15%), beheerovereenkomst water (12%), LEADER lokale ontwikkelingsstrategieën (10%), vestigingssteun voor jonge landbouwers (VLIF) (10%), opleiding (9%) en diversificatiesteun (VLIF) (6%).

Ook in het kader van het Health Check-programma en het Economisch Herstelplan werden uitgaven gedaan in 2013. In totaal bedroeg de overheidssteun in 2013 binnen deze programma's 5,6 miljoen euro (inclusief top-up). Sinds 2010 werd zo 39,7 miljoen euro steun verleend aan de prioriteiten van Health Check en Economisch Herstelplan, met name hernieuwbare energie, klimaat, waterbeheer, biodiversiteit en herstructurering van de zuivelsector.

As 1

Binnen As ging 64% van de uitgaven naar de VLIF-maatregelen investerings- en vestigingssteun in 2013. 23% van de uitgaven ging naar opleiding, vijf procent naar verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten, vier procent naar demoprojecten en drie procent naar bedrijfsadviessystemen.

In het kader van opleiding wordt een onderscheid gemaakt tussen cursussen (starters- en vormingscursussen), korte vorming, en sensibiliseringsprojecten.

De cursussen draaiden in 2013 vooral rond management- en marketingvaardigheden en ICT. In totaal werden 5.625 (niet-unieke) deelnemers geregistreerd en werden 4.998 diploma's of getuigschriften uitgereikt. In de periode 2007-2013 namen 16.592 unieke personen deel aan de cursussen en werden 34.091 diploma's en getuigschriften uitgereikt.

De korte vormingssessies trokken in 2013 117.764 (niet-unieke) geïnteresseerden. De thema's management- en marketingvaardigheden en landschapsbehoud/milieubescherming konden op de meeste deelnemers rekenen.

De demo-projecten duurzame landbouw telden in 2013 7.399 deelnemers. De meesten volgden een demoproject rond landschapsbehoud/milieubescherming of rond management- en marketingvaardigheden.

Binnen de maatregel vestiging van jonge landbouwers werden in 2013 252 nieuwe dossiers goedgekeurd, goed voor een totaal investeringsvolume van 47,8 miljoen euro. De meeste dossiers hebben betrekking op gemengde en melkveebedrijven.

Onder de maatregel bedrijfsadviesystemen vallen zowel de bedrijfsadviezen conform de regelgeving van PDPO I (de "milieumodule" en het "bedrijfsleidingsadvies") als de adviezen conform de regelgeving van PDPO II (het zogenaamde "nieuwe BAS"). De betalingen in 2013 gingen naar 481 bedrijfsadviezen onder het nieuwe BAS en één dossier conform PDPO I-regelgeving.

In 2013 werden 2.933 nieuwe investeringsdossiers goedgekeurd, waarvan het totale investeringsvolume 340,7 miljoen euro bedraagt. De meeste dossiers hadden betrekking op gemengde, melkvee- en tuinbouwbedrijven. Eén procent van de goedgekeurde dossiers betrof een biologisch bedrijf.

In 2013 werd geen nieuwe oproep voor agrovoedingsbedrijven gedaan, waardoor ook geen nieuwe projecten werden goedgekeurd. Voor investeringen die de voorgaande jaren al waren goedgekeurd, werd in 2013 ruim 1 miljoen euro steun uitbetaald.

Binnen de maatregel deelname aan voedselkwaliteitsregelingen werden in 2013 218 biologische producenten uitbetaald die het jaar voordien een steunaanvraag hadden ingediend. Daarnaast kregen 28 producenten van Brussels grondwitloof (Beschermd Geografische Aanduiding, BGA) of Vlaams-Brabantse tafeldruif (Beschermd Oorsprongsbenaming, BOB) een subsidie.

Onder de maatregel voorlichting en afzetbevordering van Vlaamse producten erkend als BOB/BGA/GTS werden in 2011 twee programma's, één programma voor de Vlaams-Brabantse tafeldruif (BOB) en één voor het Brusselse grondwitloof (BGA), goedgekeurd en uitgevoerd in 2012 en 2013. Samen voerden die programma's in 2013 zes acties uit.

As 2

Binnen de tweede As was de beheerovereenkomst water goed voor 37% van de uitgaven in 2013. Daarna volgden de agromilieumaatregelen verwarringstechniek (11%), beheerovereenkomst perceelsrandenbeheer (10%), beheerovereenkomst kleine landschapselementen (7%) en vlinderbloemigen (7%).

In 2013 ontvingen 788 unieke landbouwbedrijven een vergoeding natuur, samen goed voor een totale oppervlakte van 2.436 hectare, waarvan 1.041 hectare in Natura 2000-gebied.

Het totale areaal agromilieumaatregelen bedroeg in 2013 47.944 hectare en er liepen 9.671 contracten. Beheerovereenkomst water was goed voor 37% van het totale areaal. Daarna volgden verwarringstechniek (17%), BO erosiebestrijding (10%), vlinderbloemigen (9%), hectaresteun bio-landbouw (9%) en mechanische onkruidbestrijding (7%). De totale uitgaven voor agromilieumaatregelen in kalenderjaar 2013 bedroegen 17 miljoen euro. 37% van die uitgaven ging naar de beheerovereenkomst water en 11% naar verwarringstechniek.

In 2013 hadden in totaal 6.924 bedrijven één of meerdere agromilieumaatregelen lopen, op een totaal uniek areaal van 47.114 hectare. Van dat unieke areaal is 3.016 hectare gelegen in Natura 2000-gebied, 717 hectare in VEN-gebied en 619 hectare in LFA-gebied.

In 2013 werden geen nieuwe projecten goedgekeurd in het kader van de kaderrichtlijn water.

Binnen de maatregel bebossing van landbouwgronden werden in 2013 68 nieuwe dossiers goedgekeurd. Deze dossiers zijn goed voor een te bebossen landbouwoppervlakte van 93,2 hectare, waarvan 8,5 hectare in LFA-gebied en bijna 7 hectare in Natura 2000-gebied is gelegen. De totale, onder PDPO II-regelgeving beboste of te bebossen oppervlakte landbouwgrond kwam in 2013 op 265 hectare.

Er zijn 2013 vijf aanvragen voor boslandbouwsystemen goedgekeurd. Samen zijn deze contracten goed voor een oppervlakte van 7,64 hectare. In 2013 is er 11.752 euro steun uitbetaald aan boslandbouwsystemen.

Voor de niet-productieve investeringen in bossen werden in 2013 198 aanvragen goedgekeurd, waarvan 98 voor de submaatregel "bebossing/herbebossing" en 100 voor "ecologische bosfunctie". Samen zijn deze projecten goed voor een investeringsvolume van bijna 0,6 miljoen euro.

As 3

In 2013 werden 538 nieuwe diversificatiedossiers goedgekeurd, samen goed voor een investeringsvolume van bijna 40,2 miljoen euro. De investeringen in hernieuwbare energie waren opnieuw de belangrijkste vorm van diversificatie in 2013.

In het kader van de gebiedsgerichte werking van As 3 werden door de provinciale managementcomités in 2013 61 nieuwe projecten goedgekeurd. 18 daarvan kaderden in de maatregel instandhouding en opwaardering van het landelijk erfgoed. De maatregel dorpskernvernieuwing en -ontwikkeling was eveneens goed voor 18 nieuwe projecten en bevordering van toeristische activiteiten telde er negen. De overige projecten draaiden rond intermediaire dienstverlening (tien) en basisvoorzieningen voor de economie en plattelandsbevolking (zes).

As 4

Met 112 nieuwe Leaderprojecten in 2013, komt het totale aantal voor de periode 2007-2013 op 599 projecten goedgekeurd door de Plaatselijke Groepen. De 599 goedgekeurde projecten hebben in totaal 978 financieel begunstigen, van wie 551 uit de privésector en 424 uit de openbare sector.

In 2013 werden vier nieuwe samenwerkingsprojecten tussen LEADER-gebieden opgestart, wat het totaal op 14 projecten binnen deze maatregel brengt. In de samenwerkingsprojecten zijn in totaal 32 (niet-unieke) Plaatselijke Groepen (PG) betrokken, waarvan 19 Vlaamse PG's.

Onder de noemer "werking plaatselijke groepen" kregen in 2013 219 activiteiten steun, waarmee het totaal voor de periode 2007-2013 op 1.684 activiteiten komt. Iets meer dan de helft (52%) van de activiteiten bestond uit een informatiesessie over het Leadergebied en het bekendmaken van de lokale ontwikkelingsstrategieën. 34% van de activiteiten draaide rond het opleiden van personeel dat de lokale ontwikkelingsstrategie moet voorbereiden en uitvoeren. Acht procent van de acties focuste op het voeren van promotie.

INLEIDING

Het voorliggende jaarverslag schetst een beeld van het zevende uitvoeringsjaar van het Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2007-2013 (PDPO II), dat bij beschikking C(2007)5555 van 13 november 2007 door de Europese Commissie werd goedgekeurd en later werd gewijzigd bij beschikkingen C(2009)1662 van 13 maart 2009 en C(2009)10181 van 11 december 2009. Via volgende link kan het volledige programmadocument geraadpleegd worden: www.vlaanderen.be/pdpo.

Welke thema's een jaarverslag hoort te behandelen, is opgenomen in de plattelandsverordening (verordening (EG) nr 1698/2005), artikel 82, 2a) tot g) en werd meer gedetailleerd beschreven in de EU-Richtsoeren (Europese Commissie, 2006).

In feite komen de bepalingen voor het jaarverslag neer op een kwantitatieve rapportering over de uitvoering van het programma, aan de hand van door de Europese Commissie vastgelegde indicatoren en een beschrijving van de uitvoeringsomstandigheden, de werkzaamheden op vlak van monitoring en evaluatie en de maatregelen genomen door de beheersautoriteit en het toezichtcomité om tot een goede programma-uitvoering te komen.

Waar relevant wordt bij elk hoofdstuk van dit jaarverslag verwezen naar de betreffende wettelijke bepaling die van toepassing is. De door de Europese Commissie gevraagde indicatoren tabellen (Europese Commissie, 2009) vormen een bijlage bij dit rapport. De belangrijkste kengetallen hieruit worden in de tekst nader toegelicht en geïllustreerd met figuren en tabellen.

1. ALGEMEEN KADER

1 WETTELIJKE BEPALING PLATTELANDSVERORDENING

Verordening (EG) nr 1698/2005, artikel 82, 2a)

Elke verandering van de algemene omstandigheden die een rechtstreekse invloed heeft op de voorwaarden voor de uitvoering van het programma, en elke wijziging van het communautaire kader en nationale beleid dat gevolgen heeft voor de coherentie tussen de bijstand van het ELFPO en die van de andere financieringsinstrumenten

2 ALGEMEEN KADER

In 2013 werd tweemaal een wijziging aan het PDPO II ingediend bij de Europese Commissie. Het ging telkens om notificatiewijzigingen in het kader van artikel 6(1)(c) van de verordening 1974/2006:

1. De eerste wijziging werd ingediend op 7 mei 2013 en betrof een transfer van middelen van maatregelen 123 en 125 naar maatregelen 121 en 311. Ook sommige indicatoren werden aangepast en maatregel 111 kreeg een inhoudelijke bijsturing met betrekking tot het aantal lessen en sociale promotie. De wijziging werd op 5 september 2013 goedgekeurd.
2. Financiële transfers binnen As 2, As 3 en As 4 om beter aan te sluiten bij de reële uitgaven, verlenging van de staatssteunregels en mogelijkheid om verbintenissen bij agromilieumaatregelen met een jaar te verlengen. De wijziging werd ingediend op 23 december 2013.

De aanhoudende economische crisis heeft ook in 2013 een impact op de uitvoering van het PDPO II gehad. Dit uitte zich vooral in de maatregel 123 (verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten), waar de uitgaven lager bleven dan voorzien. Door de crisis is er vanuit de agrovoedingssector immers minder interesse om zware investeringen te doen.

In 2013 kwam meer duidelijkheid over de klijtlijnen en de concrete invulling van het GLB 2014-2020 op EU-niveau, onder meer via de nieuwe verordeningen voor plattelandsontwikkeling, overgangsbepalingen,... Dit alles heeft ook zijn invloed op het PDPO II en de mogelijkheden voor verdere uitvoering ervan tot eind 2015.

2. PROGRAMMAMANAGEMENT

1 WETTELIJKE BEPALINGEN PLATTELANDSVERORDENING

Verordening (EG) nr 1698/2005, artikel 82, 2 f)

Een verklaring over de inachtneming van het communautaire beleid in het kader van de bijstand, inclusief informatie over de ondervonden problemen en over de maatregelen die zijn genomen om deze aan te pakken

Verordening (EG) nr 1698/2005, artikel 82, 2 e)

De maatregelen die de beheersautoriteit en het toezichtcomité hebben genomen om de kwaliteit en de doeltreffendheid van de uitvoering van het programma te waarborgen, en met name:

- *De activiteiten op het gebied van toezicht en evaluatie;*
- *Een samenvatting van de grote problemen die bij het beheer van het programma zijn ondervonden, en de maatregelen die eventueel, al dan niet naar aanleiding van overeenkomstig artikel 83 gemaakte opmerkingen, zijn genomen;*
- *Het gebruik van technische bijstand;*
- *De maatregelen die zijn genomen om overeenkomstig artikel 76 bekendheid aan het programma te geven.*

2 COMMUNAUTAIRE BELEID

Alle communautaire voorstellen op het gebied van mededinging, de plaatsing van overheidsopdrachten, milieubescherming en -verbetering, de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen en non-discriminatie werden in acht genomen.

3 TOEZICHT EN EVALUATIE

In 2013 werd het Toezichtcomité PDPO II drie maal geraadpleegd.

Een eerste maal betrof een schriftelijke procedure in april 2013 voor de PDPO II-wijzigingen omtrent inhoudelijke aanpassing van de steun van naschoolse vorming en verschuiving van financiële middelen, zodat het financieel plan beter aansluit bij de werkelijke uitgaven. De wijziging werd ingediend in SFC op 7 mei en aanvaard door de EC bij brief d.d. 5 sept 2013.

Op 12 juni 2013 kwam het Toezichtcomité bijeen, waarbij volgende punten op de agenda stonden:

- Wijzigingen PDPO II: stand van zaken laatste wijziging
- Voorstelling jaarverslag PDPO II 2012

Tenslotte werd in december 2013 het Toezichtcomité via een schriftelijke procedure bevraagd over de volgende PDPO II-wijzigingen:

- financiële transfers binnen As 2, As 3 en As 4 om beter aan te sluiten bij de reële uitgaven (en zo de toegewezen middelen per maatregel optimaal te gebruiken)
- verlenging van de staatssteunregels voor de top-ups bij agromilieu en de de-minimis voor de maatregelen die buiten Annex I van het Verdrag vallen
- mogelijkheid om verbintenissen bij agromilieumaatregelen met een jaar te verlengen.

4 BEHEER VAN HET PROGRAMMA

Het Uitvoeringscomité PDPO II vergadert op regelmatige basis. In het Uitvoeringscomité zijn de beheersautoriteit (Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid of CCEP) en alle beheersdiensten vertegenwoordigd alsook het Betaalorgaan, de interne audit, de Inspectie van Financiën, het Vlaams Ruraal Netwerk en de afdeling Monitoring en Studie. In 2013 kwam naast de vaste PDPO II-items ook de voorbereiding van PPDO III aan bod.

De vergaderingen vonden in 2013 plaats op 18 januari, 18 februari, 19 maart, 18 april, 22 mei, 20 juni, 18 juli, 18 september, 17 oktober, 19 november en 17 december.

Vaste onderwerpen op de agenda zijn:

- Briefing door en afspraken met het Betaalorgaan (onder andere bespreking financiële voortgang PDPO II)
- Mededelingen vanuit CCEP (onder andere verslaggeving Rural Development Committee, Raadswerkgroepen, etc)
- Vlaams Ruraal Netwerk
- Monitoring en evaluatie
- Voorbereiding PDPO III

Deze agenda wordt aangevuld met onderwerpen die op dat moment actueel zijn of bijzondere aandacht vragen, zoals de controlestatistieken, de borgingsverklaring, etc. Het Uitvoeringscomité heeft via een gedeeld elektronisch platform toegang tot alle relevante documenten.

Grote problemen met betrekking tot de uitvoering van PDPO II hebben zich in 2013 niet voorgedaan.

Het jaarlijkse overleg tussen de Europese Commissie en de beheersautoriteit, zoals voorgeschreven door Verordening 1698/2005, ging door op 4 december 2013. CCEP organiseerde deze vergadering op Agribex (Brussels expo). Volgende agendapunten werden besproken:

- Financiële voortgang PDPO II
- Beheer en monitoring van het programma (Jaarverslag 2012, Toezichtcomité, beheer problemen, bekendheid maatregelen, controle)
- Wijzigingen aan het programma
- Vlaams Ruraal Netwerk
- Varia: einde programmeringsperiode, overgangsbepalingen, foutenmarge

De verslaggeving over dit overleg gebeurt door de Europese Commissie. Enkele punten uit dat verslag zijn de volgende: algemeen is het uitvoeringspercentage zeer goed. Het jaarverslag is van hoge kwaliteit, doch de Commissie wenst meer toelichting bij de financiële vooruitgang, de aanleiding van wijzigingen en de vooruitzichten naar het einde van het programma toe.

Zowel de beheersautoriteit als de Europese Commissie lichtten elk hun activiteiten in het kader van de voorbereiding van de volgende programmaperiode toe.

Aanpak ter vermindering van de foutenpercentages en bevordering van de controleerbaarheid

In 2013 hebben het betaalorgaan, de beheersautoriteit en de beheersdiensten heel wat inspanningen geleverd om de Europese problematiek van de error rates en de controleerbaarheid van het ELFPO-fonds aan te pakken. De methodiek werd aan de Europese Commissie schriftelijk meegedeeld op 13 september 2013 en op 13 februari 2014. De aanpak was zowel op PDPO II als op PDPO III gericht.

- Huidige programmaperiode 2007-2013 (PDPO II)

In de maanden maart en april 2013 hebben de beheersdiensten belast met de uitvoering van PDPO II-maatregelen de controleerbaarheid van hun maatregelen geëvalueerd. Hiertoe organiseerden het betaalorgaan

en de beheerautoriteiten een infosessie op 12 maart 2013 en stelden zij een sjabloon en toelichting ter beschikking.

Per steunvoorwaarde werd in kaart gebracht en beoordeeld welke administratieve controles en controles ter plaatse gebeuren, en welke moeilijkheden zich hierbij stellen. Bij controlemoelijkheden werd onderzocht wat de onderliggende oorzaken voor ontoereikende controleerbaarheid en hoge foutenlast zijn. Vanuit deze inzichten werden bijsturingsacties bepaald voor PDPO II en voor PDPO III. De conclusies met betrekking tot de foutenlast worden verder onderbouwd vanuit een analyse van de controlestatistieken van 15 juli 2013.

Alle PDPO II-maatregelen zijn tijdens de programmaperiode 2007-2013 bovendien minstens één maal door de Interne Audit van het betaalorgaan geauditteerd. Er werd tijdens de hoger genoemde evaluatie nagegaan of de beheersdiensten hun maatregelen bijsturen conform de aanbevelingen in deze auditrapporten.

- Toekomstige programmaperiode 2014-2020 (PDPO III)

In de voorbereiding van PDPO III werd aan elke betrokken beheerdienst gevraagd om elke voorwaarde voor de nieuw voorgestelde maatregelen te screenen op de controleerbaarheid. Deze ex-ante beoordeling kadert binnen art. 62 van de nieuwe plattelandsverordening 1305/2013. Tijdens de infosessie van 12 maart 2013 werd ook hiervoor een sjabloon en een toelichting ter beschikking gesteld.

De zelfevaluatie bestond eruit dat de beheersdienst voor elke steunvoorwaarde moest aangeven hoe dit concreet gecontroleerd zal worden (administratief en ter plaatse) en welke controlemoelijkheden ze verwachten. Dit werd nagekeken door het betaalorgaan en de beheerautoriteit en vervolgens bijgestuurd door de beheersdienst. Hierbij werd ook toegezien dat effectief een oplossing werd voorgesteld voor de voorwaarden waarbij de uitvoerende beheersdienst in PDPO II controlemoelijkheden ondervonden.

Voor maatregelen waarvoor de afgelopen jaren een relatief hogere error rate werd gerapporteerd, met name de agromilieumaatregelen en steun voor bedrijfsadvies, werden tijdens het uitschrijven van de maatregel pistes onderzocht om het maatregelconcept minder foutgevoelig te maken. Verder keken de beheerautoriteit en het betaalorgaan erop toe dat elke voorwaarde eenvoudig en transparant is en een link heeft met de doelstelling van de maatregel.

Dit proces werd niet afgerond voordat elke maatregel als controleerbaar en verifieerbaar kon beoordeeld worden.

Algemeen kan men stellen dat in vergelijking met PDPO II de maatregelvoorwaarden afgeslankt werden en scherper zijn geformuleerd en dat het principe van vereenvoudigde kosten voor meer maatregelen wordt ingevoerd.

5 TECHNISCHE BIJSTAND

5.1 Algemeen

In het PDPO II zijn binnen het onderdeel technische bijstand twee maatregelen voorzien:

- Algemene technische bijstand
- Ruraal netwerk

Tabel 1 geeft een overzicht van de betalingen in 2013 in het kader van technische bijstand.

Tabel 1 Overzicht betalingen technische bijstand 2013

	ELFPO (euro)	Vlaams Gewest (euro)	Totale overheidssteun (euro)
Algemene technische bijstand			
1.1 voorbereiding	0	0	0
1.2 beheer	0	0	0
1.3 toezicht	0	0	0
1.4 evaluatie	146.146	146.146	292.291
1.5 voorlichting	0	0	0
1.6 controle mbt verleende bijstand	0	0	0
1.7 provincies	93.507	93.507	187.014
Totaal algemene technische bijstand	239.653	239.653	479.305
Ruraal netwerk			
2.1 beheer	0	0	0
2.2 uitvoering actieplan	73.644	73.643	147.287
Totaal ruraal netwerk	73.644	73.643	147.287
ALGEMEEN TOTAAL	313.296	313.296	626.592

Algemene technische bijstand

Binnen deze maatregel kaderen centrale uitgaven op het gebied van voorbereiding, beheer, toezicht, evaluatie en voorlichting door de beheersautoriteit.

Evaluatie

De uitgaven hebben betrekking op de loonkosten voor de beleidsondersteuner plattelandsontwikkeling die instaat voor de monitoring en evaluatie van PDPO II. Daarnaast waren er in 2013 ook uitgaven in het kader van een studie rond de impact van beheerovereenkomsten op de biodiversiteit in Vlaanderen en de ex ante evaluatie van het PDPO III.

Provincies

De provincies staan in voor de uitvoering en begeleiding van de gebiedsgerichte werking en ontvangen hiervoor een financiële bijdrage.

Vlaams Ruraal Netwerk

Deze maatregel bestaat uit enerzijds het beheer van het netwerk en anderzijds de uitvoering van het actieplan.

Actieplan Vlaams Ruraal Netwerk

De betalingen in 2013 hadden voornamelijk betrekking op:

- Personeelskosten (volledige loonkost van ondersteuner en medewerkers)
- Onderhoud van de website www.ruraalnetwerk.be
- Kosten verbonden aan studiedagen en excursies
- Publicaties: nieuwsbrief, fotoboek, brochure
- Communicatie- en promotiemateriaal
- Netwerking (onder meer meetings in het buitenland).

5.2 Vlaams Ruraal Netwerk

Op basis van de interne evaluatie van het werkjaar 2012 schoof het Vlaams Ruraal Netwerk begin 2013 volgende speerpunten naar voren:

"Op basis van de evaluatie van 2012 en de brainstormdag voor 2013 werd beslist om ook in 2013 verder te werken op de asoverschrijdende benadering van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling. Hierbij behouden we de drie grote pijlers (organisatie, communicatie en transnationale ondersteuning) en laten we die steeds meer in elkaar doorlopen. Aansluitend krijgt de voorbereiding van het volgende GLB en PDPO (in de mate van het mogelijke) steeds meer aandacht in onze werking en in onze communicatie."

Deze doelstellingen werden in en met behulp van drie grote pijlers uitgewerkt: organisatie, communicatie en ondersteuning. De belangrijkste krachtlijnen, gebaseerd op de evaluatie van het werkjaar 2013, zijn hieronder beschreven. Voor verslagen en foto-impressies kan de website (www.ruraalnetwerk.be) geraadpleegd worden.

5.2.1 Organisatie

Studiedagen en infomomenten

In 2013 werden acht studie- en informatiedagen voor het grote publiek georganiseerd. Hierbij werd de asoverschrijdende benadering van PDPO II-problematieken zo ver mogelijk doorgetrokken.

Een eerste activiteit werd georganiseerd op 11 januari 2013 tijdens Agriflanders en behandelde de relatie stad-platteland onder de titel 'Voedsel bindt stad en platteland'. Vier sprekers hadden het over voedselstrategieën, hoe het voedsel van het platteland naar de stad komt, welke denkoefeningen hieromtrent worden gemaakt, welke samenwerkingsvormen er bestaan, ...

Met de themareeks 'Grasduinen in het gras' ging het Vlaams Ruraal Netwerk in 2013 op zoek naar de vele aspecten van gras. Tijdens de eerste themadag 'Grasduinen in het gras' op 25 april werd dieper ingegaan op de gebruikswaarde van gras voor de 'klant' (landbouw en natuur).

De derde activiteit van 2013 was meteen de tweede themadag 'Grasduinen in het gras' op 25 juni in Beernem. Het onderwerp van deze themadag was (collectief) beheer van gras voor milieu- en natuurdoeleinden. Na de middag stonden er verschillende terreinbezoeken op het programma om te tonen wat dit beheer betekent voor milieu en natuur.

De volgende activiteit was de derde themadag 'Grasduinen in het gras' op 24 september, met als onderwerp de optimalisatie van grasbeheer met respect voor natuur en milieu. Tijdens deze themadag werden verschillende proeven van Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) besproken en op het veld bezocht.

Als vijfde informatiemoment bood het Vlaams Ruraal Netwerk de coördinatoren van Assen 3 en 4 een meerdaagse opleiding 'Opleiding als facilitator in proces voor duurzame gebiedsontwikkeling' aan. Er waren vier lesdagen, aangevuld met voorbereidingen en huiswerk. Hiermee werd een lang voorbereidingsproces rond een dergelijke opleiding, reeds gestart in 2012, afgerond.

De zesde studiedag over 'Agroforestry' vond plaats op 30 augustus in Ittre. Tijdens een overleg tussen de Vlaamse en Waalse partners werd kennis en ervaring uitgewisseld.

In de loop van 2013 werd de wedstrijd 'Prima Plattelandsproject' editie 2013 gelanceerd. Men kon PDPO II-projecten indienen in drie categorieën rond duurzaamheid. Daarna volgden een aantal selectierondes. De vijf beste projecten per categorie werden behouden. Het grote publiek kon vervolgens online stemmen op zijn favoriete projecten. Op 7 november volgde de bekendmaking van de winnaars tijdens de prijsuitreiking van de wedstrijd 'Prima Plattelandsproject' editie 2013, gekoppeld aan de lancering van het PDPO II-fotoboek van het Vlaams Ruraal Netwerk. De drie winnende projecten worden verder in dit jaarverslag voorgesteld.

De achtste en laatste studiedag van het werkjaar 2013 werd georganiseerd op 6 december tijdens Agribex onder de titel 'Honger en dorst tijdens WO I en daarna'. Er werd onder andere ingegaan op volgende vragen: hoe overleefden onze voorouders de hongersnood? Was het GLB echt zo cruciaal? En welke waarde hechten we vandaag nog aan onze voeding?

Excursies en uitwisselingen

Voor de excursie 'Erosie: niet-kerende bodembewerking' trokken we op 27 augustus naar Horebeke in de Vlaamse Ardennen. Zowel theorie als praktijk kwamen aanbod.

Een extra excursie voor en door jonge landbouwers werd uiteindelijk niet georganiseerd. Het programma van het Vlaams Ruraal Netwerk was al goed gevuld, en door de niet-voorzien studiedag rond agroforestry was er geen mogelijkheid meer om deze excursie te organiseren.

Interne evenementen

Uit de evaluatie van de werking in 2012 bleek dat de nood aan interne informatiemomenten, de zogenaamde ervaringsplatformen, op dit moment niet groot is. Daarom heeft het Vlaams Ruraal Netwerk besloten om in 2013 geen dergelijke activiteiten te organiseren.

Andere

Net als in 2012 heeft het Vlaams Ruraal Netwerk zijn medewerking verleend aan de wedstrijd Vrouwelijk Talent op het Platteland, van KVLV. De prijsuitreiking vond eind maart 2014 plaats (meer info op www.talentophetplatteland.be).

Daarnaast heeft het Vlaams Ruraal Netwerk waar mogelijk en waar nodig mee gewerkt aan de voorbereiding van het nieuwe PDPO-programma en het overkoepelde partnerschapsakkoord.

5.2.2 Communicatie

Website Vlaams Ruraal Netwerk

In 2011 werd de nieuwe website van het Vlaams Ruraal Netwerk gelanceerd, op het gekende adres www.ruraalnetwerk.be. In 2013 werd de website minstens wekelijks inhoudelijk aangepast en aangevuld met verslagen van bezoeken en deelnames aan studiedagen, verslagen van vergaderingen en informatie over de voorbereiding van het GLB na 2013. Ook werden de aankondigingen geüpdatet, oproepen (voor bijvoorbeeld het indienen van plattelandsprojecten) vermeld, etc. Alle info omtrent studiedagen, belangrijke deadlines e.d. kon teruggevonden worden in de agenda.

We hebben ook werk gemaakt van een directe link tussen de nieuwsbrief en de artikelen op de website, waarbij we de website regelmatig hebben aangevuld met informatie die past binnen het driemaandelijks thema.

Ook de projectendatabank is in 2013 aangevuld. Eind 2013 was deze projectendatabank volledig aangevuld en compleet: meer dan 800 As 3- en Leaderprojecten én acht samenwerkingsprojecten zijn te raadplegen op onze webstek.

In 2013 telde onze website 36.948 individuele bezoekers. Dit is minder in vergelijking met voorgaande jaren, maar dit komt omdat we vanaf 2012 een nieuwe website hebben gecreëerd. De cijfers over de vorige website

(gemaakt in iPublish) waren gebaseerd op het aantal pageviews (aantal keer dat een pagina wordt aangeklikt) - het cijfer over de nieuwe website (gebaseerd op Drupal) vermeldt het aantal unieke bezoekers.

Eind 2013 werd een enquête gelanceerd op de website met een aantal vragen over de werking van het Vlaams Ruraal Netwerk in verleden en toekomst. Uit deze enquête is gebleken dat men over het algemeen tevreden is over de werking van het Vlaams Ruraal Netwerk. De respondenten gaven aan dat ze in de toekomst algemene PDPO III-communicatie verwachten van het Vlaams Ruraal Netwerk, alsook bepaalde onderwerpen diepgaander willen toegelicht zien. Dit is iets wat zeker wordt meegenomen in de planningen voor de komende jaren.

Nieuwsbrief

De vier nieuwsbrieven van 2013 werden opgehangen aan het thema 'Duurzaamheid'. Per nieuwsbrief werd een andere EU-lidstaat of regio in de schijnwerpers geplaatst:

- maartnummer: Nederland
- juninummer: Ierland (voorzitter EU)
- septembernummer: Wallonië
- decembernummer: Litouwen (voorzitter EU)

In de nieuwsbrieven werden ook de komende activiteiten van het Vlaams Ruraal Netwerk aangekondigd.

In 2013 hebben we werk gemaakt van een directe link tussen de nieuwsbrief en de artikelen op de website, waarbij getracht werd om de website regelmatig aan te vullen met informatie die past binnen het jaarthema.

Het aantal abonnementen op deze nieuwsbrieven kende ook in 2013 een stijging met 83 extra geïnteresseerden (met een voorkeur voor de digitale versie van de nieuwsbrief). Dit komt vooral doordat we de bezoekers van onze website sinds 2012 de mogelijkheid hebben aangeboden om online in te schrijven.

Andere publicaties

In 2013 publiceerde het Vlaams Ruraal Netwerk een fotoboek, waarin alle maatregelen van PDPO II in beeld werden gebracht. Het boek werd voorgesteld op 7 november 2013, tijdens de prijsuitreiking van de wedstrijd 'Prima Plattelandsproject' editie 2013.

Naar aanleiding van de wedstrijd 'Prima Plattelandsproject' editie 2013, heeft het Vlaams Ruraal Netwerk een Nederlandstalige brochure met de genomineerden verspreid. Er werd ook gewerkt aan een Engelstalige brochure met de winnaars en genomineerden (gepubliceerd in 2014).

Er werd eveneens een publicatie/lessenpakket gemaakt rond de Goed Geboerd-toer. De informatieborden werden aangevuld met extra uitleg, en in een online brochure gegoten. Om de scholen in te lichten werd een bericht over deze brochure opgenomen in de nieuwsbrief basisonderwijs van de lerarenkaart die in oktober werd verzonden.

Communicatie- en promotiemateriaal

In 2013 werd geen nieuw communicatie- en/of promotiemateriaal aangekocht.

Andere communicatie

Het Vlaams Ruraal Netwerk verspreidde persberichten bij de organisatie van elk extern evenement. Deze werden meestal opgenomen door de vakpers.

Daarnaast was het Vlaams Ruraal Netwerk ook aanwezig op diverse studiedagen georganiseerd door derden. Hiervan werd in de mate van het mogelijke verslag uitgebracht op de website.

5.2.3 Transnationale ondersteuning

Het Vlaams Ruraal Netwerk ondersteunt de transnationale werking van de maatregelen van het PDPO II op verschillende manieren en niveaus (als actief lid, als co-organisator of als deelnemer) en daarnaast beantwoordt het Vlaams Ruraal Netwerk ad hoc-vragen.

In 2013 werden geen aanvragen voor ontvangst van buitenlandse delegaties ontvangen.

Wat Europese vergaderingen betreft, nam het Vlaams Ruraal Netwerk eerst en vooral in eigen naam en als Belgisch aanspreekpunt deel aan de bijeenkomsten van het Leader Subcommittee (17 april, 11-12 november) van het European Network for Rural Development. In 2013 kwam het Coordination Committee niet bijeen.

In het verlengde hiervan werkte het Vlaams Ruraal Netwerk actief mee aan verschillende workshops. We namen deel aan volgende workshops: "Youth initiative" (7 februari, 19 juni, 12 december), "Community-led Local Development" (6 februari), "Building bridges for the future: selection of LAGs/partnerships" (17-18 april), "Telling the story: EU-funds communication event" (9-10 december).

Daarnaast werkte het Vlaams Ruraal Netwerk actief mee aan de bijeenkomsten van de Nationale Rurale Netwerken (NRN). In 2013 werd drie maal op verplaatsing vergaderd (juni (Portugal), september (Polen), november (Frankrijk)).

De actieve aanwezigheid van Vlaanderen op internationaal vlak is niet onopgemerkt voorbij gegaan, zo bleek uit de vraag van DG Enlargement om de werking van het Vlaams Ruraal Netwerk en de toekomstplannen te komen presenteren op een meeting met kandidaat-lidstaten (22 november) in Parijs.

Het Vlaams Ruraal Netwerk heeft ook in 2013 diverse malen overlegd met de Waalse collega's. Naast het afstemmen van de activiteiten werd eveneens een gezamenlijke studiedag rond agroforestry georganiseerd (zie hoger). Aansluitend zocht het Vlaams Ruraal Netwerk in 2013 naar een actievere samenwerking met de communicatiediensten van EFRO en ESF, in het kader van het toekomstige partnerschap vanaf 2014.

Tenslotte was het Vlaams Ruraal Netwerk aanwezig op diverse binnen- en buitenlandse overlegmomenten en conferenties. In 2013 nam het Vlaams Ruraal Netwerk ook deel aan alle overlegmomenten (zowel op Europees, federaal als Vlaams en provinciaal niveau) rond het nieuwe GLB en de toepassingen binnen de provincies en Plaatselijke Groepen/regio's. Hierbij werden presentaties gegeven en werden de plannen uiteen gezet op vraag van de stakeholders.

6 VOORLICHTING EN PUBLICITEIT

De algemene communicatie over het programma gebeurt door de CCEP in samenwerking met het Vlaams Ruraal Netwerk. De specifieke communicatie over de voorwaarden en toepassing van de verschillende maatregelen naar de potentiële begunstigden toe gebeurt door de beheersdienst die voor de betrokken maatregel bevoegd is.

De CCEP heeft het communicatieplan in 2013 niet geactualiseerd.

De webpagina PDPO II binnen de website van het Beleidsdomein Landbouw en Visserij (www.vlaanderen.be/pdpo) werd verder onderhouden. Via deze webpagina kan het volledige programmadocument en het nationaal strategieplan geraadpleegd worden. Op de webpagina kan men doorklikken naar de webpagina's van de afzonderlijke maatregelen, evaluatie, en communicatieverplichtingen voor begunstigden. Er zijn ook links naar de website van de Europese Commissie, naar het Vlaams Ruraal Netwerk, ...

Daar waar het Vlaams Ruraal Netwerk ook in 2013 verder communiceerde en informeerde over PDPO II, concentreerden de CCEP-werkzaamheden op gebied van communicatie zich voornamelijk rond de nieuwe programmaperiode. De nieuwe voorstellen voor de toekomstige plattelandsverordening werden verschillende keren toegelicht aan diverse actoren (interne entiteiten, stakeholders, andere fondsen ...). Tegelijkertijd werd er intern verder gewerkt aan het PDPO III-programma, dat op 24 januari 2014 door de Vlaams Regering werd goedgekeurd.

3. ONGOING EVALUATIE

1 WETTELIJKE BEPALING PLATTELANDSVERORDENING

Verordening (EG) nr 1698/2005, artikel 82, 2 d)

Een beknopt overzicht van de werkzaamheden op het gebied van de evaluatie tijdens de uitvoering overeenkomstig artikel 86, lid 3

Verordening (EG) nr 1698/2005, artikel 13

1. Voor het eerst in 2010 en uiterlijk op 1 oktober van elk tweede jaar dient elke lidstaat bij de Commissie een samenvattend verslag in dat betrekking heeft op de bij de uitvoering van zijn nationale strategie en doelstellingen geboekte vooruitgang en op de bijdrage van die strategie en doelstellingen aan de verwezenlijking van de communautaire strategische richtsnoeren. Het laatste samenvattende verslag wordt uiterlijk op 1 oktober 2014 ingediend.

2. In dat verslag worden de in artikel 82 bedoelde jaarverslagen van de vorige jaren over de uitvoering samengevat en worden met name beschreven:

a) de output en de resultaten van de programma's voor plattelandsontwikkeling op basis van de in het nationale strategische plan gedefinieerde indicatoren;

b) voor elk programma, de resultaten van de evaluatietijdens de uitvoering.

2 INLEIDING

De evaluatie tijdens de programmaperiode of "ongoing evaluation" omvat alle evaluatiewerkzaamheden uitgevoerd in de loop van het programma. Daarbij gaat het zowel om ex ante, mid term en ex post evaluatie als om alle andere evaluatieactiviteiten die nuttig zijn voor het verbeteren van het programmabeheer. Hieronder vallen eveneens de interactie tussen evaluatieactiviteiten, het ontwikkelen en verfijnen van indicatoren en de gegevensverzameling. Voor een uitgebreidere inleiding wordt verwezen naar het Jaarverslag 2007 en naar de richtsnoeren van de Europese Commissie (Europese Commissie, 2006).

De coördinatie van de monitoring- en evaluatieactiviteiten gebeurt door de afdeling Monitoring en Studie van het Departement Landbouw en Visserij en wordt gedeeltelijk gefinancierd via technische bijstand. Deze opdracht wordt omschreven in het hoofdstuk "monitoring van het PDPO" van het Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2007-2013.

Vanaf het begin van de programmaperiode werd een systeem opgezet voor de permanente evaluatie van PDPO II. Op basis van onder andere informatie uit het European Evaluation Network for Rural Development (EENRD), aanbevelingen uit de ex post evaluatie van PDPO I en de ex ante evaluatie van PDPO II werd een evaluatieplanning opgemaakt. De afdeling Monitoring en Studie organiseerde op regelmatige basis intern overleg met alle betrokkenen bij PDPO II om de planning op te volgen en zo nodig bij te sturen. Over de stand van zaken van de evaluatiestudies tijdens de uitvoering werd gerapporteerd tijdens de vergaderingen van het uitvoeringscomité.

3 EVALUATIEACTIVITEITEN IN 2013

3.1 Uitbestede studies

Ex ante evaluatie PDPO III

Eind 2012 werd een offerteaanvraag uitgeschreven voor de ex ante evaluatie van PDPO III. De opdracht werd gegund aan het onderzoeksconsortium rond IDEA Consult, Anteagroup en UGent. De uitvoering van de ex ante evaluatie, inclusief de strategische milieubeoordeling, startte op 1 januari 2013, gelijktijdig met de opmaak van het programma. Op die manier kwam een wisselwerking tussen het programmasecretariaat en de ex ante evaluator tot stand. Eind november 2013 werd de ex ante evaluatie definitief opgeleverd.

De ex ante evaluator beoordeelde de omgevingsanalyse, SWOT en nodenanalyse, de relevantie van de maatregelen, de interne en externe coherentie, het indicatorenkader, de implementatiesystemen en de te verwachten milieu-impact.

Het ontwerpprogramma speelt in op de noden van het Vlaamse platteland, zo oordelen de evaluatoren. Er is aandacht voor de positie van de landbouwproducent, via onder meer steun voor jonge landbouwers, voor pioniers, voor producentengroeperingen en risicobeheer. Bovendien wordt er ingezet op samenwerking tussen landbouwers en op de band tussen stad en platteland. De hervorming van bepaalde agromilieuklimaatmaatregelen gericht op onder andere soortenbescherming en waterkwaliteit beoogt een groter effect op het terrein. De sterkere focus van de lokale ontwikkelingsstrategieën van de LEADER-gebieden zorgt voor minder versnippering van middelen. Het ontwerp-PDPO III is coherent met de thematische doelstellingen van het Europese Gemeenschappelijk Strategisch Kader en met de EU2020-strategie. PDPO III zal een duidelijke bijdrage leveren aan doelstellingen op vlak van concurrentievermogen, milieu en klimaat, efficiënt gebruik van hulpbronnen en innovatie. Ook op Vlaams niveau ziet de evaluator een synergetisch samenspel tussen het PDPO III en ander beleid zoals het Milieubeleidsplan, het Groenboek Beleidsplan Ruimte en het Plattelandsbeleidsplan 2013-2015.

<http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3390>

<http://www.lne.be/merdatabank/uploads/merntech3563.pdf>

Impact van PDPO II-maatregelen op biodiversiteit

In 2013 werd een vervolgstudie uitgevoerd op het onderzoek van Strubbe et al (2010), waarin de impact van PDPO II-maatregelen op biodiversiteit nagegaan werd. In 2010 werd een meetmethode ontwikkeld om het effect van verschillende agromilieumaatregelen op akker- en weidevogels te kwantificeren. Dat leverde een eerste reeks monitoringgegevens op. Deze meetmethode werd in 2012 en 2013 opnieuw uitgetest, verfijnd en geoptimaliseerd. Op die manier zijn gedurende drie opeenvolgende jaren monitoringgegevens verzameld op basis waarvan conclusies geformuleerd kunnen worden over de meetbare impact van het PDPO II op akker- en weidevogels.

Duurzame fruitbedrijven. Bepalende factoren – indicatoren – hot issues

In deze onderzoeksopdracht, uitgevoerd door een consortium bestaande uit ILVO, het Proefcentrum Fruitteelt en het Fruitteeltcentrum van de KU Leuven, werd gewerkt rond de thema's die de duurzaamheid van een Vlaams fruitbedrijf bepalen. De studie reikt een transparant en communiceerbaar duurzaamheidskader aan en ontwikkelt een meetinstrumentarium, een "toolbox" van indicatoren, die het mogelijk moet maken om te starten met duurzaamheidsevaluatie op Vlaamse fruitbedrijven.

<http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3292>

3.2 Studies uitgevoerd binnen de administratie

De biologische landbouw in 2012

Het biorapport 2012 geeft een actueel overzicht van de biolandbouw in Vlaanderen. Het presenteert de belangrijkste kengetallen van de biologische landbouw, plaatst de Vlaamse situatie in een Europese context, analyseert de overheidsuitgaven en schat de omvang van de sector in. Ook de PDPO-hectaresteen biologische

landbouw wordt geanalyseerd. Het rapport is na te lezen via volgende link: <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3129>.

Het Vlaams agrovoedingscomplex

Een focusrapport geeft een actueel overzicht van de laatst beschikbare financieel-economische cijfers over het agrovoedingscomplex. In dit rapport worden onder andere de investeringen in land- en tuinbouwbedrijven en bij agrovoedingsbedrijven bestudeerd, alsook de verleende PDPO-investeringssteun. Het focusrapport kan hier geraadpleegd worden: <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3143>.

Milieucertificering in het kader van het GLB. Ideeën voor equivalentiemaatregelen uit enkele buurlanden

Het nieuwe GLB bevat vergroeningseisen op het vlak van permanent grasland, gewasdiversiteit en ecologisch focusgebied. Ter voorbereiding van de nieuwe programmaperiode werd onderzocht welke mogelijkheden er bestaan voor equivalentie in de vorm van milieucertificeringssystemen. Er worden lessen getrokken uit bestaande initiatieven in Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Het rapport kan hier geraadpleegd worden: <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3204>.

Gebruik van energie, gewasbescherming, water en kunstmest in de Vlaamse landbouw

Het Vlaamse Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN) bestaat uit een 750-tal land- en tuinbouwbedrijven. Naast de klassieke bedrijfseconomische gegevens worden via het LMN ook gegevens in verband met het gebruik van energie, gewasbeschermingsmiddelen, water en kunstmest verzameld. Extrapolatie van deze gegevens geeft een beeld van de gehele Vlaamse beroepslandbouw. Het rapport geeft weer hoe het gebruik van de vier milieu-indicatoren tijdens de periode 2005-2011 evolueert en tracht deze trend zo goed mogelijk te verklaren. <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3405>

Ex ante evaluatie van de hervorming van de rechtstreekse steun

Ook de eerste pijler van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid wordt hervormd. Dit rapport vertrekt van grote lijnen van de hervorming zoals die ten tijde van de opmaak van het rapport bekend waren. De te verwachten impact in 2019 voor de Vlaamse land- en tuinbouwer wordt berekend. <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3373>

Relatieve sectorale duurzaamheidsvergelijkingen van Vlaamse landbouwbedrijven

Zowel in de landbouw als daarbuiten dringt duurzame ontwikkeling steeds meer door in het management van bedrijven en in beleidsdocumenten. Dit methodologische rapport is een aanvulling bij het Landbouwrapport 2012 dat kadert in het thema duurzaamheid. De studie geeft inzicht in de zoektocht naar een geschikt instrument om de economische, ecologische, sociale en innovatieve dimensies van duurzaamheid met elkaar in verband te brengen. Het ontwikkelde instrument bestaat uit relatieve duurzaamheidsvergelijkingen waarvan de methodologische opbouw gebaseerd is op bestaande tools. <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3352>

Economische resultaten van de Vlaamse land- en tuinbouw 2001-2012

Dit rapport kadert in de jaarlijkse rapportage over de inkomensontwikkeling van de land- en tuinbouw. Het nieuwe rapport heeft tot doel een analyse te maken van verschillende sectoren van de land- en tuinbouw tot het jaar 2011. Daarnaast is er getracht om de actuele economische ontwikkeling in 2012 in kaart te brengen voor de belangrijkste bedrijfstakken. Tot slot wordt aan de hand van de productierekening tot 2012 een beeld geschetst van het economische resultaat van de gehele Vlaamse land- en tuinbouw. <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3161>

Innovatie in de land- en tuinbouw in Vlaanderen

Voor dit rapport werd voor de tweede maal een enquête afgenomen bij de land- en tuinbouwbedrijven die deelnemen aan het Landbouwmonitoringsnetwerk. Er werd daarbij gekozen voor een brede invulling van het begrip innovatie. Het gaat om allerhande nieuwe producten, technieken, organisatievormen, manieren van vermarkten en andere innovaties. Zowel innovaties die volledig nieuw zijn voor een sector als vernieuwingen

voor het bedrijf zelf werden meegenomen. Uit de enquête blijkt dat meer dan de helft van de bedrijven de voorbije jaren minstens één innoverende investering doorvoerde. De frequentie van innovatie en de aard van de innovaties verschillen naargelang van de kenmerken van het bedrijf en de bedrijfsleider. <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3329>

Boer(in) in hoofd, hart en nieren

Dit rapport gaat bij de deelnemers van het Landbouwmonitoringnetwerk op zoek naar indicaties voor sociale duurzaamheid anno 2012 via een bevraging over verscheidene aspecten van hun beroeps- en leefsituatie. Sociale duurzaamheid is een ruim begrip met verschillende invullingen. Het rapport focust op een aantal interessante aspecten uit de vier dimensies van sociale duurzaamheid: (1) sociale rechtvaardigheid, (2) sociaaleconomisch, (3) sociaal-cultureel en (4) psychosociaal/gezondheid. <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3324>

Bestemming en gebruik van landbouwgrond

Hoeveel areaal is in de ruimtelijke plannen bestemd voor landbouw? Hoeveel ervan is er herbevestigd? En hoeveel ervan wordt effectief gebruikt door de landbouw? Een nieuw rapport levert voor deze vragen cijfermateriaal aan op basis van de ruimteboekhoudingen van het Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed en het geïntegreerd controle- en beheersysteem van Agentschap voor Landbouw en Visserij. <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=3013>

Voortgangsrapport beheerovereenkomsten

De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) publiceerde een voortgangsrapport over de beheerovereenkomsten tijdens PDPO II. Daaruit blijkt dat een vrijwillige, gebiedsgerichte en integrale benadering uitermate belangrijk zijn. Dat wordt in het rapport geïllustreerd aan de hand van een aantal praktijkvoorbeelden, zoals het akkervogelproject in Zuid-Hageland, het weidevogelgebied in de vallei van de Zwarte Beek en de agrobeheergroep Dijleland. Voorts worden de resultaten toegelicht van een bevraging van landbouwers over beheerovereenkomsten uit 2010.

<http://www.vlm.be/SiteCollectionDocuments/Beheerovereenkomsten/voortgangsrapport%20BO%20-%20res.pdf>

4 NETWERKACTIVITEITEN VAN PERSONEN BETROKKEN BIJ EVALUATIE

Vlaanderen nam deel aan de bijeenkomsten van het "Expert Committee on Evaluation of Rural Development Programmes" op 20 maart, 30 april, 19 juni, 18 september en 20 november 2013 in Brussel. Op de vergaderingen werd zowel de huidige programmaperiode besproken als de volgende programmaperiode voorbereid. Ook schriftelijk reageerde Vlaanderen op de aangeleverde documenten.

Ter voorbereiding van de monitoring en evaluatie van zowel pijler I als pijler II na 2013, werd een nieuwe "Expert Group Monitoring and Evaluating CAP" opgericht. Vlaanderen nam deel aan de bijeenkomst op 27 februari 2013 waar de voorstellen van de Europese Commissie werden besproken.

Op 6 en 7 maart organiseerde de Evaluatie Helpdesk een Good Practice Workshop "Specific challenges in using common RD indicators at regional level" in Rome. Vlaanderen participeerde aan de workshop aangezien ook in het PDPO III met regionale waarden van de contextindicatoren moet gewerkt worden. De presentaties en een verslag van de workshop zijn te lezen via volgende link: http://enrd.ec.europa.eu/evaluation/good-practices-workshops/common-rural-development-indicators-at-regional-level/en/common-rural-development-indicators-at-regional-level_home.cfm.

Op 12 november was Vlaanderen gastheer voor de focusgroep van de Evaluatie Helpdesk. De focusgroep werd in Beneluxverband georganiseerd en ging dieper in op het nieuwe instrument van het evaluatieplan.

4. PDPO-INDICATOREN 2013

1 INLEIDING

De monitoring van de uitvoering van het PDPO II creëerde ook in 2013 heel wat cijfermateriaal. In de indicatorentabellen, bijgevoegd in bijlage 3 van dit rapport, zijn die cijfers samengebracht. De indicatoren zijn alle input-, output- en resultaatindicatoren die volgens de plattelandsverordening deel moeten uitmaken van het jaarverslag.

In de hierna volgende hoofdstukken wordt, naast de financiële indicatoren, per maatregel ook een selectie van de andere indicatoren besproken.

Voor de interpretatie van de belangrijkste indicatoren wordt verwezen naar PDPO II Jaarverslag 2007 en naar de Richtsnoeren van de Europese Commissie (Europese Commissie, 2006).

2 WETTELIJKE BEPALINGEN PLATTELANDSVERORDENING

Verordening (EG) nr 1698/2005, artikel 82, 2 c)

De financiële uitvoering van het programma, waarbij per maatregel een overzicht van de uitgaven voor betalingen aan begunstigden wordt gegeven; indien het programma geldt voor regio's die onder de convergentiedoelstelling vallen, moeten de uitgaven voor die regio's afzonderlijk worden vermeld

Verordening (EG) nr 1698/2005, artikel 82, 2 g)

In voorkomend geval, het hergebruik van steun die overeenkomstig artikel 33 van Verordening (EG) nr 1290/2005 is teruggevorderd

Verordening (EG) nr 1698/2005, artikel 82, 2 b)

De aan de hand van output- en resultaatindicatoren aangegeven vorderingen met het programma in het licht van de vastgestelde doelstellingen

3 FINANCIËLE INDICATOREN

3.1 Overzicht uitgaven 2013

In totaal werd in 2013 51.884.702 euro uitgegeven binnen het PDPO II (inclusief top-up en uitgaven in het kader van de Health Check en het Economisch Herstelplan). Daarvan ging 626.592 euro naar technische bijstand. Daarmee zijn de totale uitgaven in 2013 meer dan 46 miljoen euro lager dan in 2012. Voornamelijk bij de maatregelen investeringssteun, vestigingssteun en steun voor diversificatie van landbouwactiviteiten lagen de totale uitgaven lager dan het jaar voordien (cfr. infra).

Cumulatief werd tot en met 2013 695.620.835 euro aan subsidies uitbetaald, wat neerkomt op bijna 92% van de geplande uitgaven voor de ganse programmaperiode. Tabel 2 toont de uitgaven in de periode 2007-2013 en zet deze uit ten opzichte van het geplande budget voor de gehele programmaperiode van PDPO II.

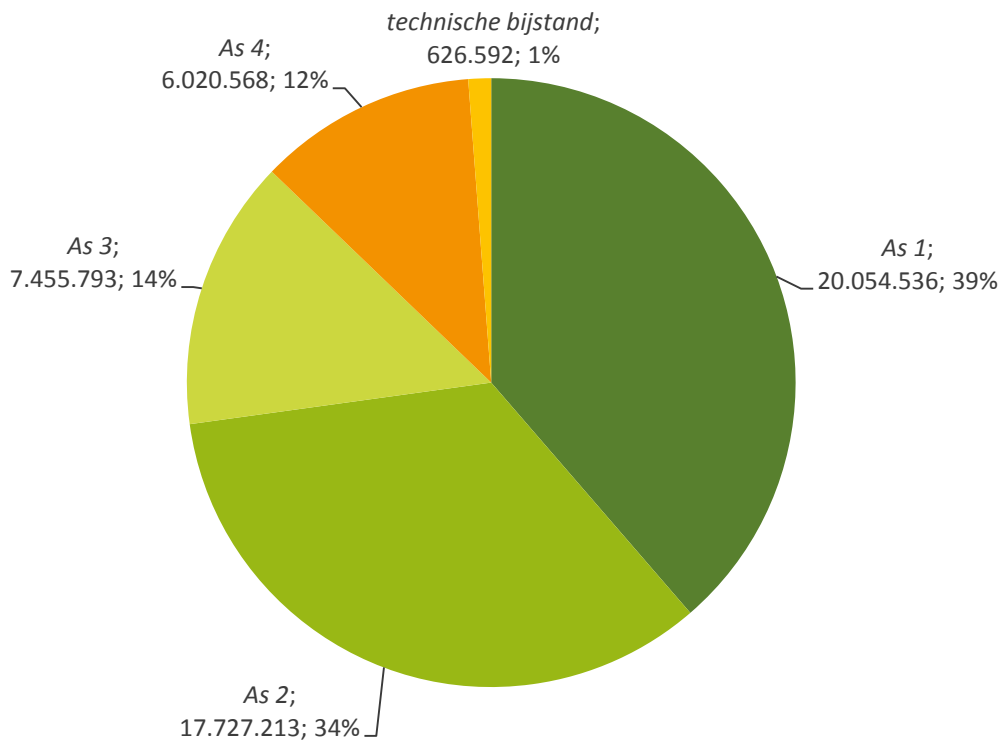
Tabel 2 Publieke (Europese + Vlaamse) uitgaven 2007-2013 per As tegenover de geplande uitgaven PDPO II, inclusief top-up, Health Check en Economisch Herstelplan

	Totale uitgaven 2007-2013 (euro)	Geprogrammeerd budget PDPO II (euro)	Realisatie (%)
As 1	449.005.881	466.042.927	96,3
As 2	151.844.711	171.218.571	88,7
As 3	63.741.832	74.321.043	85,8
As 4	27.957.761	41.277.197	67,7
Totaal zonder technische bijstand	692.550.185	752.859.738	92,0
Technische bijstand	3.070.651	4.486.828	68,4
Totaal inclusief technische bijstand	695.620.835	757.346.566	91,8

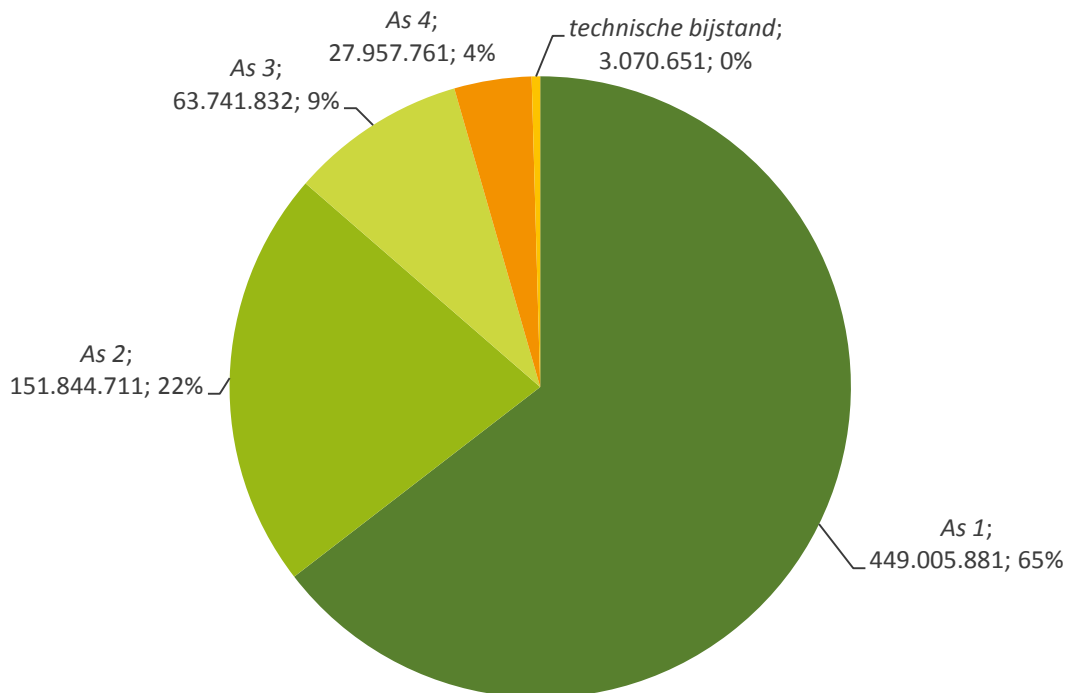
Figuur 1 geeft een overzicht van de totale publieke uitgaven in 2013 aan de verschillende assen (inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) en de technische bijstand. 39% van de uitgaven werd besteed in As 1, 34% in As 2, 14% in As 3 en 12% in As 4.

Figuur 2 geeft een overzicht van de totale publieke uitgaven in de periode 2007-2013 aan de verschillende assen (inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) en de technische bijstand. 65% van dat bedrag is uitgegeven binnen As 1, 22% binnen As 2, 9% binnen As 3 en 4% binnen As 4.

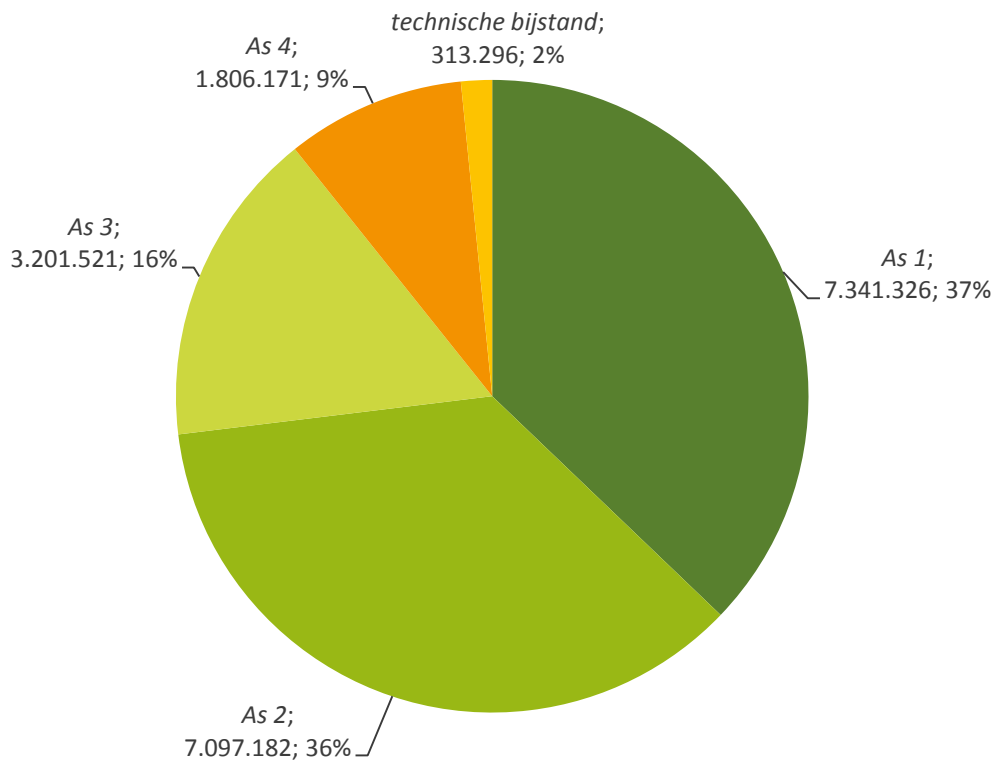
Figuur 3 geeft de Europese uitgaven in 2013 weer (inclusief Health Check en Economisch Herstelplan). Figuur 4 toont de Europese uitgaven in de periode 2007-2013 (eveneens inclusief Health Check en Economisch Herstelplan). Figuur 5 toont de Europese uitgaven in de periode 2007-2013, zonder Health Check en Economisch Herstelplan. 63% van die uitgaven werd besteed binnen As 1, 25% binnen As 2, 7% binnen As 3 en 4% binnen As 4.

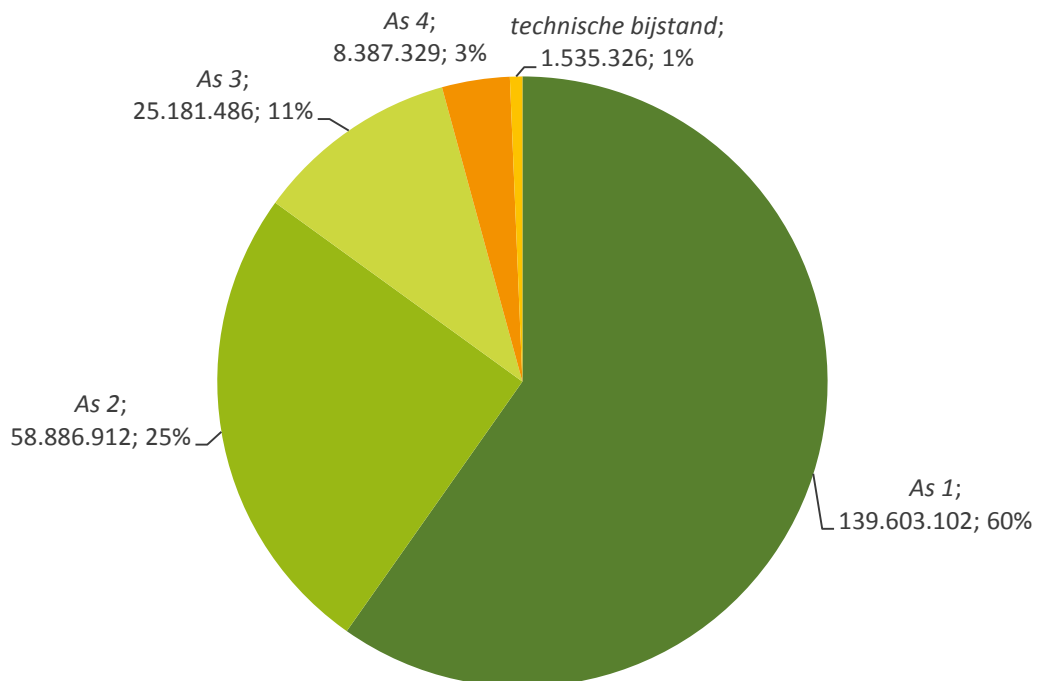
Figuur 1 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaar 2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II

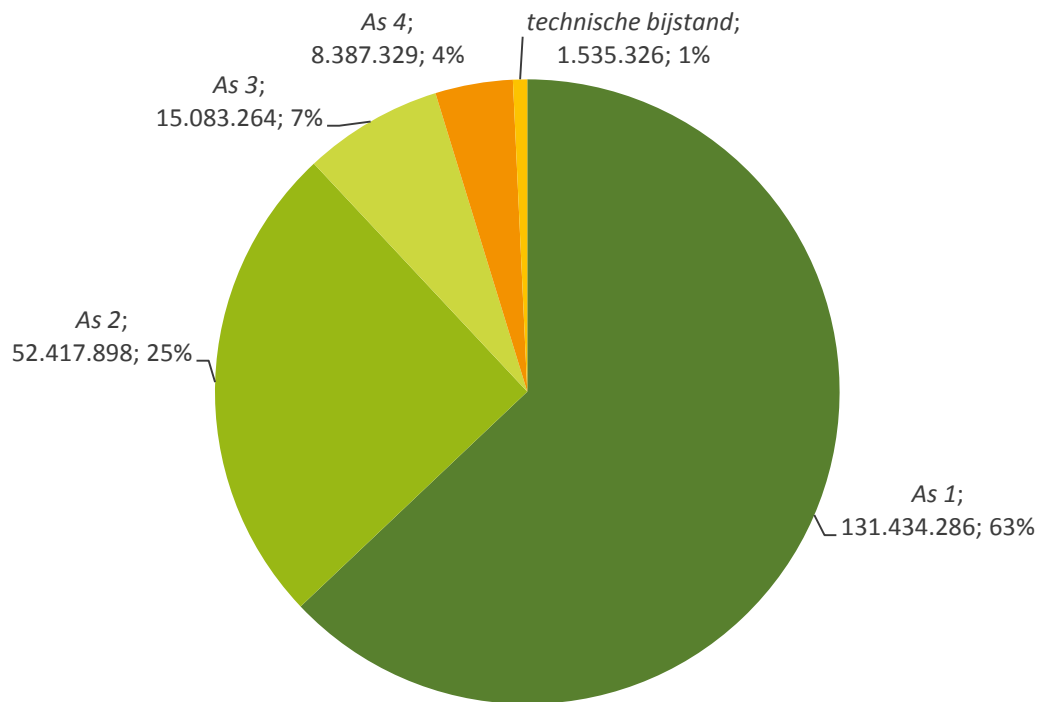
Figuur 2 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaren 2007-2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II

Figuur 3 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de Europese uitgaven (inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in 2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II

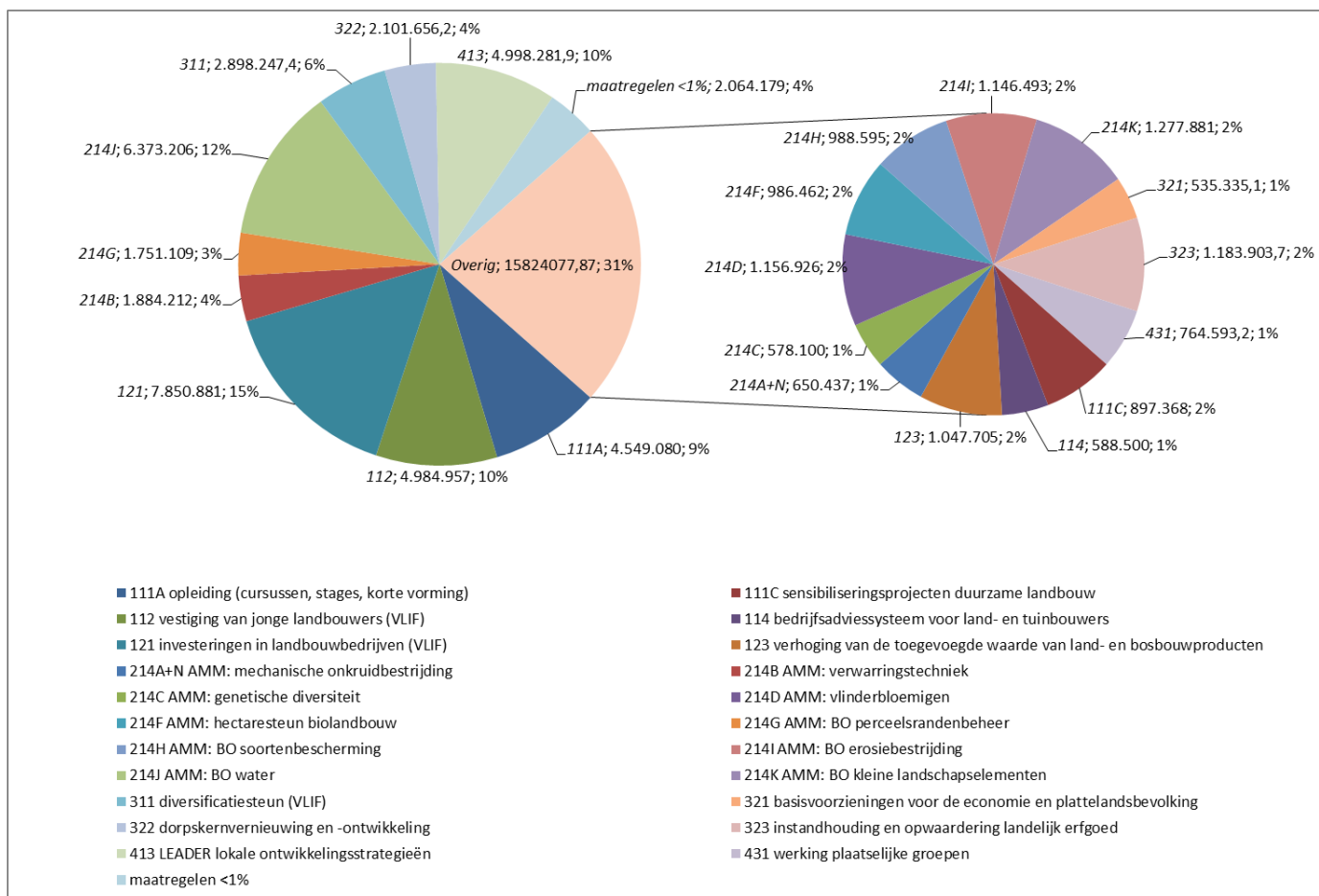

Figuur 4 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de Europese uitgaven (inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaren 2007-2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II

Figuur 5 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de Europese uitgaven (exclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaren 2007-2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II

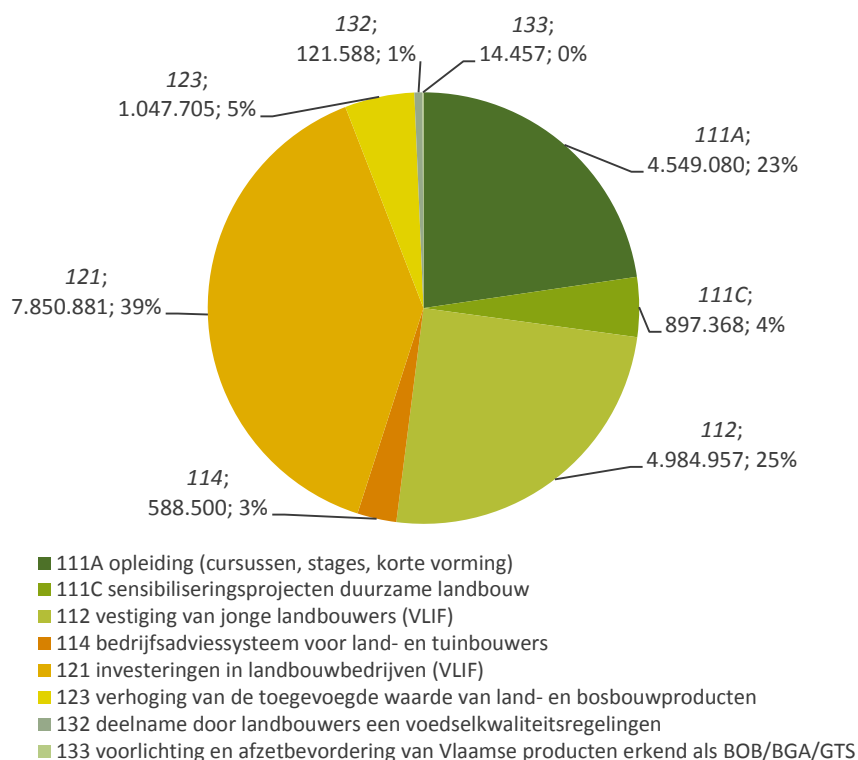
Figuur 6 geeft een overzicht van de totale uitgaven in 2013, verdeeld over de verschillende PDPO II-maatregelen, waarbij de agromilieumaatregelen (AMM) op submaatregelniveau worden beschouwd (technische bijstand is niet in de figuur opgenomen). Budgettair gezien was de maatregel investeringen in landbouwbedrijven met 15% van de totale uitgaven de grootste maatregel in 2013, gevolgd door beheerovereenkomst water (12%), LEADER lokale ontwikkelingsstrategieën (10%), vestigingssteun jonge landbouwers (10%), opleiding (9%) en diversificatiesteun (6%). De maatregelen die elk minder dan 3% van de totale uitgaven vertegenwoordigen, staan gegroepeerd in het rechtergedeelte van de figuur en zijn samen goed voor zo'n 31% van de totale uitgaven. Alle maatregelen die elk minder dan 1% van het totale bestede budget uitmaken, werden verzameld in de categorie "maatregelen < 1%". Deze budgettair kleine maatregelen vertegenwoordigen samen 4% van de totale uitgaven in 2013.

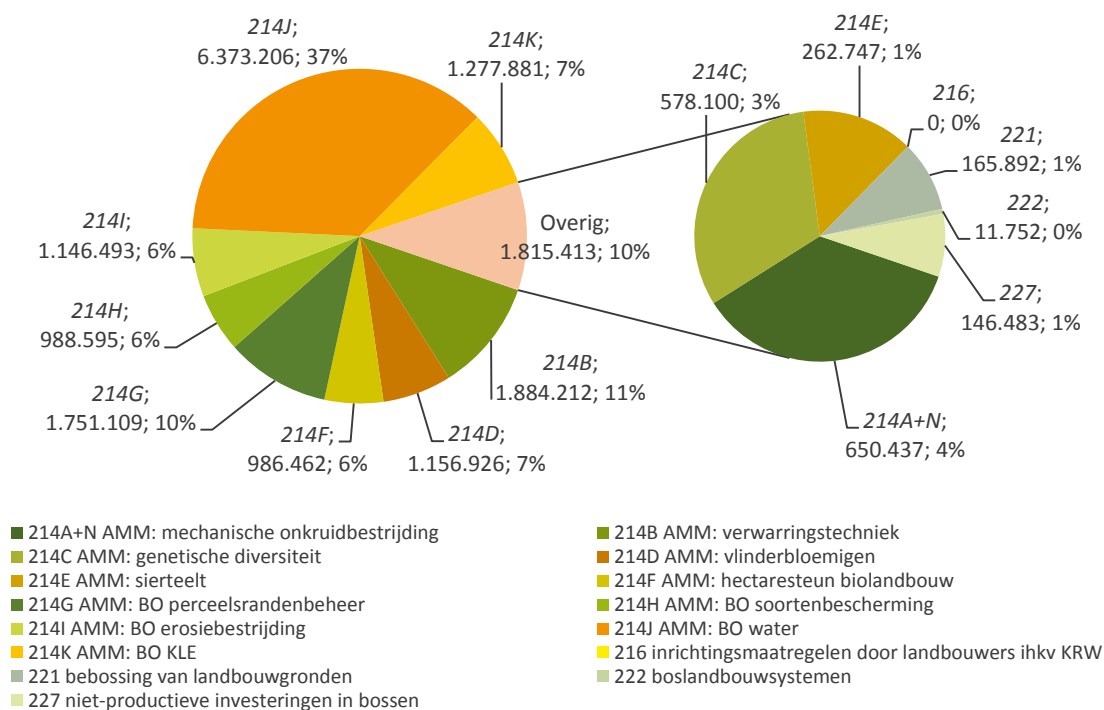
Figuur 6 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economische Herstelplan, exclusief technische bijstand) in kalenderjaar 2013 over de maatregelen van PDPO II (Uitgaven lager dan 1% van het totaal werden samengebracht in de categorie "maatregelen < 1%") (AMM = agromilieumaatregel, VLIF = Vlaams Landbouw investeringsfonds, BO = beheerovereenkomst)

Hierna volgt een bespreking van de uitgaven per As. Figuur 7 geeft een overzicht van de totale overheidsuitgaven in As 1 in 2013. De twee VLIF-maatregelen (vestigings- en investeringssteun) waren samen goed voor 64% van de uitgaven binnen As 1. Aan opleidingen in de landbouw werd 23% van het jaarbudget gespendeerd. In figuur 8 staan de totale overheidsuitgaven binnen As 2 weergegeven. In deze figuur zijn de uitdovende agromilieumaatregelen niet opgenomen. Het grootste deel (37%) van de As 2-uitgaven ging ook in 2013 naar de beheerovereenkomst water. Daarna volgen de agromilieumaatregelen verwarringstechniek, BO perceelsrandenbeheer, BO kleine landschapselementen, vlinderbloemigen, BO erosiebestrijding, BO soortenbescherming en hectaresteen bio-landbouw.

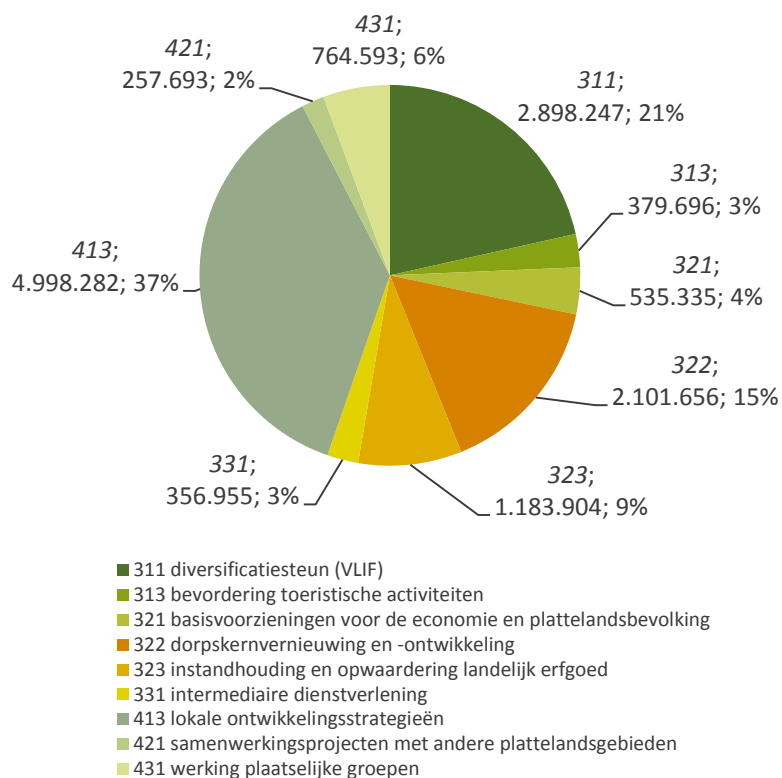
Figuur 9 geeft een overzicht van de uitgaven binnen Assen 3 en 4 in 2013. 37% van die uitgaven zijn toe te schrijven aan de LEADER-maatregel uitvoering van lokale ontwikkelingsstrategieën en 21% aan de VLIF-maatregel diversificatiesteun.

Figuur 7 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaar 2013 over de maatregelen van As 1 (VLIF = Vlaams Landbouw investeringsfonds, BOB = Beschermde Oorsprongsbenaming, BGA = Beschermde Geografische Aanduiding, GTS = Gegarandeerde Traditionele Specialiteit)

Figuur 8 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaar 2013 over de maatregelen van As 2. De uitdovende maatregelen zijn niet in de figuur opgenomen (AMM = agromilieumaatregel, BO = beheerovereenkomst, KLE = kleine landschapselementen)

Figuur 9 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaar 2013 over de maatregelen van As 3 en As 4 (VLIF = Vlaams Landbouwinvesteringsfonds)

In tabel 3 worden voor elke maatregel de overheidsuitgaven ten opzichte van de geplande overheidsuitgaven voor de gehele programmaperiode PDPO II weergegeven. In deze tabel is de top-up niet meegenomen. De extra budgetten van de Health Check en het Economisch Herstelplan zijn wel opgenomen, zowel in de reeds bestede als in de geprogrammeerde overheidsuitgaven.

Tabel 3 Overzicht van de uitgaven (euro) in de periode 2007-2013 in verhouding tot de vooropgestelde uitgaven voor de programmaperiode PDPO II. Top-up is niet opgenomen. De bestede en geplande overheidsuitgaven zijn inclusief Health Check en Economisch Herstelplan

Maatregelnummer en maatregel	ELFPO Overheidsuitgaven 2013 (euro)	Overheidsuitgaven cumulatief 2007-2013 (euro)		Geprogrammeerde overheidsuitgaven PDPO II (euro)		Realisatie totaal (%)
		ELFPO	Totaal	ELFPO	Totaal	
111 - Beroepsopleiding, voorlichting en sensibilisering	1.633.934	10.637.500	35.458.333	11.306.603	37.688.677	94,1
112 - Vestiging van jonge landbouwers	1.495.487	17.280.185	57.600.612	18.196.644	60.655.480	95,0
Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006	-10.954	8.272.988	27.576.631			

114 - Bedrijfsadviessysteem voor land- en tuinbouwers	176.550	3.256.771	10.855.901	5.692.962	18.976.540	57,2
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	68	1.886.048	6.286.820			
121 - Investerings in landbouwbedrijven	3.327.069	105.720.874	337.922.542	106.015.882	338.371.413	99,9
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	-82.806	50.233.430	167.446.456			
123 - Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten	667.472	2.601.952	6.815.758	4.405.547	9.540.421	71,4
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	0	208.209	694.029			
125 - Infrastructuurontwikkeling	0	23.547	78.490	23.547	78.490	100,0
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	0	23.547	78.490			
132 - Deelname door landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen	36.476	74.993	249.976	127.951	426.503	58,6
133 - Voorlichting en afzetbevordering van Vlaamse producten erkend als BOB/BGA/GTS	4.337	7.280	24.268	91.621	305.403	7,9
Totaal As 1	7.341.326	139.603.102	449.005.881	145.860.757	466.042.927	96,3
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	-93.693	60.624.222	202.082.426			
212 - Betalingen aan landbouwers in andere gebieden met handicaps dan berggebieden	102.197	503.543	1.078.090	636.808	1.273.616	84,6
213 - Natura 2000-betalingen en betalingen in verband met Richtlijn 2000/60/EC (Kaderrichtlijn Water)	72.399	716.125	1.491.206	816.931	1.633.862	91,3
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening</i>	0	335.423	672.201			

(EG) nr 1320/2006						
214 – Agromilieumaatregelen	6.760.522	55.874.034	121.243.997	60.954.319	121.908.638	99,5
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	-4.824	36.690.540	82.125.998			
216 – Inrichtingsmaatregelen door landbouwers in kader van Kaderrichtlijn Water	0	0	0	206.032	412.064	0,0
221 – Bebossing van landbouwgronden	82.946	822.279	1.720.171	1.357.104	2.714.208	63,8
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	23.153	644.009	1.365.623			
222 – Boslandbouwsystemen	5.876	5.876	11.752	50.000	100.000	11,8
227 – Niet-productieve investeringen in bossen	73.242	965.055	1.968.903	1.156.403	2.312.806	85,1
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	9.500	256.338	521.463			
Totaal As 2	7.097.182	58.886.912	127.514.119	65.177.597	130.355.194	97,8
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	27.829	37.926.310	84.685.285			
311 – Investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten	1.834.257	17.199.273	37.134.457	17.790.576	38.446.656	96,6
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	-11.429	1.931.890	6.439.636			
313 – Bevordering van toeristische activiteiten	113.909	1.752.454	5.841.515	2.105.143	7.017.143	83,2
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	0	591.227	1.970.760			
321 – Basisvoorzieningen voor de economie en plattelandsbevolking	160.601	1.106.522	3.688.403	1.363.310	4.544.367	81,2
322 – Dorpskernvernieuwing en -ontwikkeling	630.497	2.371.350	7.904.501	3.072.493	10.241.643	77,2

323 - Instandhouding en opwaardering van het landelijke erfgoed	355.171	1.541.937	5.139.789	2.712.291	9.040.970	56,8
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	0	95.625	318.749			
331 - Intermediaire dienstverlening (opleiding en vorming van ruraal ondernemerschap)	107.086	1.209.950	4.033.167	1.509.079	5.030.263	80,2
Totaal As 3	3.201.521	25.181.486	63.741.832	28.552.892	74.321.043	85,8
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	<i>-11.429</i>	<i>2.618.742</i>	<i>8.729.145</i>			
413 - Lokale ontwikkelingsstrategieën leefkwaliteit / diversificatie	1.499.485	7.020.231	23.400.769	10.430.948	34.769.827	67,3
421 - Samenwerkingsprojecten met andere plattelandsgebieden	77.308	139.065	463.548	375.000	1.250.000	37,1
431 - Werking plaatselijke groepen	229.378	1.228.033	4.093.444	1.577.211	5.257.370	77,9
Totaal As 4	1.806.171	8.387.329	27.957.761	12.383.159	41.277.197	67,7
Technische bijstand	313.296	1.535.326	3.070.651	2.243.414	4.486.828	68,4
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	0	165.740	331.480			
TOTAAL	19.759.496	233.594.156	668.229.973	254.217.819	716.483.189	93,3
<i>Waarvan overgangsuitgaven overeenkomstig verordening (EG) nr 1320/2006</i>	<i>-77.293</i>	<i>101.335.013</i>	<i>295.828.336</i>			

Voor het relatief lage uitgavepercentage van maatregel 114 is een aantal verklaringen te vinden. Ten eerste krijgt een landbouwer na indienen van het aanmeldingsformulier twee jaar de tijd om een advies te vragen en een betalingsaanvraag in te dienen, zodat een BAS-subsidie gemiddeld twee jaar na aanmelding uitbetaald wordt. Er moeten dus nog heel wat dossiers, aangemeld in 2012 en 2013, uitbetaald worden in 2014 en 2015. Ten tweede werd in 2010 een wetwijziging doorgevoerd met als doel landbouwers te stimuleren een eerste advies in te winnen. De wetwijziging bepaalde dat landbouwers niet langer om de twee maar om de drie jaar een advies konden aanvragen, en dat de subsidie voor een opvolgadvisie werd verlaagd van 1.500 euro naar 750 euro. Als gevolg daarvan is het aantal aanvragen alsook het gebruikte budget aanvankelijk gedaald. In 2012 en 2013 lag het aandeel opvolgadvisies significant hoger dan de jaren voordien. De opvolgadvisies

worden maar aan 40% betaald, waardoor er voor de uitbetalingen in 2014 en 2015 minder budget nodig zal zijn.

De onderbenutting van het voor maatregel 123 geprogrammeerde budget is het gevolg van verschillende factoren. Ten eerste werd de maatregel van bij aanvang erg gefocust: er werd steeds gericht opgeroepen tot milieu-, energie- en innovatieve investeringen. Ten tweede nam de crisis, zowel financieel als economisch, een aanvang in 2008 en loopt die tot op vandaag verder, met moeilijke en beperkte kredietmogelijkheden voor de bedrijven tot gevolg. Hierdoor geven bedrijven voorrang aan de noodzakelijke productiegerichte investeringen en worden de zuivere milieu-, energie- en innovatieve investeringen *on hold* gezet of geschrapt. Bovendien bedroeg het maximale steunpercentage 10%, wat in crisissituatie te laag bleek voor de bedrijven om alsnog de investeringen uit te voeren. Deze ervaringen worden in rekening gebracht bij de uitwerking van de maatregel in PDPO III.

Ook bij maatregel 221 ligt een combinatie van factoren aan de basis van de onderbenutting van de voorziene middelen. Ten eerste zijn eind 2013 nog niet alle uitbetalingen gedaan. Er volgen nog betalingen in de komende jaren. Bovendien zijn er minder aanvragen geweest dan vooraf ingeschat. Daar zijn meerdere redenen voor te vinden. Er zijn slechts zeer weinig landbouwers die instappen, voornamelijk omwille van de hoge gronddruk en de daarmee gepaard gaande mestafzetproblemen. Voor niet-landbouwers speelt de administratieve last een rol. Bovendien kreeg in de periode 2008-2011 slechts 57% van de vergunningsaanvragen in landbouwgebied een positief advies (bindend) vanuit de landbouwadministratie. Ten slotte werd de zeer intensieve zoektocht naar potentiële bebossers en hun begeleiding sterk afgebouwd ten opzichte van PDPO I.

Leader heeft een tragere opstart gekend dan de meeste andere maatregelen. In het begin van de programmaperiode werden de lokale ontwikkelingsstrategieën opgemaakt. Halverwege 2008 werden dan de secretariaten van de goedgekeurde PG's opgericht, die vanaf dan kosten konden maken in het kader van maatregel 431. De eerste projectoproepen werden in het najaar van 2008 georganiseerd, waarvoor de projecten startten in 2009 en uitbetalingen pas daarna volgden.

Bovendien hebben de promotoren na goedkeuring twee jaar tijd om de projecten uit te voeren en betalingsaanvragen in te dienen.

Maatregel 421 ging één jaar na goedkeuring van de PG's van start (april 2009). De indiening van projecten verliep aanvankelijk niet zo vlot, omdat de Leadergroepen voorrang gaven aan de reguliere projecten (maatregel 413) en de dynamisering van het gebied (maatregel 431). Toch werd het budget van maatregel 421 tegen eind 2013 ingevuld door verschillende projecten, waarvoor de uitbetalingen nog lopen tot en met 2015.

Een aantal maatregelen is nog maar enkele jaren in voege. Daaronder vallen maatregelen 132, 133, 216 en 222. Als gevolg daarvan zijn er nog geen of slechts beperkte uitgaven gedaan.

Wat de vooruitzichten naar het einde van de programmaperiode toe betreft, zullen voor verschillende maatregelen nog uitgaven gebeuren tot eind 2015. Nog tot 31 augustus 2015 zullen de noodzakelijke financiële transfers tussen de maatregelen gebeuren, opdat de totale ELFPO-enveloppe optimaal gebruikt zou worden. Dit zal telkens gebeuren door middel van een programmawijziging type artikel 6, lid 1, c) van verordening 1974/2006 (met een maximale transfer van 3% tussen de assen).

Tabel 4 geeft een overzicht van de top-up uitgaven in 2013 en in de periode 2007-2013.

Tabel 4 Overzicht van de top-up overheidsuitgaven, inclusief de maatregelen binnen Health Check en Economisch Herstelplan

Maatregel-nummer	Maatregel	Top-up overheidsuitgaven 2013 (euro)	Top-up overheidsuitgaven cumulatief 2007-2013 (euro)
214	Agromilieumaatregelen	3.543.840	24.320.212
221	Bebossing van landbouwgronden	0	10.380
Totaal		3.543.840	24.330.592

In tabel 5 worden de uitgaven binnen het Health Check-programma en het Economisch Herstelplan weergegeven. Tabel 6 geeft de top-up uitgaven weer van maatregelen die genomen zijn binnen de Health Check en het Economisch Herstelplan. In totaal werd er in 2013 binnen het Health Check-programma en het Economisch Herstelplan 5.582.636 euro uitgegeven (inclusief top-up). Daarvan ging 53% naar As 1, 9% naar As 2 en 38% naar As 3.

Tabel 5 Overzicht van de uitgaven (euro) binnen het Health Check-programma en het Economisch Herstelplan in de periode 2010-2013 in verhouding tot de vooropgestelde uitgaven. Top-up is niet meegenomen.

Maatregelnummer	Maatregel	ELFPO Overheidsuitgaven 2013 (euro)	Overheidsuitgaven cumulatief 2010-2013 (euro)		Geprogrammeerde overheidsuitgaven PDPO II (euro)		Realisatie totaal (%)
			ELFPO	Totaal	ELFPO	Totaal	
As 1: 121	Investerings in landbouwbedrijven	1.619.711	7.240.108	9.653.475	7.507.430	10.009.907	96,4
As 1: 123	Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten	588.601	928.708	1.238.278	2.572.368	3.429.824	36,1
As 2: 214	Agromilieumaatregelen	271.210	6.469.015	12.937.756	9.000.000	18.000.000	71,8
As 3: 311	Investerings mbt diversificatie van landbouwactiviteiten	1.607.972	10.098.222	13.464.295	10.427.632	13.903.509	96,8
Totaal	Totaal assen 1, 2 en 3	4.087.495	24.736.053	37.293.803	29.507.430	45.343.240	82,2

Tabel 6 Overzicht van de top-up uitgaven binnen het Health Check-programma en het Economisch Herstelplan in 2010-2013

Maatregelnummer	Maatregel	Top-up uitgaven 2013 (euro)	Top-up cumulatief uitgaven 2010-2013 (euro)
214	Agromilieumaatregelen	-48.165	2.388.586

Opmerking:

Het verschil tussen de bedragen van de tabel G5 (bijlage 3) en de bedragen in de tabellen per maatregel in het vervolg van dit rapport bedraagt gemiddeld maximaal 1 tot 3 euro. Deze afwijkingen zijn te verklaren door afrondingsverschillen. De afronding door de Europese Commissie (in de Excel-tabellen in bijlage) gebeurt immers niet op dezelfde manier als de afronding door de beheersdiensten bij het indelen van de uitgaven in de gevraagde categorieën voor de monitoring.

Voor de opvolging van de betalingen in het kader van de PDPO-monitoring wordt gebruik gemaakt van de "jaarrekening" en niet van het Structural Funds Common System (SFC). De reden hiervoor is dat de jaarrekening gebaseerd is op de correcte detailinformatie, waarop ook de beheersdiensten zich baseren. Het Betaalorgaan verklaart de verschillen tussen de jaarrekening en het SFC als volgt:

"Het betreft afrondingsverschillen door de eenmalige berekening van het Europees deel van uitgevoerde betalingen in de SFC-declaratie per maatregel, terwijl dit bij het Betaalorgaan per individuele betaling aan de landbouwer wordt berekend."

Concreet voorbeeld: als een landbouwer 50,55 euro overheidssteun krijgt aan een cofinancieringspercentage van 50%, dan is het Europees aandeel in de boekhouding van het Betaalorgaan gelijk aan $50,55 * 0,5 = 25,275$ euro of afgerond op twee decimalen 25,28 euro. Het Vlaams aandeel is bijgevolg 25,27 euro (namelijk de totale overheidssteun min het Europese deel). Een dergelijke afronding gebeurt in SFC maar één keer voor alle uitgaven van een maatregel, waar die door het Betaalorgaan bij elke individuele betaling op de maatregel gebeurt. Gecumuleerd verklaren deze afrondingen dan ook het verschil tussen de boekhouding van het Betaalorgaan en de SFC-declaratie.

3.2 Terugvorderingen 2013

In 2013 werd in totaal 1.153.209 euro (waarvan 462.423 euro uit het ELFPO) teruggevorderd voor de volgende maatregelen:

- 62.625 euro (waarvan 18.788 euro uit het ELFPO) voor maatregel 121 "Vestiging van jonge landbouwers"
- 492.355 euro (waarvan 154.381 euro uit het ELFPO) voor maatregel 121 "Investerings in landbouwbedrijven"
- 323 euro (waarvan 97 euro uit het ELFPO) voor maatregel 123 "Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten"
- 3.628 euro (waarvan 1.814 euro uit het ELFPO) voor maatregel 212 "Vergoeding natuur buiten Natura 2000"
- 5.387 euro (waarvan 2.663 euro uit het ELFPO) voor maatregel 213 "Vergoeding natuur binnen Natura 2000"
- 516.559 euro (waarvan 252.833 euro uit het ELFPO) voor maatregel 214 "Agromilieumaatregelen"
- 30 euro (waarvan 15 euro uit het ELFPO) voor maatregel 221 "Bebossing van landbouwgronden"
- 72.302 euro (waarvan 31.833 euro uit het ELFPO) voor maatregel 311 "Investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten"

De teruggevorderde bedragen werden in mindering gebracht op de uitgaven, zodat de betrokken beheersdienst deze bedragen opnieuw kan gebruiken voor de betreffende maatregel.

4 INDICATOREN AS 1 – VERBETERING VAN HET CONCURRENTIEVERMOGEN VAN DE LAND- EN BOSBOUWSECTOR

4.1 Opleiding in de landbouw (maatregel 111-A)

Outputindicatoren

Onder deze maatregel vallen cursussen (starters- en vormingscursussen), stages en korte vorming. Onder "korte vorming" worden bijeenkomsten verstaan waarbij gedurende één tot drie uur een bepaald aspect van de landbouwsector onder leiding van een lesgever wordt uitgediept.

Cursussen en stages

Tabel 7 geeft een overzicht van het aantal deelnemers, het aantal vormingsdagen en de uitgaven per cursusthema in 2013. Stages maken deel uit van de startersopleidingen en werden daarom bij de managementsopleidingen gerekend. De categorie "vaardigheden op management-, administratief en marketinggebied" was vorig jaar goed voor 42% van het totale aantal deelnemers, 63% van de vormingsdagen en 48% van de totale uitgaven. Aan de ICT-cursussen nam 21% van de cursisten deel en werd 13% van de vormingsdagen en 16% van de totale uitgaven besteed. De categorie "andere", waarin zowel de cursussen aangaande sectorspecifieke technische thema's als het aanleren van praktische vaardigheden zijn ingedeeld, was goed voor 35% van het aantal deelnemers, 22% van de vormingsdagen en 34% van de totale uitgaven.

Tabel 7 Aantal deelnemers, aantal vormingsdagen en overheidsuitgaven voor cursussen en stages in 2013

Thema	Aantal deelnemers	Aantal vormingsdagen	Totale uitgaven (euro)
Vaardigheden op management-, administratief en marketinggebied	2.343	19.934	1.507.280
ICT-opleiding	1.196	3.974	505.336
Nieuwe technologische processen en machines / innovatieve benaderingen	0	0	0
Nieuwe normen	17	43	2.704
Productkwaliteit	17	47	3.159
Landschapsbehoud en -verbetering en milieubescherming	91	568	45.370
Andere (waaronder de uitgaven voor "sociale promotie")	1.961	6.965	1.082.431
Totaal	5.625	31.531	3.146.280

Zowel het aantal deelnemers als het aantal vormingsdagen in de categorie "vaardigheden op management-, administratief en marketinggebied" steeg sterk ten opzichte van het jaar voordien. Dat is het gevolg van het grote aantal starterscursussen dat in 2013 gevolgd werd. In augustus 2013 werd immers het aantal uren van de startersopleidingen verhoogd. Veel starters hebben daarom het volgen van de starterscursussen vervroegd.

Daarnaast werd ook de vergoeding voor sociale promotie afgeschaft. Deze vergoeding werd uitbetaald aan deelnemers die in de voorbije vijf jaar minstens 75 lessen of stagedagen gevolgd hebben. De premie kon nog

aangevraagd worden tot 31 oktober 2013. Als gevolg daarvan zijn er in 2013 extra uren les gevolgd door deelnemers die net niet aan 75 lesuren kwamen. De starters hebben ook het volgen van de stages vervroegd om nog recht te hebben op de premie. Er waren in 2013 bijgevolg extra veel aanvragen voor de vergoeding, wat zich weerspiegelt in verhoogde uitgaven voor sociale promotie.

De geslachts- en leeftijdsverdeling van de deelnemers wordt weergegeven in tabel 8. In totaal werden vorig jaar 5.625 niet-unieke deelnemers aan cursussen en stages geregistreerd. 36% van deze deelnemers was een vrouw en 54% was jonger dan 40 jaar.

De 5.625 deelnemers bestonden uit 4.178 unieke deelnemers. Van die unieke personen was 35% een vrouw en 50% jonger dan 40 jaar.

De voorbije zeven jaren (2007-2013) namen 16.592 unieke personen deel aan de cursussen en stages. In de periode 2007-2012 waren dat er 14.211, wat betekent dat 2.381 personen in 2013 voor het eerst sinds de start van PDPO II een cursus gevolgd hebben. Van de 16.592 unieke deelnemers was 35% een vrouw en 52% jonger dan 40 jaar.

Tabel 8 Leeftijd en geslacht van (unieke) deelnemers aan cursussen en stages 2007-2013

	Aantal mannen			Aantal vrouwen			Totaal
	< 40 jaar	≥ 40 jaar	Totaal	< 40 jaar	≥ 40 jaar	Totaal	
Niet-uniek 2013	2.138	1.453	3.591	920	1.114	2.034	5.625
Uniek 2013	1.481	1.252	2.733	593	852	1.445	4.178
Uniek 2007-2013	5.925	4.865	10.790	2.650	3.152	5.802	16.592

Korte vorming

Tabel 9 geeft een overzicht van het aantal deelnemers, het aantal vormingsdagen en de uitgaven per thema voor de korte vorming in 2013. Met 73% van de deelnemers, 73% van de vormingsdagen en 70% van de totale uitgaven is de categorie "andere" de belangrijkste in 2013. In deze categorie worden korte vormingen over allerhande technische thema's voor de verschillende landbouwsectoren ondergebracht. Aan de categorieën "vaardigheden op management-, administratief en marketinggebied" en "landschapsbehoud en -verbetering en milieubescherming" kunnen respectievelijk 10% en 11% van het aantal deelnemers toegewezen worden. Het aantal vormingsdagen en de totale uitgaven volgen min of meer dezelfde verdeling.

Een aantal thema's die behandeld werden tijdens de korte vormingen in 2013 worden hieronder bij wijze van voorbeeld opgelijst.

- Landschapsbehoud en -verbetering en milieubescherming:
 - o Bemesting/map/waterkwaliteit
 - o Evolutie regelgeving Fytollicentie
 - o Energiebesparing
- ICT-opleiding:
 - o Sociale media
 - o Multimedia
 - o Gebruik e-loket
- Vaardigheden op management-, administratief en marketinggebied:
 - o Bedrijfseconomie/boekhouding/kostprijsberekening (veruit grootste groep)
 - o Risicomanagement
 - o Tewerkstelling/personeelsmanagement
- Nieuwe normen:

- Merendeel opleidingen EHBO die in bepaalde sectoren verplicht zijn (voornamelijk fruitteelt)
- Productkwaliteit:
 - Thuisverkoop
 - Autocontrole
- Nieuwe technologische processen en machines / innovatieve benadering:
 - GPS en precisielandbouw
- Andere:
 - Verwerven van vaardigheden
 - Technische thema's
 - Actuele thema's (regelgeving, economische aspecten,...)

Tabel 9 Aantal deelnemers, aantal vormingsdagen en overheidsuitgaven voor korte vorming in 2013

Thema	Aantal deelnemers	Aantal vormingsdagen	Totale uitgaven (euro)
Vaardigheden op management-, administratief en marketinggebied	12.243	2.994	155.687
ICT-opleiding	1.931	534	57.238
Nieuwe technologische processen en machines / innovatieve benaderingen	401	82	5.632
Nieuwe normen	2.902	949	55.149
Productkwaliteit	667	160	8.605
Landschapsbehoud en -verbetering en milieubescherming	13.116	2.876	145.883
Andere	86.504	20.576	974.607
Totaal	117.764	28.171	1.402.800

Bij de korte vormingssessies registreert men enkel het aantal deelnemers, zonder verdere persoonsgegevens. De man/vrouw-verhouding van de deelnemers wordt bepaald aan de hand van steekproeven. Daaruit leiden we af dat 34% van de deelnemers aan korte vorming een vrouw was. De statistieken over de leeftijd van de deelnemers aan korte vorming zijn gebaseerd op de landbouwtelling van de FOD Economie en wijzen erop dat zo'n 7% van de deelnemers jonger was dan 40 jaar.

Resultaatindicatoren

Cursussen en stages

In totaal werden in 2013 4.998 diploma's en getuigschriften uitgereikt aan 3.606 unieke personen. 36% van die unieke deelnemers was een vrouw en 49% jonger dan 40 jaar.

Tijdens de eerste zeven jaren van PDPO II werden in totaal 34.091 diploma's en getuigschriften uitgereikt aan 14.399 unieke personen. Van die unieke personen was 36% een vrouw en 51% jonger dan 40 jaar.

Korte vorming

Bij korte vorming wordt enkel het aantal deelnemers geregistreerd zonder verdere persoonsgegevens. Er wordt verondersteld dat de helft van de Vlaamse landbouwers (31.255 personen) minstens één maal in de volledige PDPO II-periode een korte vormingssessie volgt. Daar de onderwerpen van korte vorming dicht bij de praktijk staan, wordt aangenomen dat 100% van de deelnemers het geleerde ook in de praktijk brengt. Dat cijfer stelt

dan meteen het unieke aantal "succesvolle" deelnemers voor. De absolute cijfers van geslacht en leeftijd worden verkregen door dezelfde procentuele verdeling te gebruiken als bij de outputindicator. De man/vrouw-verhouding wordt dus bepaald aan de hand van steekproeven. Zo'n 34% van de deelnemers in 2013 was een vrouw. De statistieken over leeftijd van de deelnemers zijn gebaseerd op de landbouwtelling van de FOD Economie. Zo'n 7% van de deelnemers was jonger dan 40 jaar.

Doelbereik

Tabel 10 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 10 Monitoring output- en resultaatindicatoren maatregel 111-A Opleiding

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal unieke deelnemers aan opleidingen	35.000	47.847 ¹	137%
	Aantal deelnemers aan opleidingen	1.200.000	1.106.438	92 %
	Totaal aantal dagen opleiding voor alle deelnemers	519.750	440.428	85%
Resultaat	Aantal unieke deelnemers die succesvol een opleiding hebben gevolgd	34.000	45.654 ²	134%

4.2 Sensibiliseringsprojecten duurzame landbouw (maatregel 111-C)

Outputindicatoren

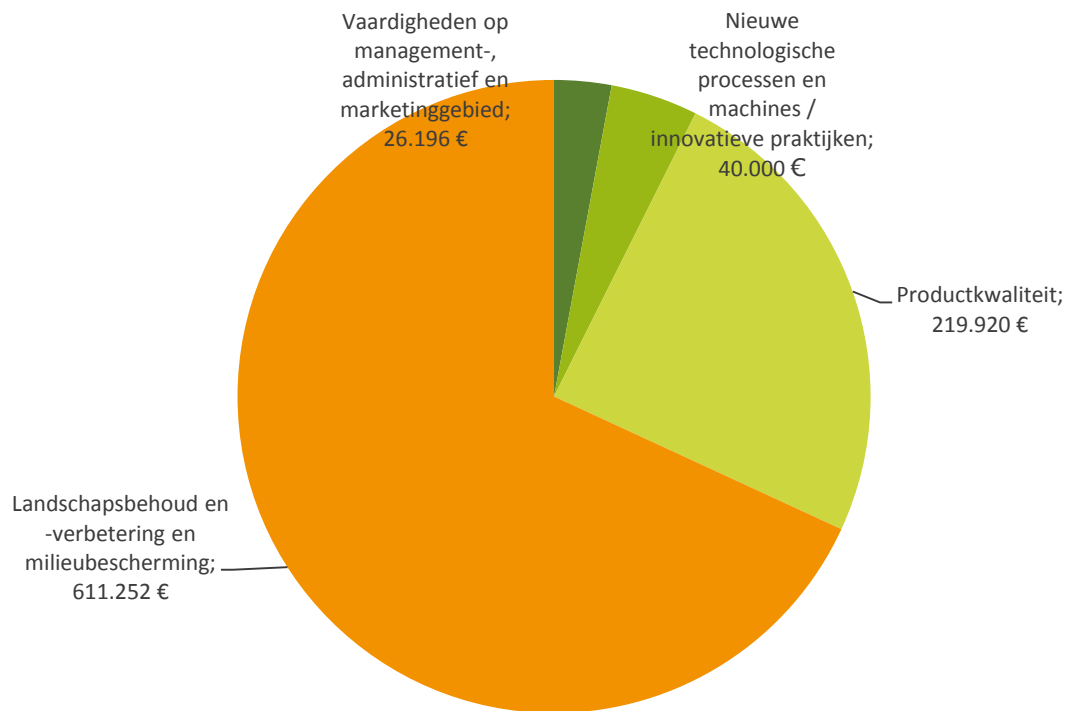
In totaal namen 7.399 personen deel aan de zeven demonstratie- of sensibiliseringsprojecten die in 2013 beëindigd werden en waarvoor de derde schijf werd uitbetaald. 57% van die deelnemers woonde een demo-project bij onder de categorie "landschapsbehoud en -verbetering en milieubehoud" en 43% van de deelnemers volgde een demo-project rond "vaardigheden op management-, administratief en marketinggebied". Naar schatting 10% van alle deelnemers was een vrouw en 43% was jonger dan 40 jaar.

Bij de meeste projecten werd naast het de organisatie van demoactiviteiten, studiedagen en voordrachten ook schriftelijk gecommuniceerd, via brochures, artikelen in de vakpers, enzovoort. Op die manier kon men naast de hier weergegeven participanten nog meer land- en tuinbouwers bereiken.

In totaal werd in 2013 897.368 euro uitgegeven aan demoprojecten. De uitbetalingen van de demoprojecten, die maximaal twee jaar duren, gebeuren in drie schijven. De schijven uitbetaald in 2013 zijn onderverdeeld in de verschillende democategorieën zoals weergegeven in figuur 10. Het betreft betalingen voor projecten van oproepen gelanceerd tussen 2007 en 2009.

¹ 16.592 unieke deelnemers aan cursussen en stages + 31.255 unieke deelnemers aan korte vorming = 47.847 unieke deelnemers in 2007-2013

² 14.399 unieke geslaagden cursussen en stages + 31.255 unieke geslaagden korte vorming = 45.654 unieke geslaagden in 2007-2013

Figuur 10 Absolute (euro) verdeling van de overheidsuitgaven in 2013 voor demo-projecten

In 2013 werd een nieuwe oproep voor demonstratieprojecten gedaan. De projecten moesten kaderen in één van volgende thema's:

- Rendabiliteit in de varkenshouderij
- Klimaatregeling van stallen op dierniveau in functie van energiebesparing, emissiereductie en de gezondheid en productieresultaten van de dieren
- Bescherming van het oppervlaktewater tegen puntvervuiling en diffuse verontreiniging
- Arbeidsveiligheid
- Instandhoudingsdoelstellingen realiseren op het landbouwbedrijf / binnen de agrarische bedrijfsvoering.

Eind 2013 kregen negen projecten binnen deze thema's goedkeuring. Elk project wordt uitgevoerd door de promotor in samenwerking met partners. De Vlaamse overheid stimuleert dergelijke samenwerkingen met het oog op een efficiëntere uitvoering van het project, kennisdeling en een betere verspreiding van de kennis. Een overzicht van de goedgekeurde projecten is te vinden op de website van het Beleidsdomein Landbouw en Visserij (<http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=89>).

Resultaatindicatoren

De resultaatindicator peilt naar het aantal deelnemers die het geleerde toepassen in de praktijk. Hiervoor kunnen nog geen resultaten doorgegeven worden. Deze informatie kan enkel verkregen worden via enquêtes een aantal jaren na afloop van het demoproject.

Doelbereik

Tabel 11 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 11 Monitoring output- en resultaatindicatoren maatregel 111-C Sensibiliseringsprojecten duurzame landbouw

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal unieke deelnemers	12.600	11.500 ^{3,4}	91%
	Aantal deelnemers	106.000	98.460	93%
	Totaal aantal dagen opleiding voor alle deelnemers	37.800	33.374	88%
Resultaat	Aantal unieke deelnemers die succesvol een project hebben gevolgd	7.560	NA ⁴	NA

4.3 Vestiging van jonge landbouwers (maatregel 112)

Outputindicatoren

In 2013 werden 252 nieuwe vestigingsdossiers goedgekeurd. Dat zijn er 135 meer dan in 2012. De voornaamste reden is dat er in 2013 een administratieve inhaalbeweging gemaakt is in de behandeling van de vestigingsdossiers.

Van de 252 goedgekeurde dossiers bedraagt het totale investeringsvolume (de som van de overheidssubsidie en de privébijdrage) 47,8 miljoen euro.

Bijna 14% van de nieuwe vestigingen gebeurden in het kader van vervroegde pensionering, wat betekent dat de voorgaande bedrijfsleider tussen 55 en 64 jaar oud was. 20% van alle dossiers werd ingediend door een vrouw. Deze percentages zijn gelijkaardig aan die van de voorgaande jaren.

In figuur 11 worden de in 2013 goedgekeurde vestigingsdossiers onderverdeeld per landbouwactiviteit. Figuur 12 toont hetzelfde voor het investeringsvolume van de goedgekeurde vestigingsdossiers. Uit deze figuren blijkt dat de meeste dossiers, net zoals vorig jaar, betrekking hebben op gemengde en melkveebedrijven.

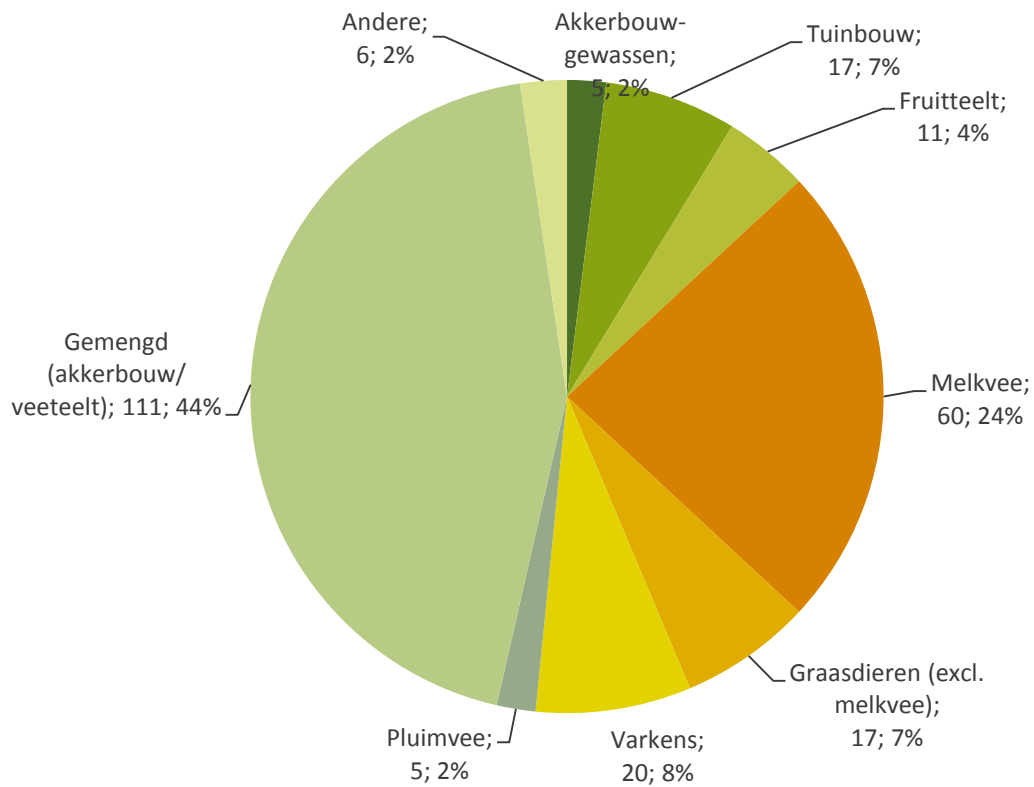
De totale uitbetalingen met EU-cofinanciering voor vestigingssteun bedroegen in 2013 bijna 5 miljoen euro. 90% hiervan werd uitbetaald als een kapitaalpremie. De overige 10% gebeurde onder de vorm van rentesubsidies. De totale uitgaven zijn lager dan de voorgaande jaren. Omdat PDPO II op zijn einde loopt, is het budget voor deze maatregel bijna uitgeput, en werd voor de uitbetaling (vooral voor rentesubsidies) overgeschakeld op staatssteun, zoals aangemeld bij de Europese Commissie.

Met behulp van een GIS-applicatie werden de dossiers binnen Natura 2000-gebied enerzijds en binnen kwetsbaar gebied natuur anderzijds geografisch gelokaliseerd⁵. Een bedrijf wordt beschouwd als gelegen in Natura 2000-gebied respectievelijk LFA-gebied als meer dan 50% van de percelen in het desbetreffende gebied ligt. Van de dossiers goedgekeurd in 2013 zijn er twee bedrijven gelegen in Natura 2000-gebied en één in LFA-gebied. Van de totale overheidsuitgaven in 2013 ging 0,6% naar eerder goedgekeurde dossiers in Natura 2000-gebied.

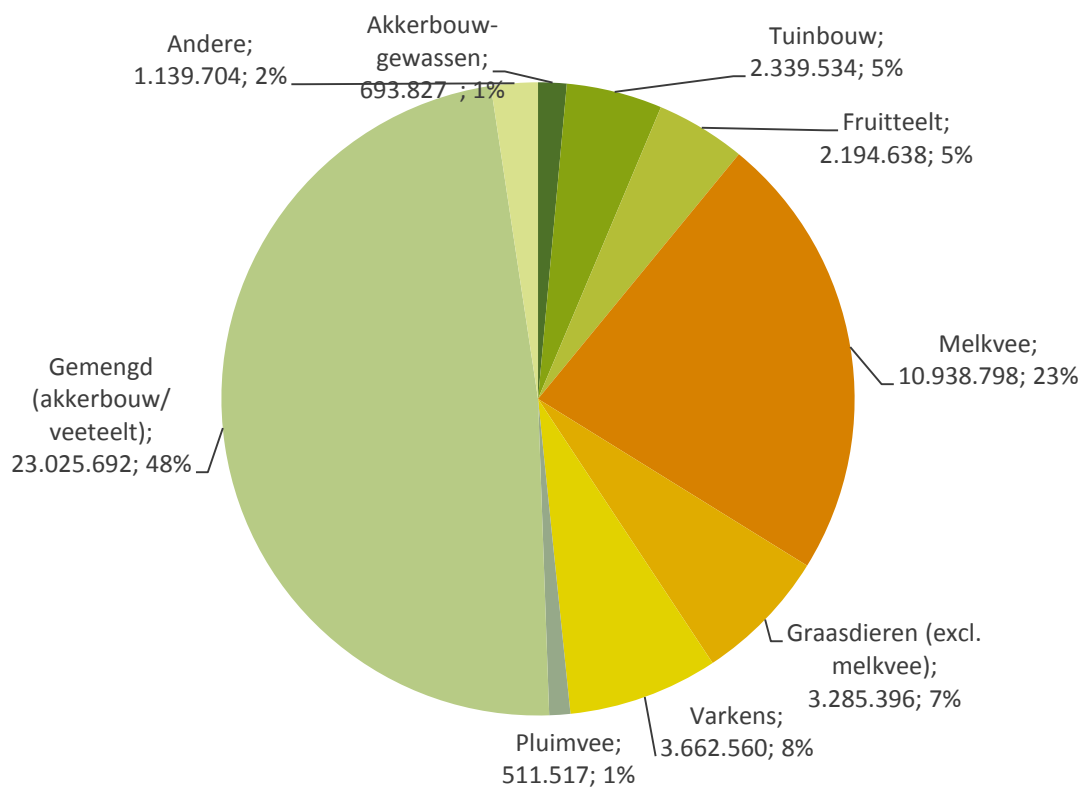
³ De deelnemers aan demoprojecten worden niet individueel geregistreerd, er worden geen deelnemerslijsten bijgehouden. Het aantal unieke deelnemers is daarom een schatting gebaseerd op verslagen en de ervaring van verantwoordelijken bij de administratie.

⁴ Opmerking: er wordt verondersteld dat alle unieke deelnemers aan demoprojecten eveneens deelgenomen hebben aan de cursussen, stages en korte vormingen. Daarom wordt er in de monitoringtabellen (bijlage 3) enkel het cijfer van maatregel 111A vermeld.

⁵ In Vlaanderen komt LFA-gebied (Less Favoured Area) overeen met landbouwgrond gelegen in kwetsbaar gebied natuur waarop nulbemesting van toepassing is. Landbouwgrond in kwetsbaar gebied natuur waarop ontheffing van nulbemesting geldt, wordt dus niet meegerekend.

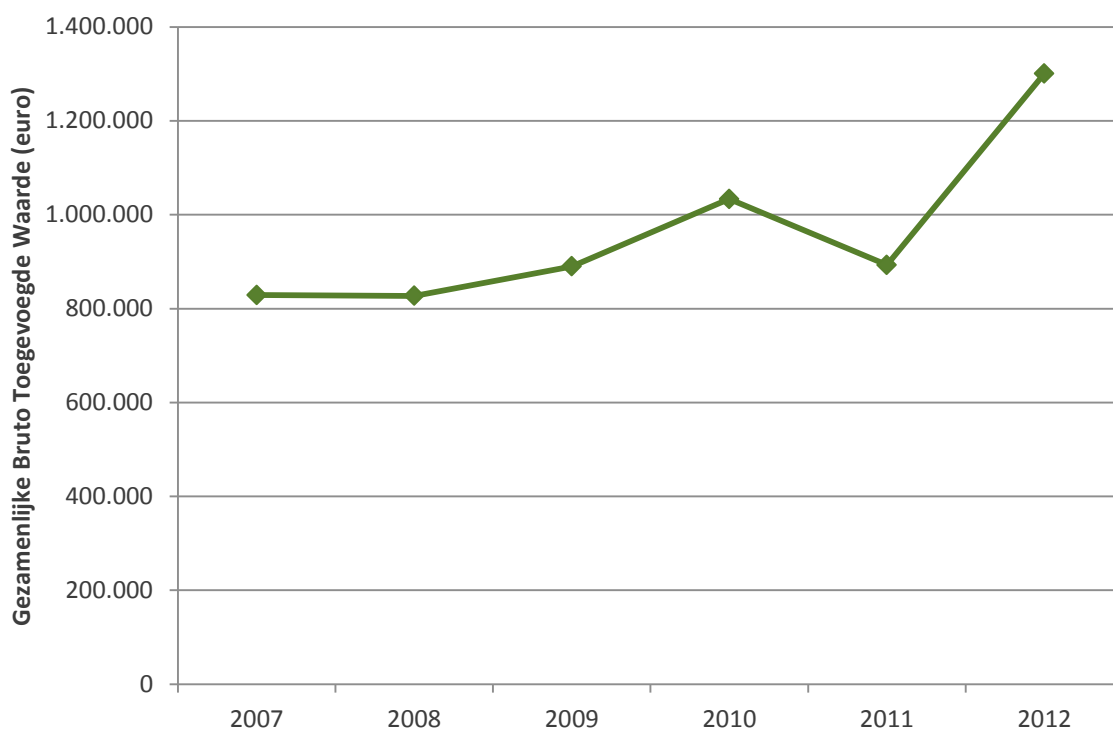
Figuur 11 Absolute en procentuele verdeling per landbouwsector van de in 2013 goedgekeurde vestigingsdossiers

Figuur 12 Absolute (euro) en procentuele verdeling per landbouwsector van het investeringsvolume van de in 2013 goedgekeurde vestigingsdossiers

Resultaatindicatoren

Op basis van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN), dat gegevens aanlevert aan het Europese Farm Accountancy Data Network (FADN), kan de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde (BrTW) van de gesteunde bedrijven berekend worden. Van de dossiers die in 2007 goedgekeurd werden (zowel PDPO I- als PDPO II-dossiers) zijn er zeven bedrijven opgenomen in het LMN in zowel boekjaar 2007 als boekjaren 2008, 2009, 2010, 2011 en 2012. Na een daling in 2011 wordt de stijgende trend van de gezamenlijke BrTW van deze zeven landbouwbedrijven in 2012 weer verder gezet, zoals weergegeven is in figuur 13.

Figuur 13 Evolutie van de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van LMN-landbouwbedrijven met een in 2007 goedgekeurd vestigingsdossier (AMS op basis van LMN)

Doelbereik

Tabel 12 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 12 Monitoring output- en resultaatindicatoren maatregel 112 Vestigingssteun

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde landbouwers	1.400	1.020	73%
	Totaal investeringsvolume (euro)	280.000.000	181.657.608	65%
Resultaat	Bruto toegevoegde waarde van de landbouwbedrijven (euro)	Status quo	NA	NA

De relatief lage realisatiegraad van de doelstellingen van de outputindicatoren in 2007-2013 is te verklaren doordat enkel dossiers ingediend en goedgekeurd onder PDPO II-regelgeving in beschouwing worden genomen en dat in de beginjaren van PDPO II nog heel wat dossiers ingediend onder PDPO I-regelgeving zijn goedgekeurd.

Daar slechts voor een beperkt aantal bedrijven de bruto toegevoegde waarde gekend is en het complexe gegeven van BrTW niet in één jaarlijks te actualiseren cijfer te vatten is, wordt in de indicatoren tabellen (bijlage 3) geen cijfer doorgegeven.

4.4 Bedrijfsadviessysteem voor land- en tuinbouwers (maatregel 114)

Outputindicatoren

Onder deze maatregel vallen zowel de bedrijfsadviezen conform de regelgeving van PDPO I (meer bepaald de "milieumodule" en het "bedrijfsleidingsadvies") als de adviezen conform de regelgeving van PDPO II (wat verder het "nieuwe BAS" zal worden genoemd). In 2013 werden 596 adviesaanvragen onder PDPO II-regelgeving voorlopig goedgekeurd. Het aandeel aanvragen voor tweede adviezen lag iets lager dan in 2012, dus er werden in 2013 relatief gezien iets meer nieuwe landbouwers bereikt.

In de periode 2007-2013 kregen in totaal 3.760 unieke aanvragen een voorlopige goedkeuring.

Voor 481 eerder goedgekeurde BAS-adviezen (nieuwe BAS) werd er in 2013 in totaal 588.275 euro uitbetaald. Ieder advies behandelde elk van volgende thema's: milieu, arbeidsveiligheid, bedrijfsbeheer, volksgezondheid en gezondheid van planten en dieren, en dierenwelzijn. Het aantal uitbetaalde adviezen lag in 2013 lager dan de jaren daarvoor. Dat komt doordat in 2013 voornamelijk dossiers werden uitbetaald van aanvragen die ingediend waren in 2011. Omdat er in 2010 en vooral in 2011 ten gevolge van een wetswijziging minder dossiers werden ingediend dan in 2009, werden in 2013 minder adviezen uitbetaald (cfr. supra).

In 2013 werd nog 1 dossier uit de eerste programmaperiode (PDPO I) behandeld. Het betrof een dossier uit de milieumodule waar in totaal 225 euro aan werd uitbetaald.

Resultaatindicatoren

Omdat er in het LMN geen landbouwbedrijven zijn opgenomen die deelnemen aan het BAS, werden er in het kader van de ongoing evaluatie in 2009 gegevens over de bruto toegevoegde waarde verkregen van commerciële boekhoudkantoren. In de mid term evaluatie werden deze data geanalyseerd. De evaluatoren moesten echter besluiten dat, op basis van de beschikbare gegevens, moeilijk een conclusie over de invloed van de verstrekte adviezen kan worden getrokken (IDEA Consult, 2010).

Doelbereik

Tabel 13 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 13 Monitoring output- en resultaatindicator maatregel 114 Bedrijfsadviessysteem

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde landbouwers ⁶	18.634 ⁷	7.098	38%
Resultaat	Bruto toegevoegde waarde van de landbouwbedrijven (euro)	Status quo	NA	NA

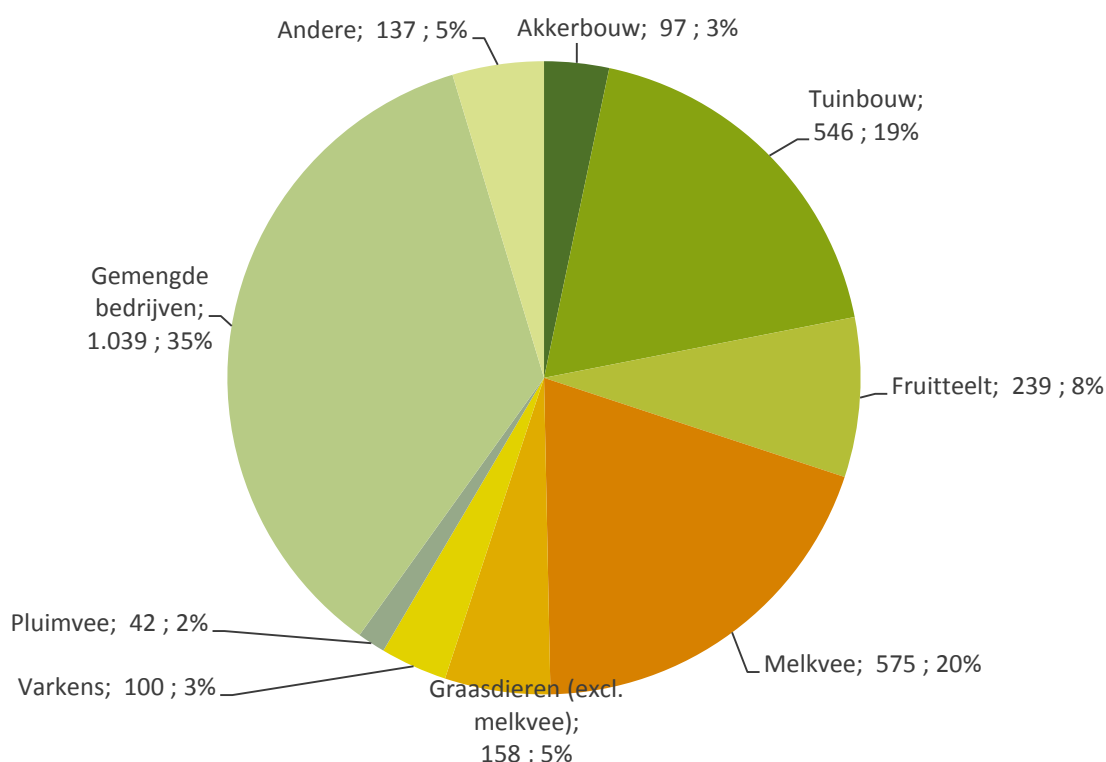
⁶ Het aantal gesteunde landbouwers wordt geïnterpreteerd als het aantal unieke landbouwers die in 2007-2013 een uitbetaling ontvingen voor milieumodule/bedrijfsleidingsadvies of die een aanvraag in eerste fase hebben ingediend voor het nieuwe BAS.

⁷ Deze doelstelling omvat zowel dossiers van PDPO I- als dossiers van PDPO II-regelgeving, goedgekeurd en uitbetaald in de periode 2007-2013. In de monitoringtabellen in bijlage 3 zijn enkel de uitbetaalde dossiers van het nieuwe BAS vervat. De doelstelling voor die nieuwe BAS-dossiers bedraagt 11.900 gesteunde landbouwers in de periode 2007-2013.

4.5 Investerings in landbouwbedrijven (maatregel 121)

Outputindicatoren

In 2013 werden 2.933 nieuwe dossiers goedgekeurd. Dat zijn er ruim 900 meer dan vorig jaar. Die toename is te wijten aan de verlaging van de steunpercentages (van 40 naar 38%, van 30 naar 28%, enzovoort), waardoor er binnen eenzelfde budget meer dossiers konden worden goedgekeurd. Figuur 14 toont de verdeling van de dossiers over de verschillende bedrijfstypen. 35% van de goedgekeurde investeringsdossiers werd ingediend door een gemengd bedrijf, 20% door een melkveebedrijf en 19% door een tuinbouwbedrijf. Die verdeling is gelijkaardig aan vorige jaren. Zo'n 21% van de dossiers werd ingediend door een rechtspersoon en 79% door een natuurlijk persoon. Van de dossiers ingediend door een natuurlijk persoon was de aanvrager in 6% van de gevallen een vrouw en in 32% van de gevallen jonger dan 40 jaar.

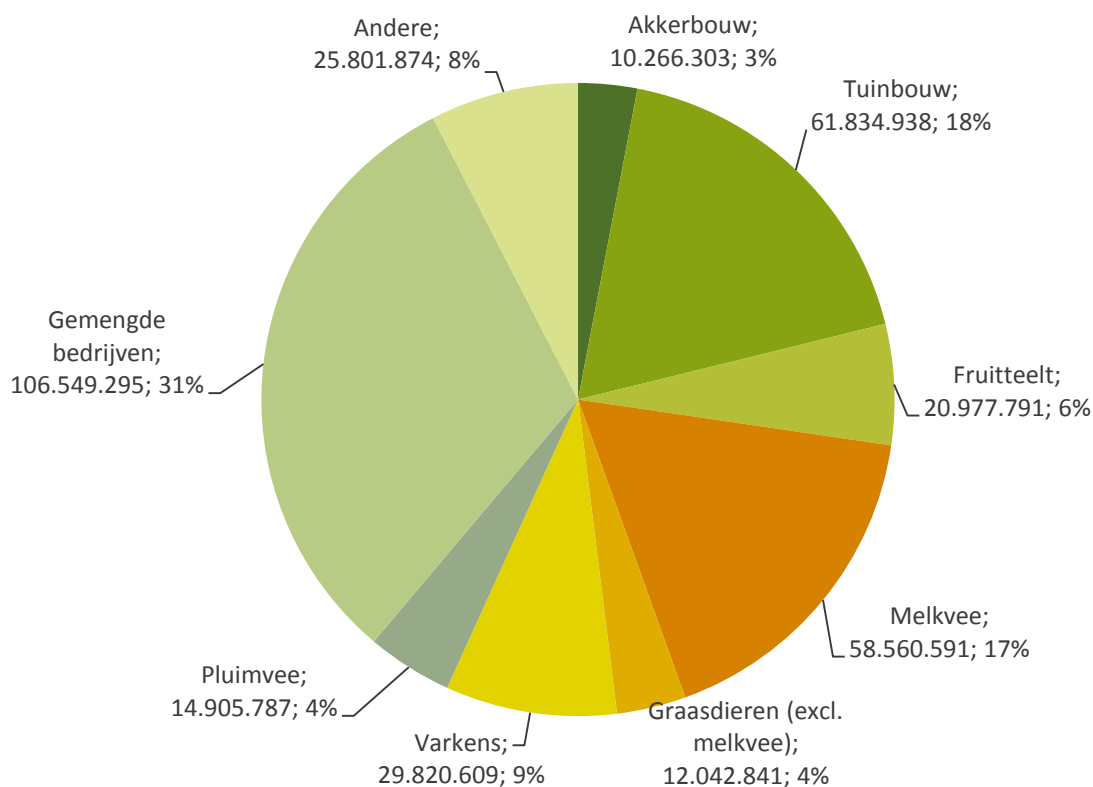
Figuur 14 Absolute en procentuele verdeling van het aantal goedgekeurde investeringsdossiers over de verschillende bedrijfstypes, 2013

Het totale investeringsvolume, dat de som is van de overheidssubsidie en de privébijdrage, van deze 2.933 dossiers, bedraagt 340,7 miljoen euro. Figuur 15 geeft een overzicht van het investeringsvolume per bedrijfstype. Het grootste investeringsvolume (31%) kwam van gemengde bedrijven, gevolgd door de tuinbouwbedrijven (18%) en de melkveebedrijven (17%).

Wat de types investeringen betreft, was 76% van het totale investeringsvolume bestemd voor investeringen in gebouwen en 20% voor de aankoop van machines.

1% van de 2.933 goedgekeurde dossiers betrof een biologisch landbouwbedrijf. Dat is iets minder dan in 2010 (1,1%), 2011 (1,7%) en 2012 (1,3%) en meer dan in 2009 (0,6%).

1,2% van de goedgekeurde investeringsdossiers betrof een investering voor het produceren van een nieuw product. Bijna 10% van de dossiers kon gezien worden als een investering voor een nieuwe techniek. De lijst met nieuwe producten en technieken werd geactualiseerd en is weergegeven in tabel 14.

Figuur 15 Absolute (euro) en procentuele verdeling van het investeringsvolume van de in 2013 goedgekeurde investeringsdossiers over de verschillende bedrijfstypes

In 2013 werd 7,85 miljoen euro uitbetaald (met EU-cofinanciering) aan investeringen die in 2013 of vorige jaren werden goedgekeurd. Van die uitgaven gebeurde 95% onder de vorm van een kapitaalpremie. De rest waren rentesubsidies. De totale overheidsuitgaven zijn veel lager dan de voorgaande jaren. Omdat PDPO II op zijn einde loopt, is het budget voor deze maatregel nagenoeg volledig uitgeput, en werd voor de uitbetalingen (voor bijna alle rentesubsidies en een groot deel van de kapitaalpremies) overgeschakeld op staatssteun, zoals aangemeld bij de Europese Commissie.

Met behulp van een GIS-applicatie werden de dossiers binnen Natura 2000-gebied enerzijds en binnen kwetsbaar gebied natuur anderzijds geografisch gelokaliseerd⁸. Een bedrijf wordt beschouwd gelegen te zijn in Natura 2000-gebied respectievelijk LFA-gebied als meer dan 50% van de percelen in het desbetreffende gebied ligt. Van de investeringsdossiers goedgekeurd in 2013 zijn er 122 bedrijven gelegen in Natura 2000-gebied en geen in LFA-gebied. Van de totale overheidsuitgaven in 2013 ging 3,4% naar eerder goedgekeurde dossiers in Natura 2000-gebied en 0,06% naar eerder goedgekeurde dossiers in LFA-gebied.

⁸ In Vlaanderen komt LFA-gebied (Less Favoured Area) overeen met landbouwgrond gelegen in kwetsbaar gebied natuur waarop nulbemesting van toepassing is. Landbouwgrond in kwetsbaar gebied natuur waarop ontheffing van nulbemesting geldt, wordt dus niet meegerekend.

Tabel 14 Lijst van investeringen die beschouwd worden als nieuwe techniek of nieuw product

VLIF-investering	Nieuwe techniek (T) of nieuw product (P)
AEA-biggenstal	T
AEA-fokvarkensstal (alle categorieën)	T
AEA-kraamstal	T
AEA-legkippenstal met verrijkte kooien	T
AEA-legkippenstal met voliëre- of grondhuisvesting	T
AEA-moederdierenstal	T
AEA-opfokpoeljenstal met grond- of voliërehuisvesting	T
AEA-opfokstal voor slachtkuiken(groot)ouderdieren	T
AEA-poeljenstal	T
AEA-Vleeskuikenstal	T
AEA-vleesvarkensstal	T
AEA-zeugenstal	T
Ammoniakemissiearme varkensstal grondgebonden	T
Biomassaproductie	T
Bouwen/verbouwen ammoniakreductiestallen drachtige zeugen	T
Bouwen/verbouwen ammoniakreductiestallen kraamhokken	T
Bouwen/verbouwen ammoniakreductiestallen melkvee en jongvee	T
Bouwen/verbouwen ammoniakreductiestallen mestkuike	T
Bouwen/verbouwen ammoniakreductiestallen reductiestallen vleesvee	T
Energiebesparing: warmtepomp bij gesloten kas	T
Erosieploeg	T
Fytobak	T
Geautomatiseerde champignonplukmachine	T
Geavanceerde spuitmachines	T
Herinrichten legkippenstal met verrijkte kooien	T
Herinrichten legkippenstal met voliëre- of grondhuisvesting	T
Herinrichten zeugenstallen met groepshuisvesting	T
Hoeveproducten andere (gebouwen)	P
Hoeveproducten andere (materieel)	P
Hoevevlees (gebouwen)	P
Hoevevlees (materieel)	P
Hoevezuivel (gebouwen)	P
Hoevezuivel (materieel)	P
Installatie GPS-sturing	T
Installatie lagedrukbandensysteem	T
Installaties voor compostering	T
Luchtwater bij nieuwe AEA-stal	T
Machines landschapsbeheer	T
Machines voor directe inzaai	T
Materieel voor mechanische afdekking silo's	T
Mechanische onkruidbestrijding	T
Mestbewerking-/verwerkingssystemen	T
Micro WKK	T
Nieuwe fruitvariëteiten	P
Oogstprotectie fruit	T
Opvang/hergebruik beregeningswater	T
Rationeel afvalbeheer	T
Tafelreiniger	T
Verwarming op biobrandstoffen	T
Vogelschrikapparatuur	T
Waterbehandeling	T
Waterdampstoomspoeling	T
Waterreservoir	T
WKK-installatie op gas of biobrandstof	T

Resultaatindicatoren

Op basis van het LMN, dat gegevens aanlevert aan het FADN, kan een uitspraak gedaan worden over de bruto toegevoegde waarde van de gesteunde bedrijven. Van de dossiers (zowel PDPO I- als PDPO II-dossiers) die in 2007 werden goedgekeurd, zijn 145 landbouwbedrijven opgenomen in zowel boekjaar 2007 als boekjaren 2008, 2009, 2010, 2011 en 2012. De gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van deze 151 bedrijven steeg in 2012 opnieuw, na een daling in 2011 (zie figuur 16).

Figuur 16 Evolutie van de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van LMN-landbouwbedrijven met een in 2007 goedgekeurd investeringsdossier (AMS op basis van LMN)

Doelbereik

Tabel 15 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen. Tussen 2007 en 2013 werden 13.355 dossiers goedgekeurd die waren ingediend onder PDPO II. Samen zijn deze dossiers goed voor een investeringsvolume van bijna 1.636 miljoen euro.

Tabel 15 Monitoring output- en resultaatindicatoren maatregel 121 Investerings in landbouwbedrijven

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde landbouwers	24.500	13.355	55%
	Totaal investeringsvolume (euro)	1.500.000.000	1.635.928.459	109%
Resultaat	Bruto toegevoegde waarde van de landbouwbedrijven (euro)	10% stijging	NA	NA
	Aantal landbouwbedrijven dat nieuwe techniek of product introduceert	4.900	1.505	31%

In bovenstaande cijfers worden enkel de dossiers in beschouwing genomen die zijn ingediend en goedgekeurd onder PDPO II-regelgeving. De relatief lage realisatie van de doelstelling voor aantal gesteunde landbouwers in 2007-2013 staat in contrast met de goede realisatiegraad van de doelstelling voor totaal investeringsvolume. Dat wijst erop dat er meer steun per dossier (ten gevolge van hogere investeringsvolumes per dossier) wordt verleend dan aanvankelijk ingeschat. Dat heeft onder andere te maken met het optrekken van het plafond in 2007 tot 1 miljoen euro per bedrijfsleider in plaats van 1 miljoen euro per bedrijf (IDEA Consult, 2010).

Daar slechts voor een beperkt aantal bedrijven de bruto toegevoegde waarde gekend is en het complexe gegeven van BrTW niet in één jaarlijks te actualiseren cijfer te vatten is, wordt in de indicatorentabellen (bijlage 3) geen cijfer doorgegeven.

4.6 Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten (maatregel 123-A)

Outputindicatoren

In 2013 werd geen nieuwe oproep gedaan voor projecten van agrovoedingsbedrijven. Er konden dus ook geen nieuwe projecten worden goedgekeurd.

Voor investeringen die de vorige jaren zijn goedgekeurd, werd 1.047.705 euro steun uitbetaald.

Resultaatindicatoren

De bruto toegevoegde waarde (BrTW) van de agrovoedingsbedrijven werd bepaald op basis van de jaarrekeningen neergelegd bij de Nationale Bank van België. In samenspraak met de mid term evaluator werd, rekening houdende met de nieuwe Europese definitie van BrTW, de Vlaamse berekening op basis van de jaarrekeningen van de Nationale Bank aangepast. Van 14 bedrijven waarvan het dossier in 2008 is goedgekeurd, kan de BrTW berekend worden voor de jaren 2007 tot en met 2012. Van de overige bedrijven ontbreken cruciale gegevens van de resultaatrekening om de berekening te kunnen uitvoeren. De evolutie van de gezamenlijke BrTW van de 14 bedrijven is weergegeven in figuur 17. Na een daling tussen 2008 en 2010 zien we in 2011 en 2012 opnieuw een stijgende trend.

Figuur 17 Evolutie van de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van agrovoedingsbedrijven gesteund door middel van maatregel 123 (Bron: AMS op basis van BelFirst)

Doelbereik

Tabel 16 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 16 Monitoring maatregel 123 Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Uniek aantal gesubsidieerde bedrijven	200	69	35%
	Totaal investeringsvolume (euro)	95.000.000	73.214.840	77%
Resultaat	Bruto toegevoegde waarde van de agrovoedingsbedrijven (euro)	Stijging van 155.000.000 euro	NA	NA
	Aantal agrovoedingsbedrijven die nieuwe producten of technieken introduceren	75	55	73%

Daar slechts van een beperkt aantal bedrijven de BrTW gekend is en deze complexe indicator moeilijk in één jaarlijks cijfer te vatten is, wordt via de indicatorentabellen (bijlage 3) geen cijfer doorgegeven.

4.7 Deelname door landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen (maatregel 132)

Outputindicatoren

In 2013 werden 218 biologische producenten uitbetaald die het jaar voordien een steunaanvraag hadden ingediend. Daarnaast kregen 28 producenten van Brussels Grondwitloof (Beschermd Geografische Aanduiding, BGA) of Vlaams-Brabantse Tafeldruif (Beschermd Oorsprongsbenaming, BOB) een subsidie. Sinds de start van de maatregel kregen 264 unieke biologische bedrijven een subsidie, net als 43 producenten van Brussels Grondwitloof of Vlaams-Brabantse Tafeldruif.

In totaal werd in 2013 121.588 euro uitbetaald op deze maatregel.

Resultaatindicatoren

De resultaatindicator peilt naar de waarde van de landbouwproductie onder de erkende voedselkwaliteitsregeling. Noch van het Brussels grondwitloof, noch van de Vlaams-Brabantse tafeldruif zijn echter omzet- of productiecijfers gekend. Ook van de productie van de gesteunde bio-landbouwers kan geen precieze waarde berekend worden. Daardoor kan de waarde van de landbouwproductie onder de labels niet weergegeven worden ("NA" in tabel 17).

Doelbereik

Tabel 17 zet van de output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 17 Monitoring maatregel 132 Deelname door landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde bedrijven	300	307	102%
Resultaat	Waarde van de landbouwproductie onder een erkend kwaliteitslabel	344.000.000	NA	NA

4.8 Voorlichting en afzetbevordering van Vlaamse producten erkend als BOB/BGA/GTS (maatregel 133)

Outputindicatoren

Deze maatregel werd opgestart in 2011. Twee programma's, één programma voor de Vlaams-Brabantse tafeldruif (BOB) en één voor het Brusselse grondwitloof (BGA), werden ondersteund in 2012-2013. Samen voerden die programma's vorig jaar zes acties uit. Voor beide programma's samen werd in 2013 14.457 euro uitbetaald.

Resultaatindicatoren

De resultaatindicator peilt naar de waarde van de landbouwproductie onder de erkende kwaliteitslabels. Noch van het Brussels grondwitloof, noch van de Vlaams-Brabantse tafeldruif zijn echter omzet- of productiecijfers gekend. Daardoor kan de waarde van de landbouwproductie van producten met een EU-label niet berekend worden ("NA" (not available) in tabel 18).

Doelbereik

Tabel 18 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

De relatief lage realisatiegraad van de outputindicator heeft te maken met het feit dat men er bij opmaak van de maatregel nog van uit ging dat er meer BOB/BGA/GTS-producten in aanmerking zouden komen voor de subsidie. Bovendien is de maatregel pas later in de programmaperiode geactiveerd.

Tabel 18 Monitoring maatregel 133 Voorlichting en afzetbevordering van Vlaamse producten erkend als BOB/BGA/GTS

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde acties	57	15	26%
Resultaat	Waarde van de landbouwproductie onder een erkend kwaliteitslabel	NA	NA	NA

5 INDICATOREN AS 2 – VERBETERING VAN HET MILIEU EN HET PLATTELAND

5.1 Vergoeding natuur binnen en buiten Natura 2000 (maatregelen 212 en 213)

Outputindicatoren

In 2013 ontvingen 788 unieke landbouwbedrijven een vergoeding natuur, samen goed voor een totale oppervlakte van 2.436 hectare. Na enkele jaren van toename in uitbetaald areaal en aantal landbouwers, nam in 2012 en 2013 de uitbetaalde oppervlakte en het aantal vergoede landbouwers licht af (zie figuur 18).

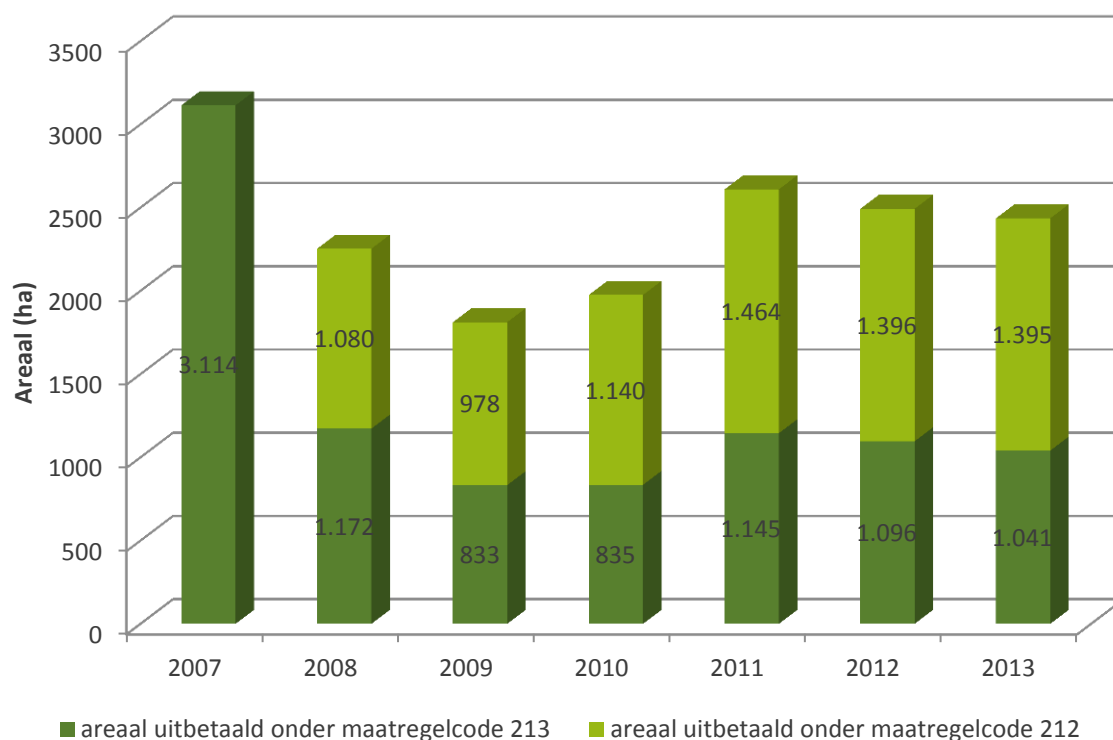
In 2013 werden op budgetpost 212 (vergoeding natuur buiten Natura 2000-gebied) 496 landbouwers uitbetaald voor 1.395 ha. Op budgetpost 213 werden 383 landbouwers uitbetaald voor 1.041 ha. Van deze landbouwers zijn er 788 unieke landbouwers, wat betekent dat een aantal landbouwers zowel percelen binnen als buiten Natura 2000-gebied hebben en dus op beide budgetposten werden uitbetaald.

De totale uitgaven voor eerder goedgekeurde dossiers van deze maatregelen bedroegen in 2013 349.131 euro. Alle uitgaven in 2013 betroffen dossiers van 2012.

In de periode 2007-2013 werden op budgetpost 212 1.123 unieke landbouwers uitbetaald voor 1.464 ha. Op budgetpost 213 werden 1.791 landbouwers uitbetaald voor 3.114 ha⁹. Sinds de start van PDPO II werd voor 2.362 unieke landbouwbedrijven een vergoeding natuur uitbetaald.

(opmerking: Voor betalingen van PDPO I-dossiers werd steeds budgetpost 213 gebruikt. Vanaf PDPO II werd de maatregel "vergoeding natuur" opgesplitst in "vergoeding natuur buiten Natura 2000 (212)" en "vergoeding natuur binnen Natura 2000 (213)".)

⁹ Het cumulatieve aantal landbouwers is het aantal unieke landbouwers dat in de periode 2007-2013 is uitbetaald geweest op de budgetpost. Voor het cumulatieve areaal is het maximale areaal genomen dat in een bepaald jaar in de periode 2007-2013 op het terrein aanwezig was.

Figuur 18 Evolutie van het uitbetaalde areaal (ha) van maatregelen 212 en 213 (Vergoeding Natuur) tussen 2007 en 2013

Resultaatindicatoren

Voor de betekenis van de resultaatindicator wordt verwezen naar het Jaarverslag 2007. Tabel 20 en tabel 21 geven de realisaties van de resultaatindicatoren weer.

Doelbereik

Tabel 19, tabel 20 en tabel 21 zetten per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 19 Monitoring outputindicatoren maatregel 212/213 Vergoeding Natuur (PDPO I en PDPO II samen, gebaseerd op uitbetaling volgens budgetposten)

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde bedrijven binnen Natura 2000-gebied (budgetpost 213)	1.241	1.791	144%
	Gesteunde landbouwgrond binnen Natura 2000-gebied (ha)	3.462	3.114	90%
	Aantal gesteunde bedrijven buiten Natura 2000-gebied (budgetpost 212)	1.000	1.123	112%
	Gesteunde landbouwgrond buiten Natura 2000-gebied (ha)	1.500	1.464	98%

Tabel 20 Monitoring resultaatindicatoren maatregel 212 Vergoeding Natuur buiten Natura 2000 (PDPO I en PDPO II samen, gebaseerd op GIS-analyse)

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Resultaat	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt tot biodiversiteit en HNVF	2.445	802	33%
	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt tot waterkwaliteit	4.891	1.603	33%
	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt in strijd tegen klimaatverandering	NP	NP	NP
	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt tot bodemkwaliteit	2.445	802	33%
	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt tot het vermijden van landmarginalisatie en van het verlaten van land	NP	NP	NP

Tabel 21 Monitoring resultaatindicatoren maatregel 213 Vergoeding Natuur binnen Natura 2000 (PDPO I en PDPO II samen, gebaseerd op GIS-analyse)

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Resultaat	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt tot biodiversiteit en HNVF	1.644	756	46%
	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt tot waterkwaliteit	3.289	1.511	46%
	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt in strijd tegen klimaatverandering	NP	NP	NP
	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt tot bodemkwaliteit	1.644	756	46%
	Landbouwgrond (ha) die succesvol bijdraagt tot het vermijden van landmarginalisatie en van het verlaten van land	NP	NP	NP

5.2 Behoud van met uitsterven bedreigde lokale veerassen en variëteiten van hoogstamboomgaarden (maatregel 214-C)

Opmerking: De oppervlakteberekening van de contracten voor hoogstamboomgaarden wijzigde in 2011. Sinds dat jaar wordt de oppervlakte gerekend van het perceel waarop de hoogstambomen zijn aangeplant. Voordien werd de oppervlakte geraamd op basis van het aantal bomen waarvoor een contract werd aangegaan. De rekenregel van gemiddeld 100 bomen per hectare werd toen toegepast.

Outputindicatoren

In 2013 werden 203 nieuwe contracten voor hoogstamboomgaarden aangegaan voor een totale oppervlakte van 220 hectare. Dat is vergelijkbaar met het aantal nieuwe contracten in 2012.

Voor lokale veerassen werden 53 nieuwe contracten getekend in 2013, voor in totaal 744 runderen en 626 schapen, of samen 707 grootvee-eenheden (GVE).

Naast de nieuwe contracten liepen er in 2013 nog contracten die de jaren voordien waren gestart. In 2013 waren er 1.350 hoogstamcontracten lopende op een totaal areaal van 1.068 hectare. Voor lokale veerassen liepen er 267 contracten op het terrein, voor 4.040 GVE.

1.259 unieke bedrijven hadden in 2013 een contract hoogstamboomgaarden en 227 unieke bedrijven een contract voor lokale veerassen. 1.457 unieke bedrijven hadden in 2013 een contract hoogstamboomgaarden of lokale veerassen, wat betekent dat 29 unieke bedrijven beide contracten samen hadden.

In totaal werd in 2013 binnen deze agromilieumaatregel 578.100 euro steun uitbetaald. Daarvan ging een ongeveer 20% naar hoogstamboomgaarden, 68% naar lokale runderrassen en 12% naar lokale schapenrassen.

Resultaatindicatoren

Het doelbereik van de resultaatindicatoren wordt besproken samen met de andere agromilieumaatregelen (zie 5.3).

Doelbereik

Tabel 22 zet per outputindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 22 Monitoring outputindicatoren maatregel 214-C Behoud van met uitsterven bedreigde lokale veerassen en variëteiten van hoogstamboomgaarden

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Totaal areaal onder maatregel 214-C dat agromilieusteun ontvangt (ha)	NA	NA	NA
	Totaal aantal contracten	3.239	3.654	113

Wegens de wijziging in berekeningswijze van de oppervlakte van de contracten hoogstamboomgaarden, kan geen cumulatieve oppervlakte worden weergegeven. Het totale areaal hoogstamboomgaarden in de periode 2007-2010 bedroeg 934 hectare. Het areaal van de nieuwe contracten in de periode 2011-2013 bedroeg 803 hectare.

5.3 Agromilieumaatregelen (maatregel 214)

Outputindicatoren

Monitoring 2013

In 2013 bedroeg het totale areaal agromilieumaatregelen 47.944 hectare en waren er 9.671 contracten. Al deze contracten waren PDPO II-contracten. De totale uitgaven in kalenderjaar 2013 bedroegen 17 miljoen euro. Een overzicht van het areaal, het aantal contracten en de totale overheidsuitgaven doorheen de voorbije jaren is te vinden in bijlage 2.

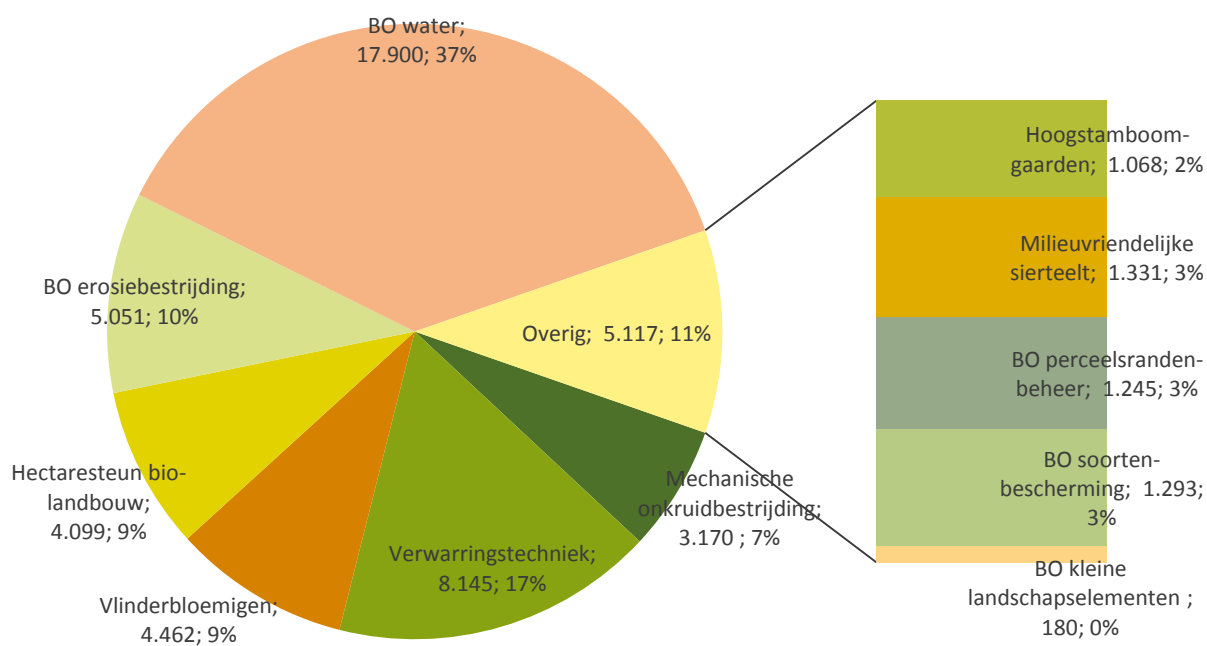
Figuur 19, figuur 20 en figuur 21 geven een overzicht van het areaal, het aantal contracten en de overheidsuitgaven voor alle agromilieumaatregelen in 2013. De kleinere maatregelen (wat betreft respectievelijk areaal, aantal contracten en budget) worden telkens samengenomen onder de noemer "overig" en verder uitgesplitst in de balk aan de rechterkant.

Met betrekking tot het areaal vormde BO water met zo'n 37% van het totale areaal de belangrijkste maatregel in 2013. Daarna volgden verwarringstechniek (17%), BO erosiebestrijding (10%), vlinderbloemigen (9%), hectaresteen bio-landbouw (9%) en mechanische onkruidbestrijding (7%). Deze zes agromilieumaatregelen waren samen goed voor 89% van het totale areaal in 2013. De overige vijf agromilieumaatregelen droegen in beperkter mate bij tot het totale areaal (figuur 19).

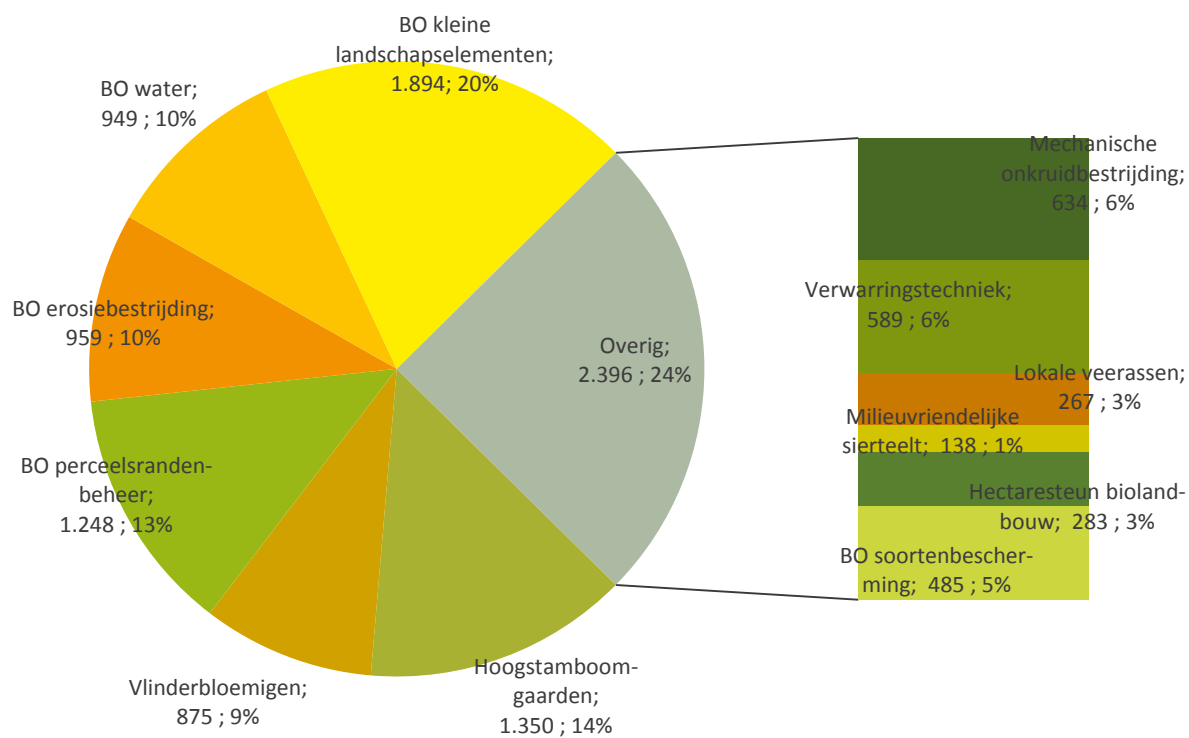
Wat het aantal contracten betreft waren volgende maatregelen de grootste in 2013: BO kleine landschapselementen (20%), hoogstamboomgaarden (14%), BO perceelsrandenbeheer (13%), BO erosiebestrijding (10%), BO water (10%) en vlinderbloemigen (9%). De overige agromilieumaatregelen waren samen goed voor 24% van het totale aantal contracten (figuur 20).

Wat de overheidsuitgaven in 2013 betreft ging het grootste budget naar BO water (37%). Daarna volgden verwarringstechniek (11%), BO perceelsrandenbeheer (10%), BO kleine landschapselementen (7%), vlinderbloemigen (7%) en BO erosiebestrijding (7%). De overige maatregelen zijn: BO soortenbescherming (6%), hectaresteen bio-landbouw (6%), mechanische onkruidbestrijding (4%), genetische diversiteit (3%) en milieuvriendelijke sierteelt (2%) (figuur 21).

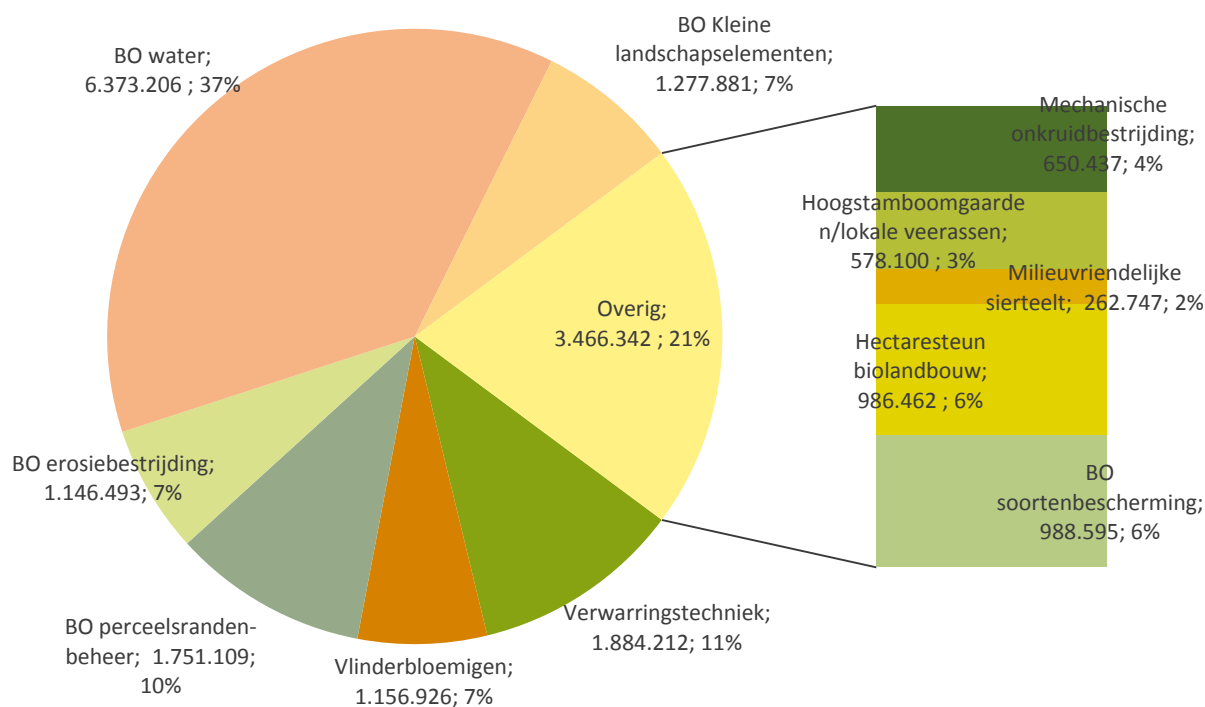
(Opmerking: Het totale areaal en het aantal contracten komen overeen met de aangegeven arealen en contracten in verzamelaanvraag 2013. De uitbetalingen hebben betrekking op de aanvragen uit verzamelaanvraag 2012. De cijfers in dit jaarverslag over uitbetalingen zijn dus niet zomaar rechtstreeks te koppelen aan de cijfers over arealen en contracten.)

Figuur 19 Absolute (ha) en procentuele verdeling van de oppervlakte onder de verschillende agromilieumaatregelen (2013)

Figuur 20 Absolute en procentuele verdeling van het aantal contracten voor de verschillende agromilieumaatregelen (2013)

Figuur 21 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de overheidsuitgaven voor agromilieumaatregelen (2013)

Evolutie

Figuur 22 tot figuur 27 geven de evolutie van het areaal, het aantal contracten en de uitgaven per kalenderjaar voor de agromilieumaatregelen weer in de periode 2007-2013. De tabellen in bijlage 2 geven de jaarlijkse cijfers voor aantal contracten, arealen en uitgaven voor de verschillende agromilieumaatregelen in de periode 2000-2013.

In de tijdsreeks voor het areaal (figuur 22 en figuur 23) werd de BO kleine landschapselementen niet opgenomen, omdat de areaalbepaling in 2008 gewijzigd is. Voordien werd de oppervlakte van de percelen aangeduid, terwijl sinds 2008 enkel nog de oppervlakte van de kleine landschapselementen zelf wordt bijgehouden. Voor de lijnvormige kleine landschapselementen (zoals heggen en hagen) wordt een proxy van VLM gebruikt. Voor heggen wordt de lengte vermenigvuldigd met 1 m breedte, voor de hagen wordt de lengte vermenigvuldigd met 0,5 m breedte. Een vergelijking gaat bijgevolg niet meer op. De arealen van BO kleine landschapselementen zijn wel weergegeven in de tabel in bijlage 2.

Ook de areaalbepaling van de maatregel BO soortenbescherming is in PDPO II gewijzigd ten opzichte van PDPO I. In de eerste programmaperiode werd het beheerpakket "weidevogelbeheer nestbescherming" toegepast op vaste percelen waarvan de oppervlakte werd doorgegeven. Sinds PDPO II kan de landbouwer dit pakket toepassen op alle percelen binnen het voor weidevogelbeheer afgebakende gebied. De oppervlakte kan dus jaarlijks wijzigen op basis van de percelen die de landbouwer aangeeft in de verzamelaanvraag. Daarom worden er voor dit pakket geen arealen meer bijgehouden in PDPO II. In onderstaande grafieken zijn de arealen vanaf 2008 dus exclusief het pakket "weidevogelbeheer nestbescherming".

De areaalbepaling van de maatregel hoogstamboomgaarden is in 2011 eveneens gewijzigd. Voortaan wordt de oppervlakte gerekend van het perceel waarop de hoogstambomen geplant zijn. Daarvoor werd de oppervlakte geraamd op basis van het aantal bomen waarvoor een contract werd aangevraagd. Men rekende met een gemiddelde van 100 bomen per hectare. De wijziging in oppervlaktebepaling heeft als gevolg dat de oppervlakten van de contracten niet vergelijkbaar zijn met die van de jaren voordien. Deze maatregel is

daarom niet weergegeven in de tijdsreeks in figuur 22 en figuur 23. De arealen zijn wel weergegeven in de tabellen in bijlage 2.

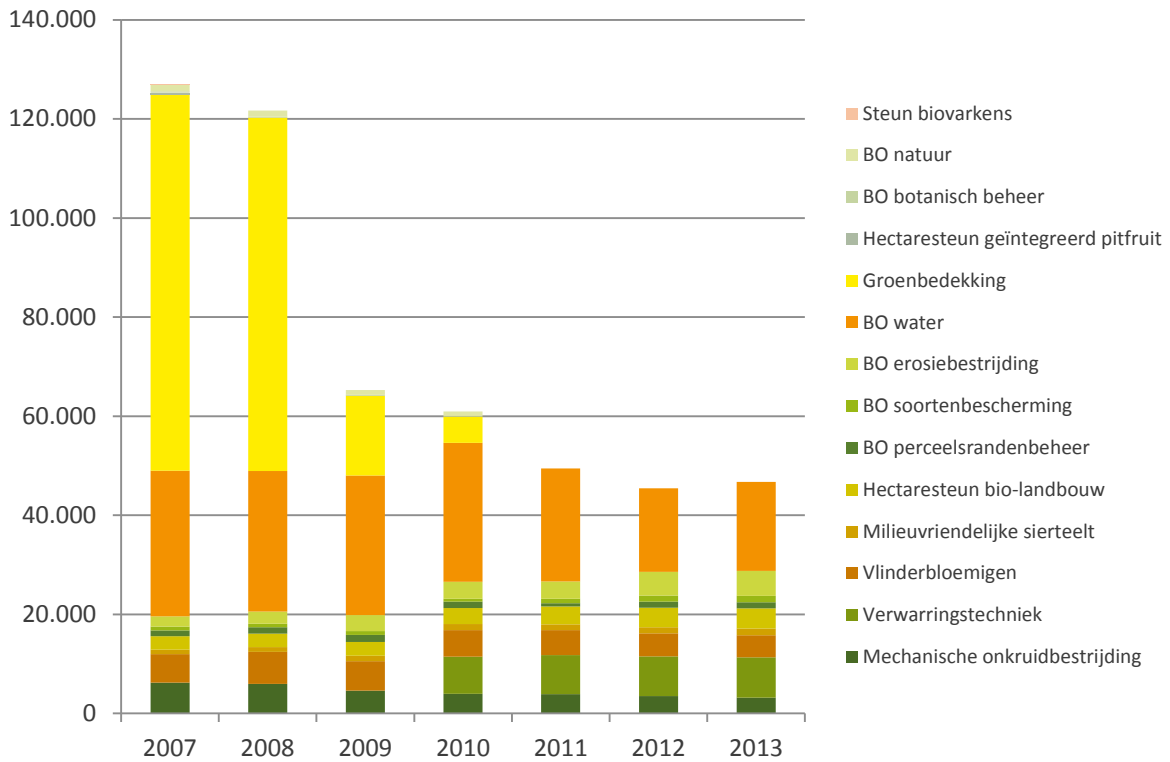
Areaal

In vergelijking met 2012 was het totale areaal in 2013 1.068 hectare groter (zie figuur 22 en figuur 23). Vooral voor BO water steeg het totale areaal (+1.025 ha of +6%), terwijl er zich in 2012 nog een daling voordeed. De daling van de oppervlakte onder BO water in 2012 was grotendeels te wijten aan de verstrenging van de voorwaarden in 2012, ten gevolge van de herziening van het Mest Actie Plan. Nieuwe landbouwers namen een meer afwachtende houding aan in 2012. In 2013 waren de landbouwers meer vertrouwd met de nieuwe voorwaarden en werden opnieuw meer nieuwe overeenkomsten aangegaan.

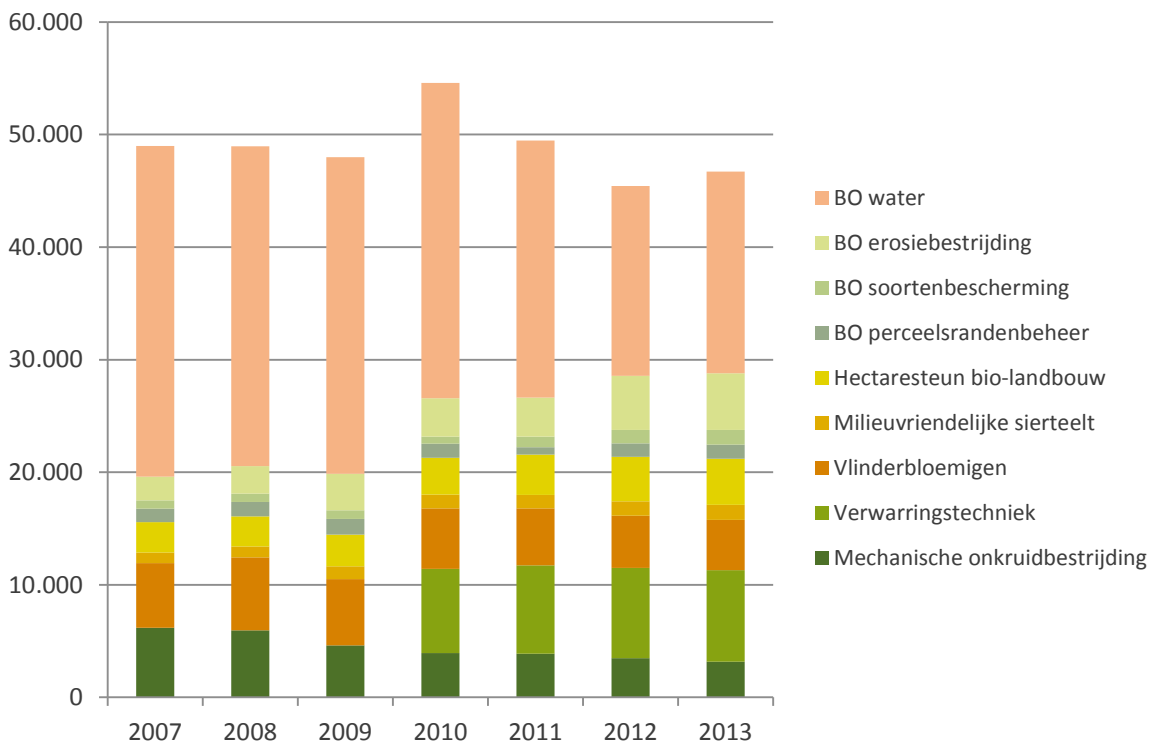
Ook voor BO erosiebestrijding (+254 ha), BO soortenbescherming (+80 ha), BO perceelsrandenbeheer (+53 ha) en BO kleine landschapselementen (+17 ha) is het areaal toegenomen. Er worden voor deze beheerovereenkomsten nog steeds nieuwe contracten afgesloten.

Zowel voor hectaresteen bio-landbouw (+156 ha) als voor verwarringstechniek (+139 ha) en milieuvriendelijke sierteelt (+67 ha) nam het areaal in 2013 toe ten opzichte van 2012. Het areaal van de maatregel hectaresteen bio-landbouw vertoonde gedurende de hele programmaperiode een stijging en kent nu met 4.099 ha het grootste areaal sinds 2007. Deze stijging gaat samen met de toename van het totale areaal biologische landbouw en het aantal biolandbouwers in Vlaanderen in de voorbije periode. Ook het areaal verwarringstechniek steeg voortdurend sinds de invoering van de maatregel in 2010. Vorig jaar heeft een aantal landbouwers hun bestaande verbintenis uitgebreid, waardoor het areaal verwarringstechniek in 2013 toenam ten opzichte van 2012. Milieuvriendelijke sierteelt zit eveneens op het hoogste areaal sinds de start van de programmaperiode in 2007.

Het areaal van de maatregelen mechanische onkruidbestrijding (-315 ha), hoogstamboomgaarden (-210 ha) en vlinderbloemigen (-198 ha) nam af ten opzichte van 2012. Het areaal mechanische onkruidbestrijding daalt al sinds het begin van de programmaperiode. Dit is geen eenvoudige maatregel en de verbintenisoppervlakte met beperkte variabiliteit is niet gemakkelijk na te leven. In PDPO III wordt met deze ervaringen rekening gehouden. Ook het areaal vlinderbloemigen daalt al enkele jaren. Mogelijks kan het beperkt aantal teelten dat voor deze maatregel in aanmerking komt, aan de basis liggen van deze areaalafname. Er is namelijk een sterke evolutie in het aanbod aan vlinderbloemige teelten en mengsel dat op de markt komt. Ook deze maatregel wordt in PDPO III afgestemd op de huidige ervaringen. De daling in het areaal hoogstamboomgaarden heeft wellicht nog te maken met de integratie van de maatregel in de verzamelaanvraag, sinds 2011. Dat heeft mogelijks een aantal potentiële begunstigden afgeschrikt.

Figuur 22 Oppervlakte (ha) van de verschillende agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013 (exclusief kleine landschapselementen en hoogstamboomgaarden; verklaring zie tekst)

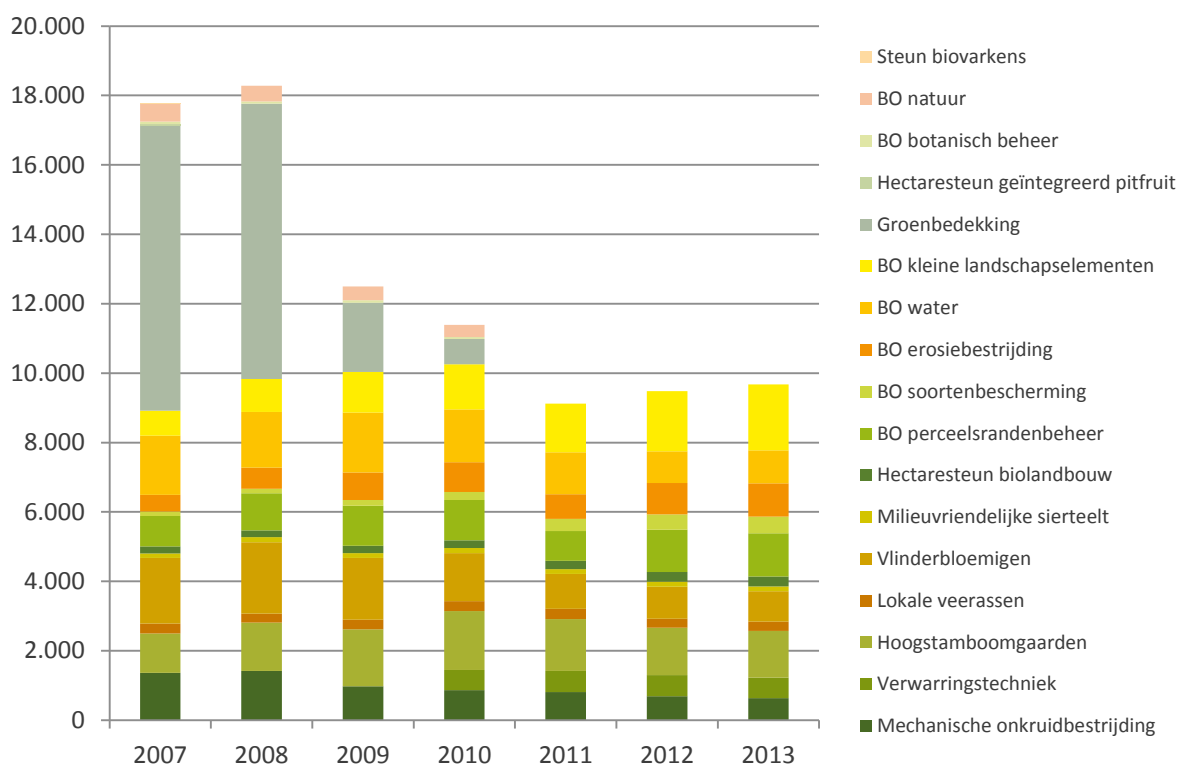
Figuur 23 Oppervlakte (ha) van de verschillende agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013, zonder de uitdovende maatregelen (exclusief kleine landschapselementen en hoogstamboomgaarden; verklaring zie tekst)

Aantal contracten

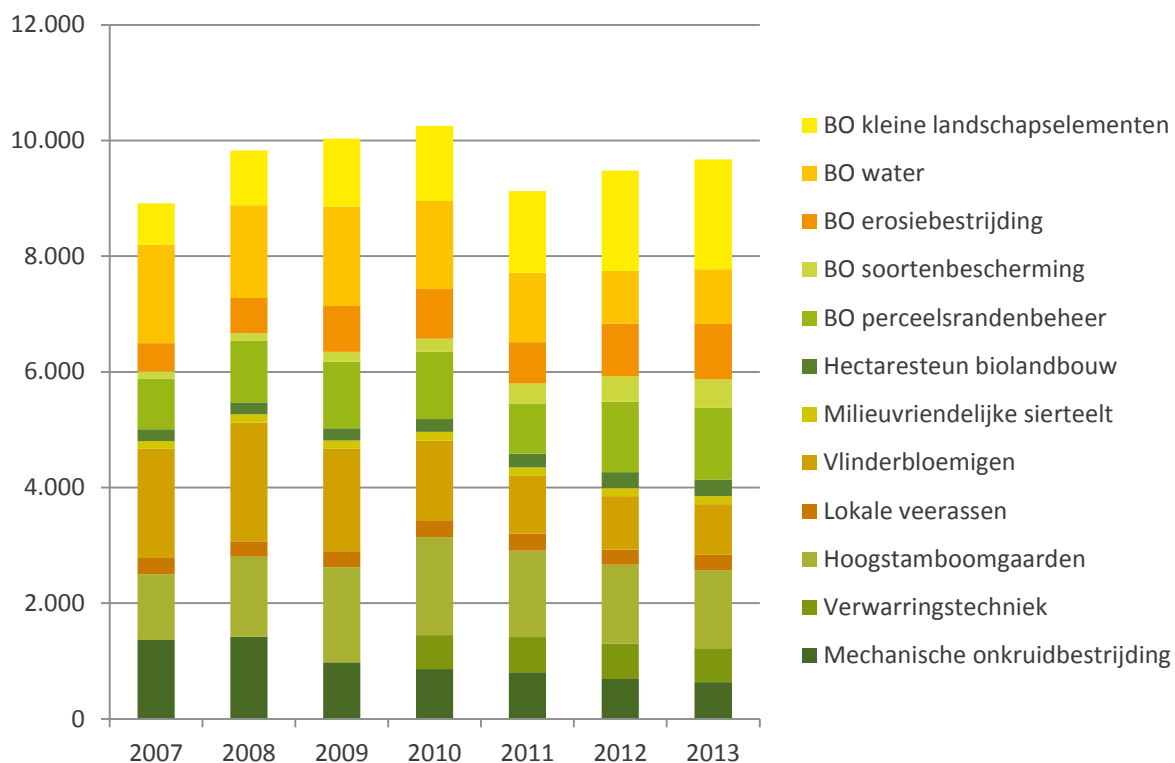
Het totaal aantal contracten van alle agromilieumaatregelen samen nam in 2013 toe met 193 stuks ten opzichte van 2012, tot 9.671 contracten (zie figuur 24 en figuur 25).

Voor volgende agromilieumaatregelen steeg het aantal contracten in 2013 ten opzichte van het jaar voordien: hectaresteen bio-landbouw (+5), lokale veerassen (+7), BO perceelsrandenbeheer (+31), BO water (+38), BO soortenbescherming (+40), BO erosiebestrijding (+54) en BO kleine landschapselementen (+161). De verklaringen van de toename van het aantal contracten van deze maatregelen zijn dezelfde als degene die zijn weergegeven bij de beschrijving van de areaalevolutie (cf. supra).

Andere agromilieumaatregelen kenden dan weer een daling in het aantal contracten: milieuvriendelijke sierteelt (-2), hoogstamboomgaarden (-13), verwarringstechniek (-21), vlinderbloemigen (-49) en mechanische onkruidbestrijding (-58). De lichte daling van het aantal contracten verwarringstechniek is waarschijnlijk te wijten aan een soort van verzadiging in de sector, waardoor er geen nieuwe verbintenissen bij komen terwijl er natuurlijk altijd enkele contracten afvallen wegens stopzetting of niet-naleving van ver verbintenisvoorwaarden. De verklaring van de daling van het aantal contracten mechanische onkruidbestrijding en vlinderbloemigen is gelijkaardig aan de verklaring van de areaalafname (cf. supra).

Figuur 24 Aantal lopende contracten voor agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013

Figuur 25 Aantal lopende contracten voor agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013, zonder de uitdovende maatregelen

Uitgaven

In vergelijking met 2012 stegen de totale overheidsuitgaven in 2013 met 402.979 euro, tot 17.053.954 euro (figuur 26 en figuur 27).

Voor de volgende agromilieumaatregelen namen de uitgaven toe in 2013 ten opzichte van 2012:

- BO perceelsrandenbeheer: +774.414 euro of +79%
- BO soortenbescherming: +231.898 euro of +31%
- BO kleine landschapselementen: +259.185 euro of +25%
- BO erosiebestrijding: +186.542 euro of +19%
- Milieuvriendelijke sierteelt: +26.378 euro of +11%
- Hectaresteen bio-landbouw: +29.601 euro of +3%
- Verwarringstechniek: +37.480 euro of +2%
- Hoogstamboomgaarden/lokale veerassen: +338 euro of +0,06%

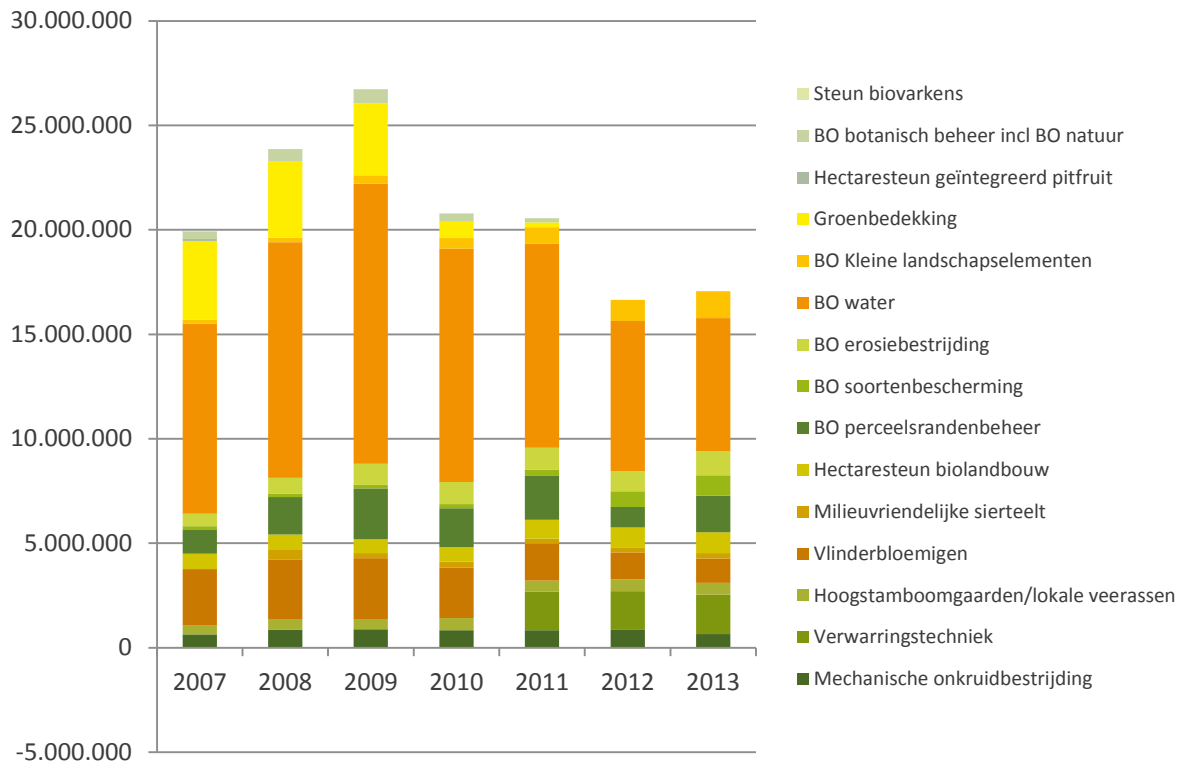
De toename in de uitgaven voor bovenstaande maatregelen is te wijten aan de toename van het areaal onder deze maatregelen in 2012.

Voor andere agromilieumaatregelen namen de overheidsuitgaven in 2013 af ten opzichte van 2012, zoals hieronder opgeijst. De uitdovende maatregelen zijn niet vermeld aangezien een daling van de uitgaven hier vanzelfsprekend is.

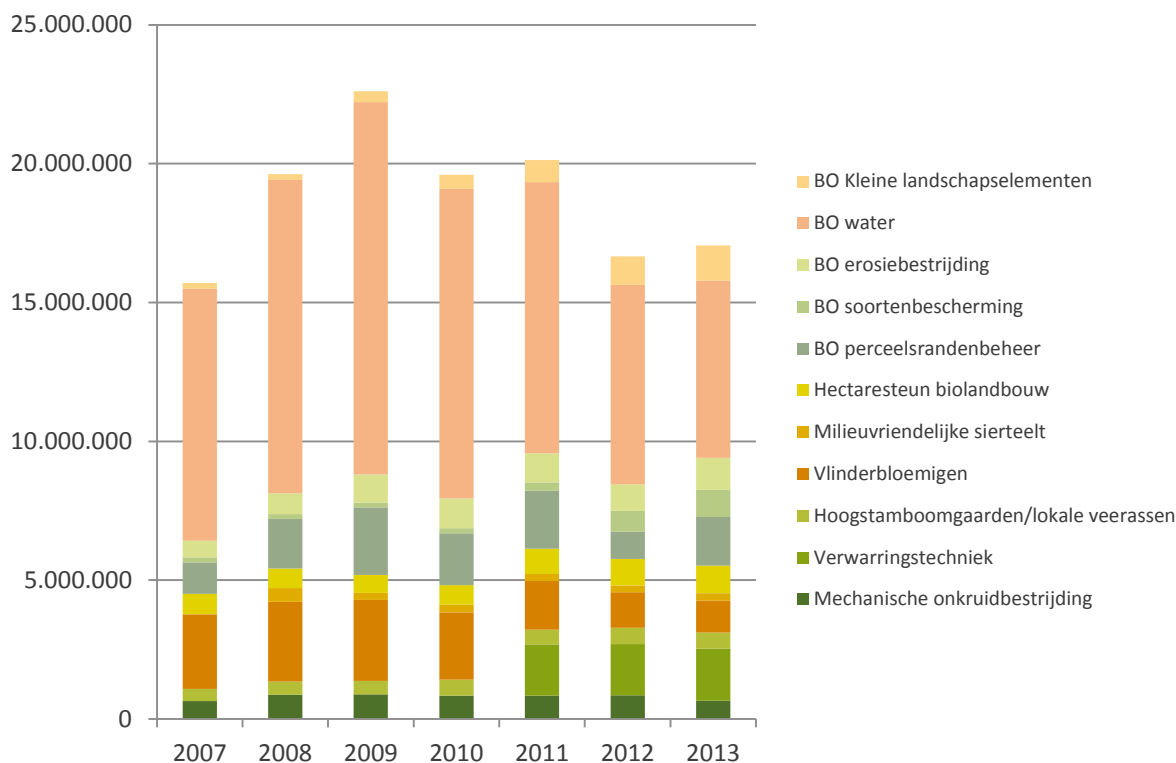
- Mechanische onkruidbestrijding: -203.912 euro of -24%
- BO water: -809.261 euro of -11%
- Vlinderbloemigen: -132.284 euro of -10%

De daling van de uitgaven voor bovenstaande maatregel is te verklaren door de daling in areaal onder deze maatregelen in 2012.

In bijlage 2 zijn de uitgaven voor de verschillende agromilieumaatregelen per kalenderjaar weergegeven.

Figuur 26 Overheidsuitgaven per kalenderjaar voor de verschillende agromilieumaatregelen (2007-2013)

Figuur 27 Overheidsuitgaven per kalenderjaar voor de verschillende agromilieumaatregelen, exclusief de uitdovende agromilieumaatregelen (2007-2013)

GIS-verwerking

In tabel 23 en tabel 24 wordt de overlap van de arealen met agromilieumaatregelen met respectievelijk Natura 2000- en VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk)-gebieden aangegeven voor kalenderjaar 2013.

Het areaal waarop in 2013 één of meerdere agromilieumaatregelen werden uitgevoerd (het unieke areaal) bedroeg 47.114 ha. Als we uitgaan van de voorlopige resultaten van de Landbouwtelling mei 2013, dan was er in 2013 625.700 hectare cultuurgrond in Vlaanderen (FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie). Dat maakt dat in heel Vlaanderen in 2013 op 7,5 % van de cultuurgrond één of meerdere agromilieumaatregelen werden uitgevoerd.

Uit

tabel 25 blijkt dat 3.016 hectare van het unieke areaal agromilieumaatregelen gelegen is in Natura 2000-gebied, 717 hectare in VEN-gebied en 619 hectare in LFA-gebied (kwetsbaar gebied natuur met nulbemesting). In Vlaanderen ligt 53.866 hectare landbouwgrond in Natura 2000-gebied (NARA, 2007). Dat betekent dat op 5,6% van de landbouwgrond gelegen in Natura 2000-gebied in 2013 agromilieumaatregelen werden toegepast.

Er werd in 2013 85.014 euro steun uitbetaald voor agromilieumaatregelen in LFA-gebied.

In 2013 hadden in totaal 6.924 bedrijven één of meerdere agromilieumaatregelen lopen, op een totaal uniek areaal van 47.114 hectare.

1.604 begunstigden hebben in 2013 één of meerdere nieuwe agromilieumcontracten afgesloten, op een totale unieke oppervlakte van 7.273 hectare.

Tabel 23 Overlap van agromilieumaatregelen met Natura 2000-gebied (2013)

Agromilieumaatregel	Areaal in Natura 2000-gebied (ha)	Totaal areaal van de agromilieumaatregel (ha)	Percentage areaal in Natura 2000-gebied (%)
Mechanische onkruidbestrijding	74	3.170	2,3
Verwarringstechniek	196	8.145	2,4
Hoogstamboomgaarden	98	1.068	9,2
Vlinderbloemigen	533	4.462	11,9
Milieuvriendelijke sierteelt	29	1.331	2,2
Hectaresteen bio-landbouw	614	4.099	15,0
BO perceelsrandenbeheer	176	1.245	14,1
BO soortenbescherming	474	1.293	36,7
Bo erosiebestrijding	63	5.051	1,2
BO water	737	17.900	4,1
BO kleine landschapselementen	23	180	12,8

Tabel 24 Overlap van agromilieumaatregelen met VEN-gebied (2013)

Agromilieumaatregel	Areaal in VEN-gebied (ha)	Totaal areaal van de agromilieumaatregel (ha)	Percentage areaal in VEN-gebied (%)
Mechanische onkruidbestrijding	16	3.170	0,5
Verwarringstechniek	25	8.145	0,3
Hoogstamboomgaarden	36	1.068	3,4
Vlinderbloemigen	120	4.462	2,7
Milieuvriendelijke sierteelt	18	1.331	1,4
Hectaresteen bio-landbouw	323	4.099	7,9
BO perceelsrandenbeheer	40	1.245	3,2
BO soortenbescherming	17	1.293	1,3
Bo erosiebestrijding	17	5.051	0,3
BO water	124	17.900	0,7

BO kleine landschapselementen	3	180	1,7

Tabel 25 Unieke oppervlakte agromilieumaatregelen in Natura 2000- en VEN-gebied (2013)

	Areaal overlap (ha)	Totale oppervlakte unieke agromilieumaatregelen (ha)	Percentage overlap (%)
Overlap agromilieumaatregel met Natura 2000-gebied	3.016	47.114	6,4
Overlap agromilieumaatregel met VEN-gebied	717	47.114	1,5
Overlap agromilieumaatregel met LFA-gebied	619	47.114	1,3

Resultaatindicatoren

Voor de betekenis van de resultaatindicatoren van de agromilieumaatregelen wordt verwezen naar het Jaarverslag 2007.

De cumulatieve waarde van het areaal dat bijdraagt tot de verschillende milieudoelinden wordt weergegeven in tabel 27. Voor die cumulatieve waarden wordt gerekend met het maximale areaal dat voor een bepaald contract in uitvoering is geweest in de periode 2007-2013. Het betekent dus niet noodzakelijk dat dat cumulatieve areaal gelijktijdig in uitvoering is geweest.

Een areaal van 127.476 ha agromilieumaatregelen (20% van de landbouwoppervlakte in 2013) draagt bij tot de verbetering van de waterkwaliteit in Vlaanderen. Dat is vooral te danken aan de maatregelen groenbedekking en BO water. Ook de maatregel verwarringstechniek levert hier een bijdrage.

Zo'n 106.966 ha agromilieumaatregelen (17% van de landbouwoppervlakte in 2013) draagt bij tot de verbetering van de bodemkwaliteit. Ook hiervoor zijn op de eerste plaats de maatregelen groenbedekking en BO water verantwoordelijk.

47.290 ha agromilieumaatregelen (8% van de landbouwoppervlakte in 2013) draagt bij tot het voorkomen van de marginalisering van gronden. Dat is vooral te danken aan de maatregelen groenbedekking (onrechtstreeks effect) en BO kleine landschapselementen (rechtstreeks effect).

14.570 ha agromilieumaatregelen (2% van de landbouwoppervlakte) draagt bij tot de verhoging van de biodiversiteit. Daarbij dient wel rekening gehouden te worden met de bepaling van de oppervlaktes. In de totale landbouwoppervlakte zijn ook gronden in natuur- en bosreservaat opgenomen die beheerd worden door landbouwers. In Vlaanderen werd echter bepaald dat voor die percelen geen beheerovereenkomsten kunnen aangevraagd worden. Evenmin kunnen beheerovereenkomsten afgesloten worden op percelen in de afgebakende uitbreidingszones voor natuurgebieden. Op deze percelen (in of in de uitbreidingszone van natuur- en bosreservaten) die onder strikte voorwaarden beheerd worden, worden echter ook maatregelen genomen die de biodiversiteit ten goede komen, los van de PDPO-beheerovereenkomsten.

De bijdrage tot het tegengaan van de klimaatverandering (3.188 ha of 0,5% van de landbouwoppervlakte) is volledig te danken aan een indirect effect van de maatregel vlinderbloemigen.

Voor het cumulatieve areaal in de periode 2007-2013 wordt het jaar genomen waarin het areaal van een bepaalde agromilieumaatregel het hoogst was. Veelal komt dat neer op het areaal van 2007 of 2008. Daarom zijn de cumulatieve cijfers dit jaar niet gewijzigd ten opzichte van 2011, omdat de oppervlakte van de agromilieumaatregelen die hebben bijgedragen tot de verschillende milieudoelinden niet gestegen is in 2013.

Uitzondering daarop vormt het areaal dat bijdraagt tot waterkwaliteit en tot biodiversiteit, die wel zijn gestegen dankzij de maatregel verwarringstechniek.

Voor de volledigheid worden ook de arealen weergegeven die in 2013 hebben bijgedragen tot de verschillende milieudoelinden.

- Biodiversiteit: 12.049 ha
- Waterkwaliteit: 40.647 ha
- Klimaat: 2.231 ha
- Bodemkwaliteit: 26.398 ha
- Landmarginalisatie: 4.303 ha

Doelbereik

Tabel 26 geeft voor elke agromilieumaatregel het totale areaal en het totale aantal contracten weer in de programmaperiode tot en met 2013. Voor de areaalindicator betekent de aangegeven gerealiseerde oppervlakte niet dat die in de periode 2007-2013 effectief op één moment aanwezig was op het terrein. Er wordt namelijk per contract het maximale areaal bijgehouden dat in een bepaald jaar in uitvoering was. Voor sommige agromilieumaatregelen is immers het jaarlijkse areaal dat in uitvoering is variabel. Bovendien wordt de maximale oppervlakte die in uitvoering is geweest voor een bepaalde agromilieumaatregel waarvan het contract afgelopen is (bv. Omdat de periode van vijf jaar verstreken is of het contract stopgezet werd) meegenomen tot 2013. Ook de waarde van de contractindicator betekent niet dat dat aantal contracten gelijktijdig op het terrein lopende waren.

Het cumulatieve areaal dat bijdraagt tot de verschillende milieudoelinden is weergegeven in tabel 27.

Tabel 26 Monitoring outputindicatoren maatregel 214 Agromilieumaatregelen

Maatregel	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
214-A en N Mechanische onkruidbestrijding	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	8.500	10.674	126%
	Totaal aantal contracten	2.000	2.217	111%
214-B Verwarrings- techniek	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	1.000	8.145	815%
	Totaal aantal contracten	500	634	127%
214-C Lokale veerassen en hoogstamboom- gaarden	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	NA (geen doelstelling inclusief lokale veerassen opgesteld)	1.737 (enkel hoogstamboom- gaarden)	NA
	Totaal aantal contracten	3.239	3.654	113%
214-D Vlinderbloemigen	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	7.500	12.114	162%

	Totaal aantal contracten	2.300	3.050	133%
214-E Milieuvriendelijke sierteelt	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	1.500	2.654	177%
	Totaal aantal contracten	300	325	108%
214-F Hectaresteen bio-landbouw	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	4.000	9.318	233%
	Totaal aantal contracten	375	690	184%
214-G BO perceelsrandenbeheer	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	2.143	2.568	120%
	Totaal aantal contracten	2.567	2.697	105%
214-H BO soortenbescherming	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	2.499	2.164	87%
	Totaal aantal contracten	568	744	131%
214-I BO erosiebestrijding	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	4.171	7.255	174%
	Totaal aantal contracten	1.720	1.936	113%
214-J BO water	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	32.300	54.103	168%
	Totaal aantal contracten	3.615	3.072	85%
214-K BO kleine landschapselementen	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	243	300	123%
	Totaal aantal contracten	2.392	3.317	139%
214-M Groenbedekking	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	80.000	75.958	94,9%

	Totaal aantal contracten	8.500	8.211	96,6%
214-O Geïntegreerde pitfruitteelt	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	323	396	122,6%
	Totaal aantal contracten	71	46	64,8%
214-P BO botanisch beheer	Totaal areaal dat agromilieusteun ontvangt (ha)	1.600	1.604	100,3%
	Totaal aantal contracten	664	594	89,5%

Tabel 27 Monitoring resultaatindicatoren maatregel 214 Agromilieumaatregelen

Milieu doelstelling	Doel PDPO II (ha)	Realisatie 2007-2013 (ha)	Realisatie-percentage
Biodiversiteit en HNMF	12.133	14.570	120%
Waterkwaliteit	124.871	127.476	102%
Klimaatverandering	3.712	3.188	86%
Bodemkwaliteit	111.524	106.966	96%
Landmarginalisatie	43.966	47.290	108%

5.4 Inrichtingsmaatregelen door landbouwers in kader van kaderrichtlijn water (maatregel 216)

Outputindicatoren

In 2013 werden geen nieuwe projecten meer goedgekeurd op deze maatregel. Voor de zeven projecten goedgekeurd in 2011 en 2012 kon een eerste betalingsaanvraag worden ingediend uiterlijk op 1 november 2013. De uitbetalingen gebeurden begin 2014.

Resultaatindicatoren

De resultaatindicator kijkt naar het areaal waarop de projecten correct zijn uitgevoerd. Dat areaal is nog niet doorgegeven gezien er nog geen uitbetalingen zijn geweest van de projecten.

Doelbereik

Tabel 28 en

tabel 29 zetten per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 28 Monitoring outputindicatoren maatregel 216 Inrichtingsmaatregelen door landbouwers in het kader van kaderrichtlijn water

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatiepercentage
Output	Aantal bedrijven dat steun ontvangt	7	0	0%
	Totaal investeringsvolume (euro)	411.970	411.970 ¹⁰	100%

Tabel 29 Monitoring resultaatindicatoren maatregel 216 Inrichtingsmaatregelen door landbouwers in het kader van kaderrichtlijn water

Milieu doelstelling	Doel PDPO II (ha)	Realisatie 2007-2013 (ha)	Realisatiepercentage
Biodiversiteit en HNVF	NP	NP	NP
Waterkwaliteit	4.750	NA	NA
Klimaatverandering	NP	NP	NP
Bodemkwaliteit	NP	NP	NP
Landmarginalisatie	NP	NP	NP

5.5 Bebossing van landbouwgronden (maatregel 221)

Outputindicatoren

In 2013 werden er 68 nieuwe dossiers goedgekeurd, voor 54 unieke begunstigden, onder wie 47 privé-eigenaars en zeven publieke autoriteiten. Het aantal nieuwe dossiers is sterk gestegen ten opzichte van 2012. Dat heeft onder meer te maken met heersende onzekerheid door het initieel ontbreken van een overgangsregeling naar PDPO III, waardoor aanplantingen voorzien voor 2014 al in 2013 werden aangevraagd. Bovendien is het bindend advies van ADLO (afdeling duurzame landbouwontwikkeling) van het Departement Landbouw en Visserij weggevallen. Daardoor zijn er méér aanvragen goedgekeurd en konden ook een aantal eerder afgewezen dossiers alsnog doorgaan.

De 68 goedgekeurde dossiers zijn goed voor een te bebossen landbouwoppervlakte van 93,2 hectare, waarvan bijna 8,5 hectare in LFA-gebied en bijna 7 hectare in Natura 2000-gebied is gelegen. De totale, onder PDPO II-regelgeving beboste of te bebossen oppervlakte landbouwgrond komt daarmee op 265 hectare, voor 208 goedgekeurde dossiers.

Op 30 van deze 93,2 hectare zal een loofboomsoort als enige hoofdboomsoort worden geplant. Op de overige 63,15 hectare is een gemengde aanplant voorzien. 92,7 hectare van deze landbouwgrond zal bebost worden ten voordele van biodiversiteit, terwijl 0,5 hectare eerder wordt ingezet in de strijd tegen de klimaatopwarming. (Deze indeling volgens doelstelling gebeurt op basis van de aangeplante boomsoorten.)

In 2013 werd voor de dossiers die eerder onder PDPO II-regelgeving werden goedgekeurd 119.587 euro subsidie uitbetaald. Dat is 100.000 euro meer dan het jaar voordien, waarvoor een aantal verklaringen te

¹⁰ Dit bedrag is een raming van de totale investeringskost. Het precieze bedrag zal pas gekend zijn na ontvangst van de facturen.

vinden zijn. Ten eerste werden de inkomens- en onderhoudssubsidies van 2013 pas begin 2013 uitbetaald. Ten tweede werden er in 2013 ook voor het eerst tweede schijven uitbetaald. Bij de eerste schijven zit bovendien ook 1 grote bebossing. En ten slotte zijn een aantal betalingsaanvragen ingediend in het najaar van 2012 pas uitbetaald in 2013.

Voor dossiers van PDPO I, goed voor een totale oppervlakte van 523 hectare, werd in 2013 nog 46.306 euro onderhouds- en aanplantsubsidie en inkomenscompensatie uitbetaald.

Het totale areaal landbouwgrond dat onder PDPO I- of PDPO II-regelgeving bebost of te bebossen is, bedroeg in 2013 788,09 hectare. Daarvoor waren er 474 unieke begunstigen. Op 56,3% van die totale oppervlakte werd één loofboomsoort als hoofdboomsoort aangeplant. 43,6% betreft een gemengde aanplant van verschillende boomsoorten, terwijl 0,1% bestaat uit uitsluitend één naaldboomsoort. Van het totale areaal had 85% het bevorderen van de biodiversiteit als hoofddoelstelling en 15% het tegengaan van de klimaatverandering.

Resultaatindicatoren

Het bebossen van landbouwgrond draagt bij tot de strijd tegen de klimaatverandering, tot het behoud van de biodiversiteit en tot de verbetering van de waterkwaliteit. Voor die bijdrage wordt de volledige oppervlakte gerekend waarop de maatregel correct werd uitgevoerd, gebaseerd op de controlegegevens. Deze oppervlakte wordt doorgegeven bij betaling van de tweede schijf van de PDPO II-contracten. Het is pas bij de betaling van de tweede schijf dat voldoende controlegegevens beschikbaar zijn. In 2013 werd voor 27,74 hectare de tweede schijf uitbetaald (zie tabel 31).

Doelbereik

Tabel 30 geeft voor de outputindicatoren de realisaties weer in de periode 2007-2013. Tabel 31 geeft de voortgang van de resultaatindicatoren weer.

Tabel 30 Monitoring outputindicatoren maatregel 221 Bebossing van landbouwgrond

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatiepercentage
Output	Aantal begunstigen	700	171	24%
	Aantal hectaren landbouwgrond die bebost werden	840	265	32%

Bovenstaande doelstellingen gelden enkel voor de aanvragen goedgekeurd tijdens de tweede programmaperiode (PDPO II). In de mid term evaluatie worden enkele redenen opgesomd voor de relatief lage participatie aan deze maatregel (IDEA Consult, 2010).

Tabel 31 Monitoring resultaatindicatoren maatregel 221 Bebossing van landbouwgrond

Milieudoelstelling	Doel PDPO II (ha)	Realisatie 2007-2013 (ha)	Realisatiepercentage
Biodiversiteit en HNVF	832	27,74	3,3%
Waterkwaliteit	832	27,74	3,3%
Klimaatverandering	832	27,74	3,3%
Bodemkwaliteit	NP	NP	NP
Landmarginalisatie	NP	NP	NP

Voor de methodologie voor de bepaling van de verschillende bijdragen tot de milieudoelinden wordt verwezen naar Jaarverslag 2007.

5.6 Eerste totstandbrenging van boslandbouwsystemen op landbouwgrond (maatregel 222)

Outputindicatoren

In 2013 zijn vijf aanvragen voor boslandbouwsystemen goedgekeurd. Samen zijn deze contracten goed voor een oppervlakte van 7,64 hectare, gelegen buiten Natura 2000-gebied en buiten kwetsbaar gebied natuur. Sinds de start van de maatregel in 2012 zijn er daarmee 12 projecten goedgekeurd, aangevraagd door 12 unieke begunstigden en samen goed voor 15,19 ha (tabel 32).

In 2013 werd er 11.752 euro steun uitbetaald aan boslandbouwsystemen.

Resultaatindicatoren

De boslandbouwsystemen dragen bij tot de strijd tegen de klimaatverandering en bevorderen biodiversiteit en bodemkwaliteit. Tabel 33 geeft de realisatie van de resultaatindicatoren weer.

Doelbereik

Tabel 32 en tabel 33 geven de realisaties van respectievelijk de output- en de resultaatindicatoren weer in de periode 2007-2013.

Tabel 32 Monitoring outputindicatoren maatregel 222 Eerste totstandbrenging van boslandbouwsystemen op landbouwgrond

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Totaal areaal dat steun ontvangt (ha)	35	15,19	43%
	Totaal aantal goedgekeurde aanvragen	20	12	60%

Tabel 33 Monitoring resultaatindicatoren maatregel 222 Eerste totstandbrenging van boslandbouwsystemen

Milieudoelstelling	Doel PDPO II (ha)	Realisatie 2007-2013 (ha)	Realisatie-percentage
Biodiversiteit en HNVF	119	7,6	6,4%
Waterkwaliteit	NP	NP	NP
Klimaatverandering	238	15,2	6,4%
Bodemkwaliteit	119	7,6	6,4%
Landmarginalisatie	NP	NP	NP

5.7 Niet-productieve investeringen in bossen (maatregel 227)

Outputindicatoren

In 2013 werden 198 aanvragen goedgekeurd, waarvan 98 voor de submaatregel "bebossing/herbebossing" en 100 voor "ecologische bosfunctie". Samen zijn deze projecten goed voor een investeringsvolume van meer dan 592.873 euro.

Voor dossiers die eerder waren goedgekeurd werd in 2013 146.483 euro steun uitbetaald. 95 unieke bosbeheerders werden gesteund voor de submaatregel "bebossing/herbebossing" en 389 voor "ecologische bosfunctie". Voor de periode 2007-2013 komt dat neer op 501 unieke bosbeheerders die steun ontvingen voor "bebossing/herbebossing" en 395 unieke bosbeheerders voor "ecologische bosfunctie". Voor beide submaatregelen samen zijn 854 unieke bosbeheerders vergoed in de periode 2007-2013.

Resultaatindicatoren

Van de submaatregel "ecologische bosfunctie" werd in 2013 3.946 hectare succesvol uitgevoerd. Dat betekent dat voldaan werd aan de subsidievoorwaarden en alles conform het uitgebreide bosbeheerplan verloopt. Deze submaatregel draagt bij tot de verbetering van de biodiversiteit in het bos.

Van de submaatregel "bebossing/herbebossing" werd in 2013 37 hectare succesvol uitgevoerd. Deze submaatregel draagt bij tot de biodiversiteit in het bos, de waterkwaliteit en de bestrijding van de klimaatverandering.

De cumulatieve oppervlaktes zijn weergegeven in tabel 35.

Doelbereik

Tabel 34 en tabel 35 de realisaties van de doelstellingen voor de output- en resultaatindicatoren weer.

Tabel 34 Monitoring outputindicatoren maatregel 227 Niet-productieve investeringen in bossen

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Unieke aantal gesteunde bosbeheerders	1.050	854	81%
	Totale investeringsvolume (euro)	5.490.625	3.286.621	60%

Tabel 35 Monitoring resultaatindicatoren maatregel 227 Niet-productieve investeringen in bossen

Milieu-doelstelling	Doel PDPO II (ha)	Realisatie 2007-2013 (ha)	Realisatiepercentage
Biodiversiteit en HNVF	3.039	4.249	140%
Waterkwaliteit	35	303	866%
Klimaatverandering	35	303	866%
Bodemkwaliteit	NP	NP	NP
Landmarginalisatie	NP	NP	NP

6 INDICATOREN AS 3 – DE LEEFKWALITEIT OP HET PLATTELAND EN DIVERSIFICATIE VAN DE PLATTELANDSECONOMIE

Diversificatie van landbouwactiviteiten naar niet-agrarische activiteiten

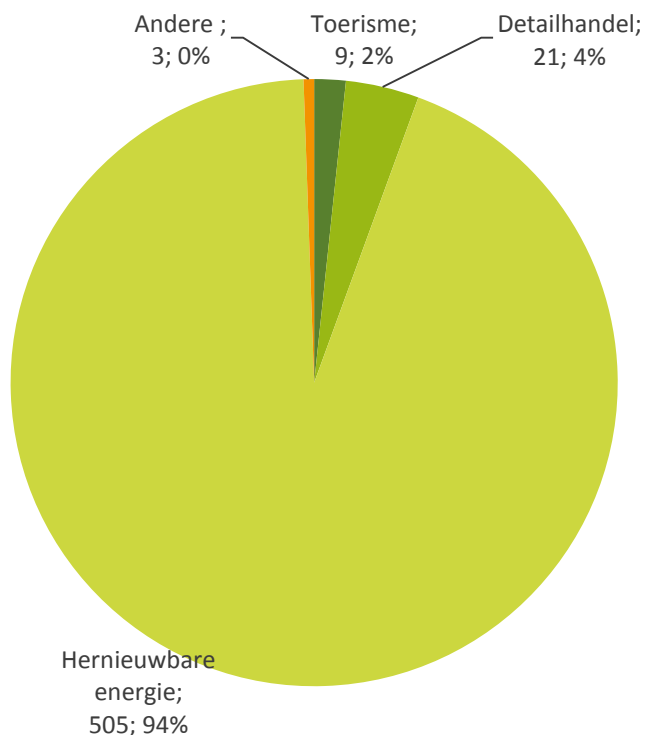
6.1 Investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten (maatregel 311)

Outputindicatoren

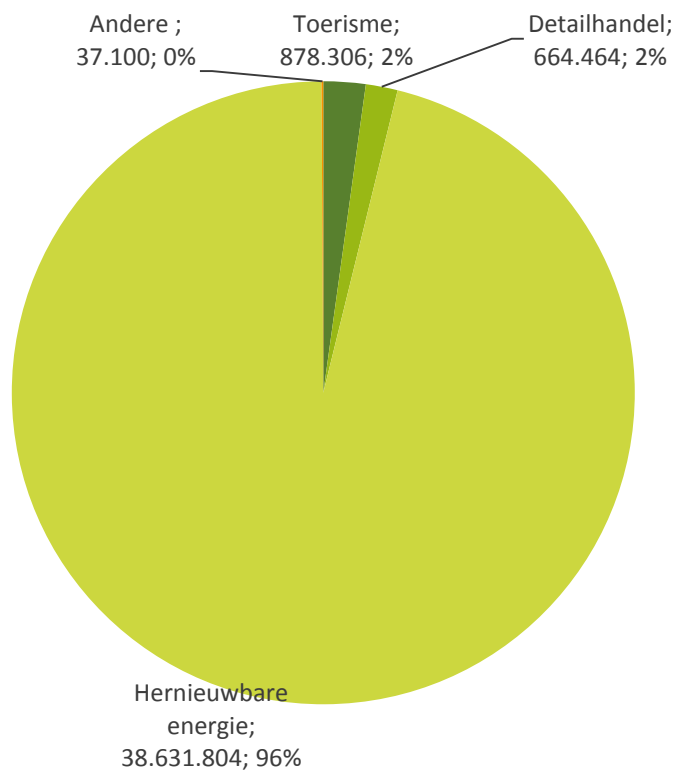
In 2013 werden 538 nieuwe diversificatiedossiers goedgekeurd. Samen zijn deze dossiers goed voor een investeringsvolume van 40,2 miljoen euro. Figuur 28 en figuur 29 geven een overzicht van respectievelijk het aantal goedgekeurde dossiers en het subsidiabele investeringsbedrag verdeeld over de verschillende categorieën van diversificatie. Die categorieën zijn hernieuwbare energie, detailhandel, toerisme en andere (bijvoorbeeld zorg). Uit beide figuren blijkt dat de investeringen in hernieuwbare energie, net zoals de vorige jaren, met voorsprong de belangrijkste vorm van diversificatie waren. Het investeringsvolume in hernieuwbare energieprojecten vertoont tussen 2008 en 2013 een stijgende trend, met een uitzondering in 2012: van 7,0 miljoen euro in 2008, over 17,6 miljoen euro in 2009, naar bijna 25 miljoen euro in 2010 en meer dan 33 miljoen euro in 2011, 29 miljoen euro in 2012 en 38 miljoen euro in 2013.

26% van de 538 goedgekeurde dossiers werd ingediend door een rechtspersoon en 74% door een natuurlijk persoon. Van de dossiers ingediend door een natuurlijk persoon werd 5% ingediend door een vrouw en 0,5% door een persoon jonger dan 25 jaar.

In 2013 werd 2.898.247 euro steun uitbetaald met EU-cofinanciering voor diversificatie-investeringen die in 2013 of vorige jaren werden goedgekeurd. 99% daarvan werd uitbetaald onder de vorm van kapitaalpremies, minder dan 1% gebeurde onder de vorm van rentesubsidies. De totale uitgaven liggen aanzienlijk lager dan de vorige jaren. Omdat PDPO II op zijn einde loopt, is het budget voor deze maatregel bijna uitgeput, en werd (voor nagenoeg alle rentesubsidies) overgeschakeld op staatssteun, zoals aangemeld bij de Europese Commissie.

Figuur 28 Absolute en procentuele verdeling van het aantal in 2013 goedgekeurde dossiers over de verschillende categorieën van diversificatie

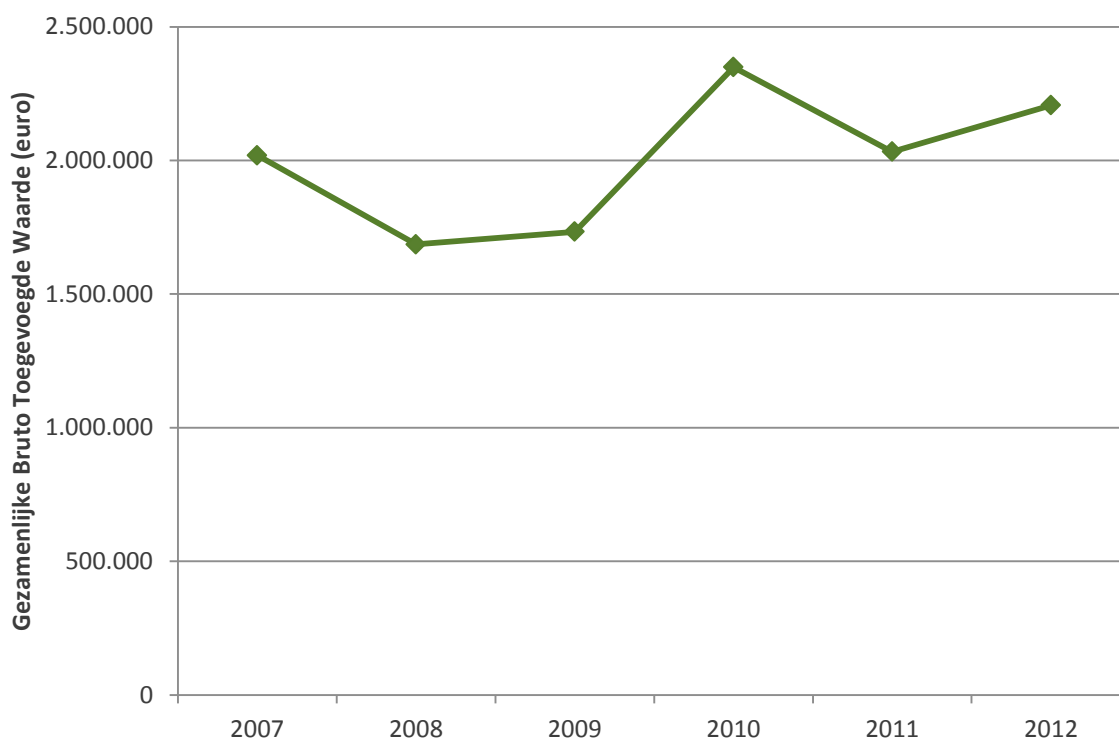

Figuur 29 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de subsidiabele investeringskost van de in 2013 goedgekeurde dossiers over de verschillende categorieën van diversificatie

Resultaatindicatoren

Op basis van de gegevens van het LMN kan een uitspraak gedaan worden over de bruto toegevoegde waarde (BrTW) van de gesteunde bedrijven. Op dit moment wordt in de LMN-boekhouding echter geen onderscheid gemaakt tussen landbouw- en niet-landbouwactiviteiten, zodat de niet-landbouw BrTW niet berekend kan worden.

Als de BrTW van het gehele landbouwbedrijf geanalyseerd wordt, zijn er 13 landbouwbedrijven waarvan het diversificatiedossier in 2007 werd goedgekeurd en waarvan gegevens terug te vinden zijn in de boekjaren 2007 tot en met 2012. Ten opzichte van 2011 steeg de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van deze bedrijven opnieuw in 2012 (figuur 30).

Figuur 30 Evolutie van de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van LMN-landbouwbedrijven met een in 2007 goedgekeurd diversificatiedossier (AMS op basis van LMN)

Wat het bruto aantal gecreëerde banen betreft wordt een voorlopig cijfer opgegeven. Dat aantal wordt berekend op basis van het aantal dossiers per type investering. Aan elk type investering werd door experts van het VLIF een bruto aantal banen per investering gekoppeld. In 2013 kwamen er zo 33 bruto banen bij. Daar dit slechts een eerste inschatting is van het aantal gecreëerde banen werd in de monitoringtabellen in bijlage 3 de waarde op 'NA' (not available) gezet.

Doelbereik

Tabel 36 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 36 Monitoring maatregel 311 Investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal begunstigden	2.500	1.876	75%
	Totaal investeringsvolume (euro)	140.000.000	159.360.615	114%
Resultaat	Niet-landbouw bruto toegevoegde waarde van de landbouwbedrijven (euro)	10% stijging	NA	NA
	Bruto aantal banen gecreëerd	500	(236)	(47%)

Wat het totale investeringsvolume betreft, blijkt de uitvoering van maatregel 311 de vooropgestelde doelstelling al bereikt te hebben, terwijl voor het aantal begunstigden de realisatiegraad van de outputindicator

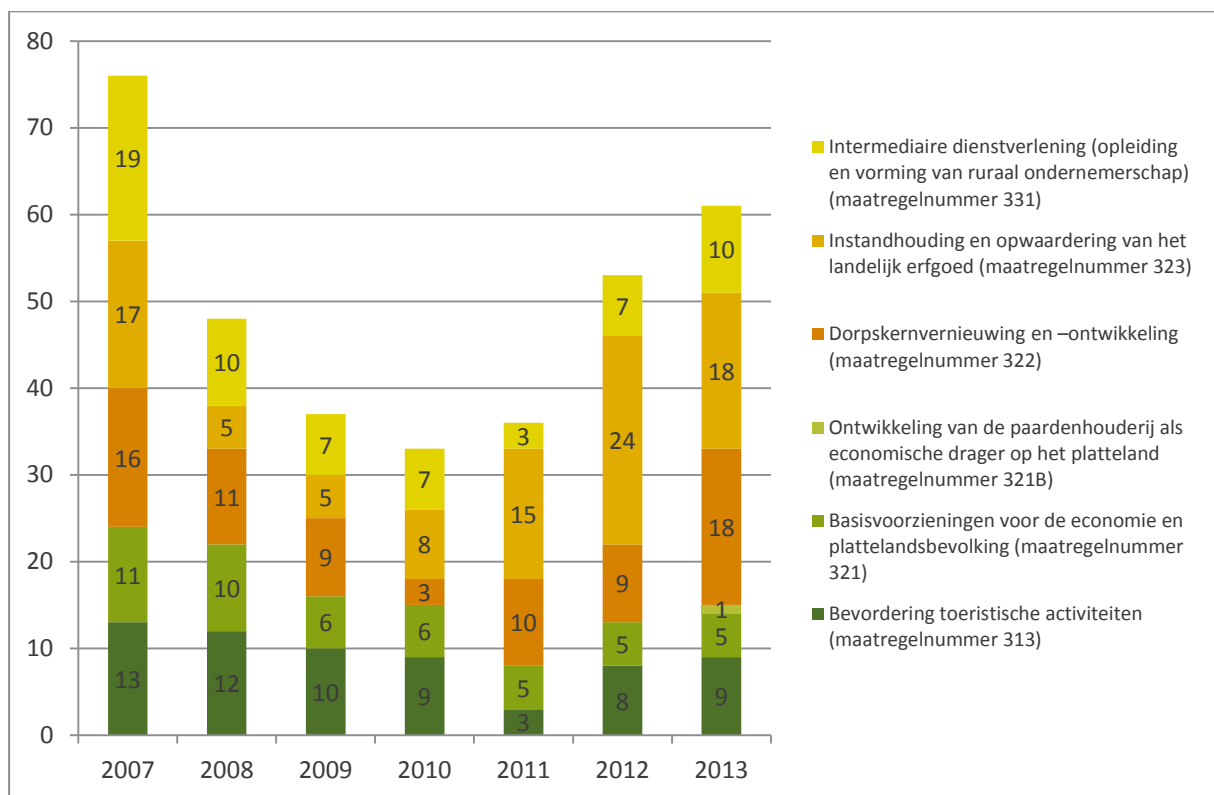
lager is. In de mid term evaluatie (IDEA Consult, 2010) worden daarvoor enkele verklaringen aangehaald, waaronder:

- Door de afhandeling van het grote aantal dossiers in 2006 liepen ook de dossiers ingediend onder PDPO II in 2007 enige vertraging op;
- Het plafond werd in 2007 opgetrokken tot 1 miljoen euro per bedrijfsleider in plaats van 1 miljoen euro per bedrijf. Dat verklaart dat het gemiddelde steunvolume per bedrijf hoger is dan oorspronkelijk ingeschat.

Gebiedsgerichte werking

Binnen de gebiedsgerichte werking van As 3 kaderen vijf maatregelen en twee submaatregelen. In totaal werden er voor deze maatregelen in 2013 61 nieuwe projecten goedgekeurd. Daarmee komt het totale aantal goedgekeurde projecten in de periode 2007-2013 op 344. Figuur 31 geeft een overzicht van het aantal goedgekeurde projecten per jaar en per maatregel in de periode 2007-2013. In 2007 ligt het aantal goedgekeurde projecten het hoogst, omdat er in dat jaar nog geen LEADER-gebieden waren goedgekeurd en de promotoren nog geen LEADER-projecten konden indienen. Bovendien was in 2007 het budget voor As 3 groter. In 2013 werden alle middelen hergebruikt die niet waren opgebruikt door de promotoren en vond er een kleine budgetverhoging plaats. In 2007 en 2013 was er dus een groter budget ter beschikking waardoor meer projecten konden worden goedgekeurd. In 2008 werden verschillende "grote" projecten goedgekeurd die over meerdere jaren liepen, met als gevolg dat er in 2009 en 2010 minder budget ter beschikking was voor nieuwe projecten. Vandaar het lagere aantal goedgekeurde projecten in die jaren. In 2011 zijn er meer grote projecten goedgekeurd dan in andere jaren, zodat ook daar het totale aantal goedgekeurde projecten iets lager ligt.

De bespreking van de projecten per maatregel volgt in onderstaande tekst.

Figuur 31 Aantal goedgekeurde projecten in 2007-2013 binnen de maatregelen van de gebiedsgerichte werking van As 3

6.2 Bevordering van toeristische activiteiten (maatregel 313)

Outputindicatoren

Deze maatregel wordt uitgevoerd door drie beheersdiensten: de afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke rijkdommen (ALBON) voor landinrichtingsprojecten, het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) voor de natuurinrichtingsprojecten en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) voor gebiedsgerichte projecten die worden goedgekeurd via de Provinciale Management Comit es (PMC's). In 2013 werden enkel projecten goedgekeurd of subsidies uitbetaald voor projecten waarvan VLM beheersdienst is.

De PMC's keurden in 2013 negen nieuwe projecten goed, voor een totale projectkost van 1.160.060 euro. Drie van die projecten hadden betrekking op de voorziening van kleinschalige infrastructuur (bijvoorbeeld

informatiepunten, informatieborden, een informatiecentrum). Vier projecten waren gericht op de ontwikkeling en marketing van diensten op het gebied van plattelandstoerisme. En nog eens twee projecten verbeterden de recreatie-infrastructureur. Meer informatie over de door de PMC's goedgekeurde projecten is te vinden in de projectdatabank van het Vlaams Ruraal Netwerk op www.ruraalnetwerk.be.

Projecten die al eerder waren goedgekeurd ontvingen in 2013 samen 379.696 euro.

Resultaatindicatoren

Van de in 2013 afgelopen projecten werden de resultaatindicatoren bepaald. De projecten trokken in totaal 15.793 nieuwe bezoekers aan. Er werden acht nieuwe banen gecreëerd.

Doelbereik

Tabel 37 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 37 Monitoring maatregel 313 Bevordering van toeristische activiteiten

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde nieuwe toeristische acties ¹¹	60	64	107%
	Totaal investeringsvolume (euro) ¹²	11.000.000	11.885.455	108%
Resultaat	Stijging van de niet-landbouw bruto toegevoegde waarde van de bedrijven	NA	NA	NA
	Bruto aantal banen gecreëerd	182	103	57%
	Bijkomend aantal toeristische bezoeken	181.000	222.709	123%

Het resultaat van de As 3-projecten is pas gekend na afloop van het project. De realisaties van de resultaatindicatoren hebben dus enkel betrekking op de PDPO II-projecten die in 2013 of vroeger beëindigd werden. Dat zijn met andere woorden de projecten die in de periode 2007-2011 werden goedgekeurd. Deze werkwijze kan verklaren waarom het realisatiepercentage van de resultaatindicator betreffende jobcreatie (2007-2011) relatief laag ligt en lager dan de realisatiepercentages van de outputindicatoren (2007-2013).

6.3 Basisvoorzieningen voor de economie en plattelandsbevolking (maatregel 321)

Outputindicatoren

In 2013 werden binnen deze maatregel vijf nieuwe projecten goedgekeurd door de PMC's. Deze projecten zijn samen goed voor een projectkost van 914.850 euro. Meer informatie over de door de PMC's goedgekeurde projecten is te vinden in de projectdatabank van het Vlaams Ruraal Netwerk op www.ruraalnetwerk.be.

De totale uitbetaling voor projecten die eerder al waren goedgekeurd bedroeg in 2013 535.335 euro.

¹¹ Voor deze toeristische acties worden de 'lasten uit het verleden' (projecten van ANB en ALBON) niet geteld, daar er gevraagd wordt naar 'nieuwe acties'.

¹² Voor deze indicator worden zowel de huidige projecten (gebiedsgerichte werking via PMCs) als de 'lasten uit het verleden' geteld.

Resultaatindicatoren

De in 2013 afgelopen projecten hebben niet tot bijkomende internetontsluiting geleid. Dankzij de in 2013 afgelopen projecten kunnen in totaal 7.260 personen van de basisvoorzieningen genieten. Het aantal bijkomende personen dat per project kan genieten van de basisvoorzieningen verschilt sterk naargelang het project. Zo varieerde dat aantal personen voor de projecten die afliepen in 2013 tussen 18 en 7.242.

Doelbereik

Tabel 38 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 38 Monitoring maatregel 321 Basisvoorzieningen voor de economie en plattelandontwikkeling (exclusief submaatregel 321B)

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde acties	46	48	104%
	Totaal investeringsvolume (euro)	9.000.000	8.736.308	97%
Resultaat	Toename van het internetgebruik in ruraal gebied (aantal personen)	10.400	10.015	96%
	Aantal inwoners ruraal gebied dat van de basisvoorziening kan genieten	1.340.000	1.092.725	82%

Submaatregel Ontwikkeling van de paardenhouderij als economische drager op het platteland (maatregel 321-B)

Deze submaatregel werd in 2010 goedgekeurd. In 2013 werd één project goedgekeurd, goed voor een investeringsvolume van 28.388 euro (tabel 39). De resultaatindicator wordt berekend bij afloop van de projecten.

Tabel 39 Monitoring maatregel 321B Ontwikkeling van de paardenhouderij als economische drager op het platteland

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde acties	1	1	100%
	Totaal investeringsvolume (euro)	30.000	28.388	95%
Resultaat	Aantal inwoners ruraal gebied dat van de basisvoorziening kan genieten	1.365.925	0	0%

6.4 Dorpskernvernieuwing en -ontwikkeling (maatregel 322)

Outputindicatoren

In 2013 keurden de PMC's 18 nieuwe projecten goed, voor een totaal investeringsvolume van 4,6 miljoen euro. Elf projecten werden opgezet ter stimulering van de sociale activiteiten in de dorpen, waarmee vooral wordt ingezet op het bevorderen van de functie van het dorp als ontmoetingsplaats en locatie voor sociaal overleg. Het opfleuren van dorpspleinen en het aanleggen van groenvoorzieningen om zo meer dorpingen samen te brengen, zijn daar voorbeelden van. De zeven andere projecten zetten eerder in op fysieke wijzigingen, om het dorp visueel aantrekkelijker te maken door restauratie, herinrichting of onderhoud van openbare voorzieningen

en restauratie van dorpshuizen. Meer informatie over de door de PMC's goedgekeurde projecten is te vinden in de projectdatabank van het Vlaams Ruraal Netwerk op www.ruraalnetwerk.be.

In de periode tussen 2007 en 2013 waren er in totaal 69 unieke deelgemeenten betrokken bij de uitvoering van de dorpskernvernieuwingsprojecten.

De totale uitbetaling voor de reeds eerder goedgekeurde projecten bedroeg in 2013 2.101.656 euro.

Resultaatindicatoren

Dankzij de in 2013 afgelopen projecten kunnen in totaal 48.470 personen genieten van de verbeterde voorzieningen. Dat aantal personen verschilt sterk van project tot project. Voor de projecten afgesloten in 2013 varieerde het aantal inwoners dat van de verbeterde voorzieningen kan genieten tussen 360 en 10.000 personen.

Doelbereik

Tabel 40 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 40 Monitoring maatregel 322 Dorpskernvernieuwing en -ontwikkeling

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Uniek aantal (deel)gemeenten waar acties plaatsvonden	60	69	115%
	Totaal investeringsvolume (euro)	17.500.000	21.588.729	123%
Resultaat	Aantal inwoners rurale gebieden die profiteren van verbeterde voorzieningen	1.365.925	308.361	23%

Het resultaat van de As 3-projecten is pas gekend na afloop van het project. De realisaties van de resultaatindicatoren hebben dus enkel betrekking op de PDPO II-projecten die in 2013 of vroeger beëindigd werden. Dat zijn met andere woorden de projecten die in de periode 2007-2011 werden goedgekeurd. Deze werkwijze kan verklaren waarom het realisatiepercentage van de resultaatindicator (2007-2011) eerder laag ligt en lager dan de realisatiepercentages van de outputindicatoren (2007-2013).

6.5 Instandhouding en opwaardering van het landelijke erfgoed (maatregel 323)

Outputindicatoren

Deze maatregel wordt uitgevoerd door drie beheersdiensten: ALBON voor de landinrichtingsprojecten, ANB voor de natuurinrichtingsprojecten en VLM voor de gebiedsgerichte projecten goedgekeurd via de PMC's. In 2013 werden enkel projecten goedgekeurd of subsidies uitbetaald voor projecten waarvan VLM beheersdienst is.

De PMC's keurden in 2013 18 nieuwe erfgoedprojecten goed, voor een totale projectkost van bijna 2 miljoen euro. Van deze projecten hebben er acht betrekking op cultureel erfgoed en tien op natuurlijk erfgoed. (Voor de indeling in cultureel en natuurlijk erfgoed werd de afspraak gemaakt dat natuurlijke elementen die bij cultureel erfgoed horen ook als cultureel erfgoed beschouwd dienen te worden (bijvoorbeeld kasteelvijvers, groengebied rond kloosters, etc). Natuurlijk erfgoed staat volledig los van het culturele voorwerp (bijvoorbeeld natuur- of bosgebied).) Meer informatie over de door de PMC's goedgekeurde projecten is te vinden in de projectdatabank van het Vlaams Ruraal Netwerk op www.ruraalnetwerk.be.

ANB noch ALBON keurde in 2013 nieuwe projecten over landelijk erfgoed goed.

Er werd in 2013 1.183.904 euro steun uitbetaald aan eerder goedgekeurde projecten.

Resultaatindicatoren

Dankzij de in 2013 afgelopen projecten kunnen 451.375 personen genieten van de verbeterde voorzieningen.

Doelbereik

Tabel 41 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 41 Monitoring maatregel 323 Instandhouding en opwaardering landelijk erfgoed

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde acties	93	96 ¹³	103%
	Totaal investeringsvolume (euro)	12.668.840	14.198.849 ¹⁴	112%
Resultaat	Aantal inwoners rurale gebieden die genieten van verbeterde voorzieningen	2.353.828	1.646.203	70%

Het resultaat van de As 3-projecten is pas gekend na afloop van het project. De realisaties van de resultaatindicatoren hebben dus enkel betrekking op de PDPO II-projecten die in 2013 of vroeger beëindigd werden. Dat zijn met andere woorden de projecten die in de periode 2007-2011 werden goedgekeurd. Deze werkwijze kan verklaren waarom het realisatiepercentage van de resultaatindicator relatief laag ligt.

¹³ Dit zijn 79 VLM-projecten, 13 nieuwe ANB-projecten, 3 ALBON-projecten gestart onder PDPO I en 1 ANB-project gestart onder PDPO I.

¹⁴ Dat bestaat uit 11.255.711 euro voor VLM-projecten, 2.580.227 euro voor nieuwe ANB-projecten, 225.813 euro voor ALBON-projecten gestart onder PDPO I en 137.098 euro voor ANB-projecten gestart onder PDPO I.

Voorbeeld van een As 3-project Landelijk erfgoed PDPO II

PLANT VAN HIER, PLATTELAND VAN HIER

Binnen het eerste thema van de wedstrijd Prima Plattelandsproject 2013 "Duurzame ontwikkeling op bedrijfs- of streekniveau" won het As 3-project "Plant van Hier, Platteland van Hier". Het label "Plant van hier" werd uitgewerkt als kwaliteitskenmerk voor autochtoon plantmateriaal met als doel het aanbod op de reguliere markt te verhogen. Het begrip "autochtoon" duidt individuele planten (populaties) aan, met name bomen en struiken die afstammen van planten die zich na de laatste ijstijd in onze contreien hebben gevestigd. Een plant is dus autochtoon in een bepaald gebied als zijn voorouders altijd al in dat gebied voorkwamen sinds de laatste ijstijd. Zo is een individuele Zomereik uit de Balkan niet autochtoon in de Vlaamse Kempen, hoewel de soort Zomereik zelf wel inheems is in gans Vlaanderen. Autochtonen planten zijn vermoedelijk evolutionair het best aangepast aan onze lokale groeiomstandigheden zoals klimaat, bodem, ziekten en plagen. Ze bevorderen de streekidentiteit en betekenen soms een exclusieve voedselbron voor bepaalde organismen.

Het label "Plant van hier" garandeert dat de zaden worden geoogst op geselecteerde bomen en struiken die hier al generaties lang staan. Het opgekweekte plantgoed wordt ingezet bij aanplantingen in het juiste herkomstgebied. Dit project is een samenwerkingsverband tussen de Regionale Landschappen en enkele partners uit de private sector die zoveel mogelijk uit de lokale economie komen, zoals lokale boomkwekerijen en verdeelcentra. Er wordt ook samengewerkt met enkele sociale-economiebedrijven bij bijvoorbeeld de oogstacties op het terrein.

Meer info op www.plantvanhier.be en www.rlkgn.be

6.6 Intermediaire dienstverlening (opleiding en vorming van ruraal ondernemerschap) (maatregel 331)

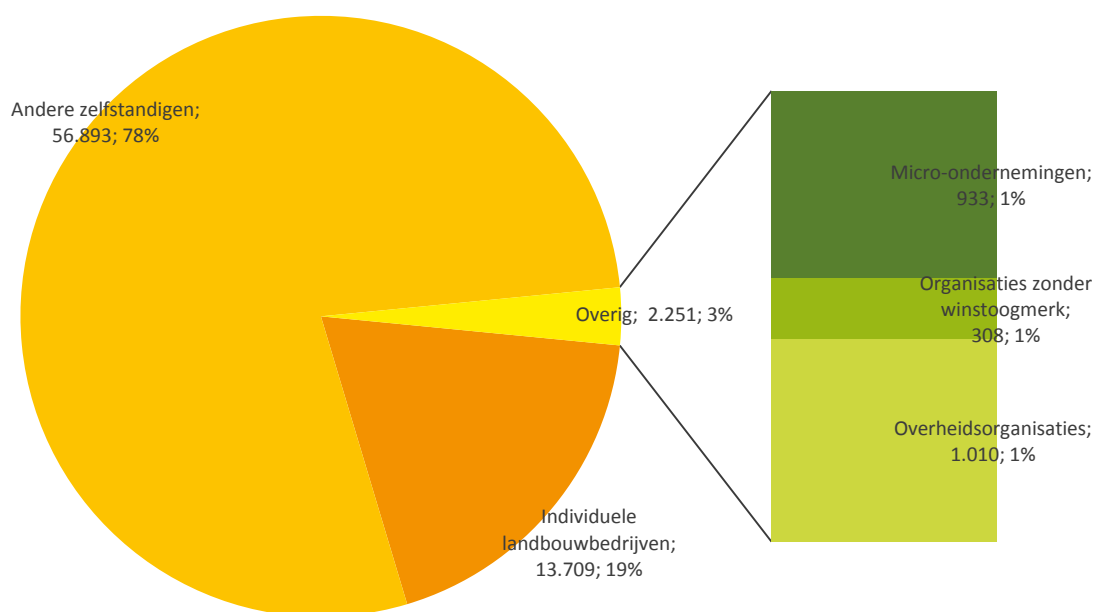
Outputindicatoren

In 2013 werden tien nieuwe projecten rond opleiding en vorming van ruraal ondernemerschap goedgekeurd. Meer informatie over de door de PMC's goedgekeurde projecten is te vinden in de projectdatabank van het Vlaams Ruraal Netwerk op www.ruraalnetwerk.be.

Aan projecten die eerder goedkeuring kregen werd vorig jaar 356.955 euro uitbetaald.

Van de projecten die in 2013 afliepen, werd een aantal bijkomende gegevens verzameld. Zo weten we dat aan de beëindigde projecten die kaderden in 'management, administratie (boekhouding) en marketingvaardigheden' 637 personen hebben deelgenomen en dat daaraan 285 opleidingsdagen werden besteed. Aan de beëindigde projecten binnen de categorie 'behoud en verbetering van landschap en milieubescherming' namen 881 personen deel en werden 693 opleidingsdagen besteed. Binnen de categorieën 'ICT' werden er geen projecten beëindigd in 2013.

In figuur 32 wordt het unieke aantal gesteunde economische actoren van de projecten beëindigd tussen 2009 en 2013 uitgesplitst naar de verschillende types actoren. Er werden 13.709 landbouwbedrijven gesteund, 1.010 overheidsorganisaties, 308 organisaties zonder winst oogmerk en 933 bedrijven. De overige deelnemers (56.893) kunnen niet tot een van de eerder genoemde actoren gerekend worden - hun deelname wordt op zelfstandige basis verondersteld. Van de deelnemende landbouwers was 4,3% jonger dan 25 jaar en was bijna 40% een vrouw. Van de niet-landbouwers was 5,5% jonger dan 25 jaar en was 82,1% een vrouw. Deze cijfers zijn zeer vergelijkbaar met de vorige jaren.

Figuur 32 Absolute en procentuele verdeling van de unieke deelnemers aan alle beëindigde projecten van intermediaire dienstverlening volgens type actor (2007-2013)

Resultaatindicatoren

In totaal hebben 75.531 unieke personen de voorbije vijf jaren met succes deelgenomen aan een project binnen deze maatregel. Hierbij worden niet alleen de landbouwers en de "zelfstandige" niet-landbouwers geteld, maar ook de personen die behoren tot vzw's, overheidsorganisaties en KMO's. Van deze personen was 5,6% jonger dan 25 jaar en 70,5% een vrouw.

Doelbereik

Tabel 42 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 42 Monitoring maatregel 331 Intermediaire dienstverlening

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal deelnemende economische actoren aan gesteunde activiteiten (niet-uniek)	78.800	75.372	96%
	Aantal dagen opleiding voor alle deelnemers	64.000	62.169	97%
Resultaat	Aantal unieke deelnemers die met vrucht de opleidingsactiviteit beëindigden	81.500	75.531	93%

Submaatregel intermediaire dienstverlening: paardenhouderij (331B)

Op deze submaatregel zijn geen projecten ingediend.

7 INDICATOREN AS 4 – LEADER

7.1 Lokale ontwikkelingsstrategieën leefkwaliteit / diversificatie (maatregel 413)

Outputindicatoren

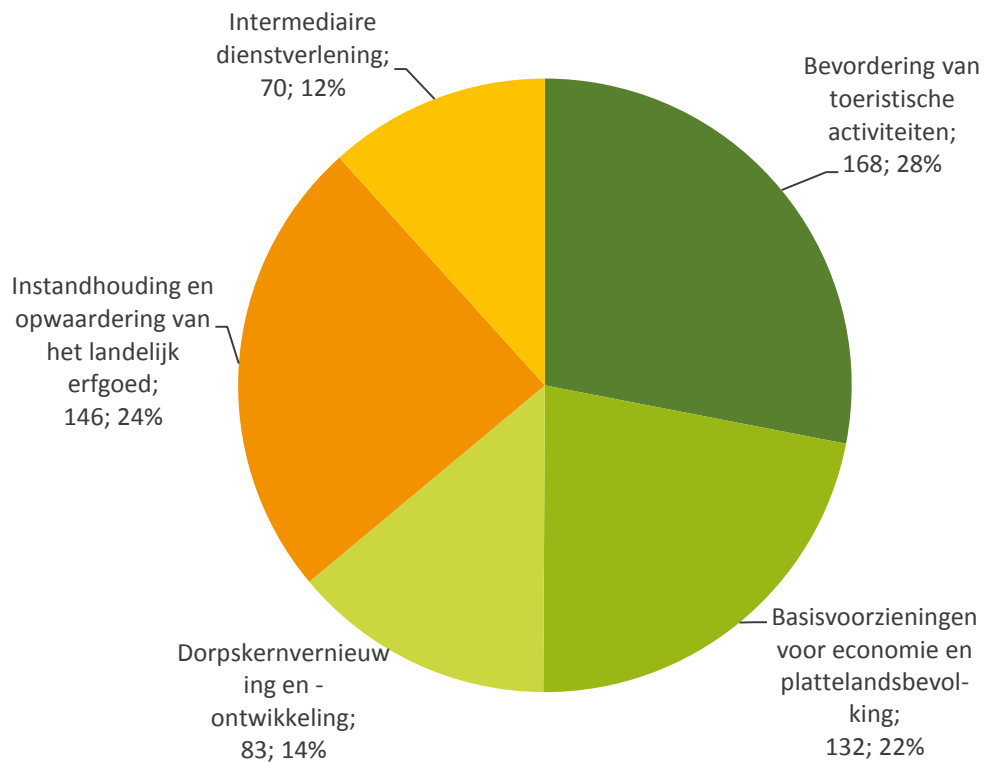
In 2013 werden 112 nieuwe Leaderprojecten goedgekeurd door de Plaatselijke Groepen (PG's). Voor de periode 2007-2013 komt dat neer op een totaal van 599 goedgekeurde projecten. Een overzicht daarvan is te vinden op de website van het Vlaams Ruraal Netwerk (www.ruraalnetwerk.be).

In figuur 33 worden de 599 goedgekeurde Leaderprojecten in de periode 2007-2013 onderverdeeld in de verschillende types maatregelen van As 3. Figuur 34 doet hetzelfde voor 2013. Deze onderverdeling is enkel bedoeld om een onderscheid te kunnen maken in de types projecten (bijvoorbeeld toeristische activiteiten of landelijk erfgoed), maar betekent niet dat de financiering gebeurt via de reguliere werking van As 3¹⁵. Uit de analyse blijkt dat de meeste PDPO II-projecten kaderen in de "bevordering van toeristische activiteiten" (28%), "instandhouding en opwaardering van het landelijk erfgoed" (24%) en "basisvoorzieningen voor economie en plattelandsbevolking" (22%). De meeste in 2013 goedgekeurde projecten kaderden in de "bevordering van toeristische activiteiten" (30%).

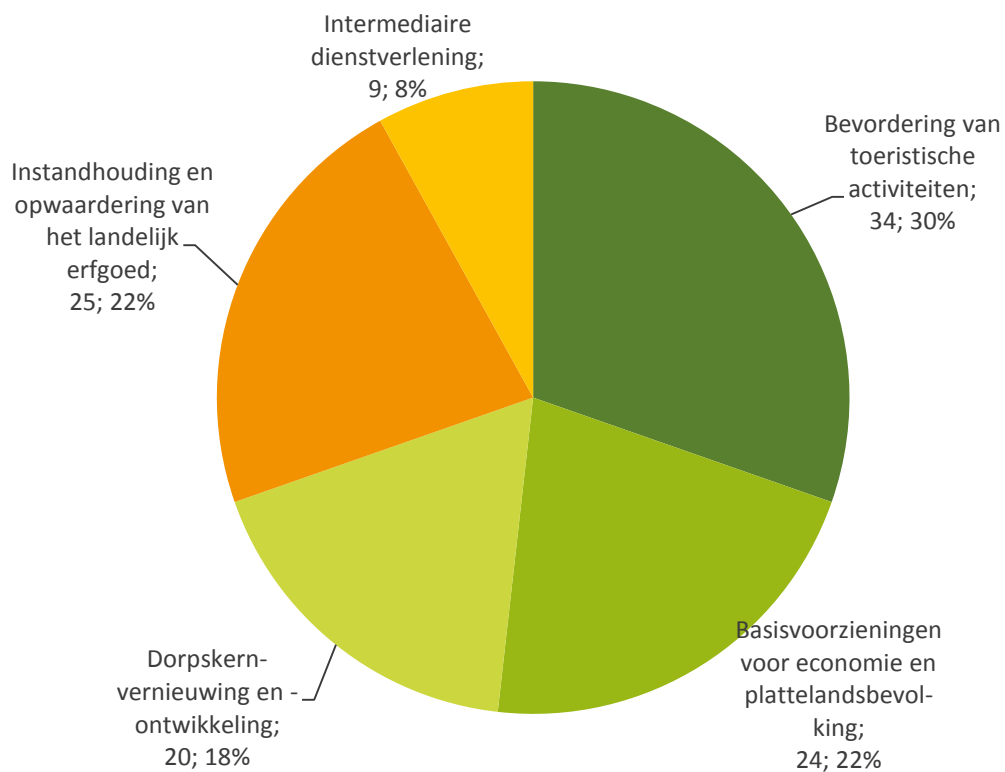
De 599 goedgekeurde projecten hebben in totaal 978 financieel begunstigden, van wie 551 uit de privésector en 424 uit de openbare sector.

In 2013 werd er in totaal 4.998.282 euro uitbetaald aan goedgekeurde Leaderprojecten.

¹⁵ In Vlaanderen kunnen de Leadergroepen enkel projecten indienen die passen binnen de doelstellingen van de gebiedsgerichte werkingen van As 3. Daarenboven kunnen subsidies voor As 3-maatregelen binnen een Leadergebied enkel gegeven worden bij toepassing van de Leadermethodologie, dus via de PG's. Reguliere subsidiëring via de gebiedsgerichte werking van As 3 (toegekend door de PMC's) is niet mogelijk in Leadergebied.

Figuur 33 Absolute en procentuele verdeling van het aantal goedgekeurde Leaderprojecten over de verschillende maatregelen van de gebiedsgerichte werking van As 3 (2007-2013)

Figuur 34 Absolute en procentuele verdeling van het aantal goedgekeurde Leaderprojecten over de verschillende maatregelen van de gebiedsgerichte werking van As 3 (2013)

Resultaatindicatoren

Met de 376 projecten die reeds beëindigd zijn, werden in totaal 141,4 bijkomende banen (VTE) gecreëerd. Daarvan werden er 58% ingevuld door een vrouw en 18% door een persoon jonger dan 25 jaar.

Doelbereik

Tabel 43 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 43 Monitoring maatregel 413 Lokale ontwikkelingsstrategieën leefkwaliteit / diversificatie

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal gesteunde Plaatselijke Groepen (PG's)	10	10	100%
	Totale oppervlakte PG-gebied (km ²)	3.500	5.821	166%
	Totaal aantal inwoners in PG-gebied	900.000	1.191.884	132%
	Aantal projecten goedgekeurd door PG's	550	599	109%
	Aantal gesteunde begunstigden	850	978	115%
Resultaat	Aantal banen gecreëerd	Geen doelstelling	141,4	NA

Voorbeeld van een Leaderproject PDPO II

Landbouw en landschapszorg hand in hand in de Kolonies

In het tweede thema van de wedstrijd Prima Plattelandsproject 2013 "Duurzaam beheer van de open ruimte" liep het Leaderproject "Landbouw en landschapszorg hand in hand in de Kolonies" met de prijs weg. Met dit project wil de vzw Kempens Landschap bijdragen aan de uitwerking van het inrichtingsplan voor de unieke compartimenteringslandschappen van Wortel- en Merksplas-Kolonie. Uitgangspunten waren het maximale behoud van de veldkavels voor landbouw en het behoud en herstel van het historische drevenpatroon.

Kempische heideschappen werden ingezet bij het beheer van de open ruimten in de dreven. Zowel op ecologisch als op toeristisch-recreatief vlak is de schapenbegrazing een groot succes. Daarnaast worden landbouwers aangemoedigd om, in het kader van de versterking van het compartimentenlandschap en verbeterde landschapsbeleving, landschappelijk onaantrekkelijke hoge teelten zoals maïs te vervangen door lagere gewassen. Ze krijgen hiervoor een aanmoedigingspremie. 28 landbouwers deden mee, goed voor meer dan 36 hectare. Samen met het bermenbeheer door schapenbegrazing heeft dit een enorme impact op de landschapsbeleving in de Kolonies gehad.

Meer info op www.kempenslandschap.be

De Brechtse heide de moeite waard!

Het derde winnende project was "De Brechtse heide de moeite waard!". De Brechtse Heide is een 1.700 ha groot beschermd landschap in het zuiden van de gemeente Brecht. Het gebied strekt zich uit tot in de aangrenzende gemeenten Schilde, Malle en Zoersel. De Brechtse Heide werd in 1977 gerangschikt als landschap omwille van zijn wetenschappelijke en esthetische waarde (afwisseling weidecomplexen, akkerland, KLE, heiderestanten, vennen, poelen, bosrelicten, archeologisch en historisch erfgoed, netwerk van onverharde wegen, ...). De kern van het landschap is een uitgestrekt, open landbouwgebied, langs verschillende zijden omzoomd door grote boscomplexen. Dankzij het Leaderproject "De Brechtse Heide de moeite waard!" konden Regionaal Landschap de Voorkempen en diverse lokale actoren een sterke impuls geven aan het beheer en behoud van dit unieke landschap.

Het project richt zich op het ondersteunen van overleg en kennisuitwisseling tussen de verschillende beheerders van de Brechtse Heide. Landbouwers, natuurliefhebbers, jagers, bos- en landeigenaars, gemeente, omwonenden en recreanten zetelen samen in de beheercommissie Brechtse Heide waar in overleg wordt afgesproken hoe men de Brechtse Heide leefbaar en waardevol platteland kan houden. Het laten uitvoeren van voorbeeldprojecten rond landschapszorg door lokale beheerders en het organiseren en ondersteunen van verschillende publieksactiviteiten voor omwonenden zijn enkele concrete realisaties van het project. Ook schoolkinderen werden betrokken bij de aanplant van nieuwe heggen en houtkanten. Naast activiteiten voor specifieke doelgroepen promootte, stimuleerde en/of organiseerde Regionaal Landschap de Voorkempen talrijke acties voor het brede publiek, zoals sterrenkijk en landschapswandeling, zomerpicknick op de Brechtse Heide, huifkartocht, fietstocht en terreinbezoeken.

Meer info op www.rldevoorkempen.be

7.2 Samenwerkingsprojecten met andere plattelandsgebieden (maatregel 421)

Outputindicatoren

In 2013 werden vier nieuwe projecten goedgekeurd, waarvan één interterritoriaal en drie transnationale projecten. Twee projecten kaderen in de doelstelling "bevordering van toeristische activiteiten", de andere twee hebben betrekking op "intermediaire dienstverlening". In de periode 2010-2013 werden daarmee in totaal 14 projecten goedgekeurd. 32 (niet-unieke) PG's werken samen aan deze projecten, waarvan 19 Vlaamse.

Op deze maatregel werd in 2013 257.693 euro uitbetaald.

Resultaatindicatoren

Gegevens over gecreëerde banen worden verzameld bij het afsluiten van projecten. Binnen deze maatregel werden tot nog toe vier projecten afgesloten. Die hebben één baan opgeleverd.

Doelbereik

Tabel 44 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 44 Monitoring maatregel 421 Samenwerkingsprojecten met andere plattelandsgebieden

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatie-percentage
Output	Aantal projecten	20	14	70%
	Aantal gesteunde Plaatselijke Groepen (PG's)	10	10	100%
Resultaat	Aantal banen gecreëerd	Geen doelstelling	1	NA

In bovenstaande tabel is voor het aantal gesteunde PG's het unieke aantal gesteunde Vlaamse PG's opgegeven.

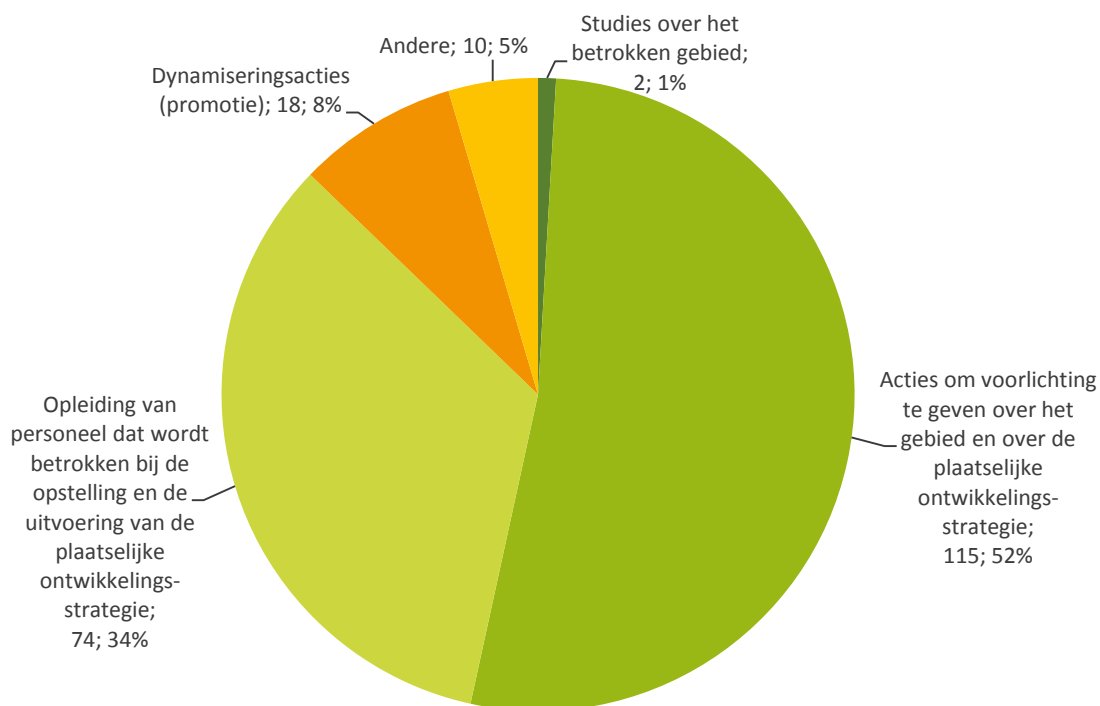
7.3 Werking Plaatselijke Groepen (maatregel 431)

Outputindicatoren

Met deze maatregel wordt steun verleend voor het beheer van de Plaatselijke Groepen, de verwerving van vakkundigheid en het dynamiseren van het gebied. Het gaat voornamelijk om kortlopende vormingsactiviteiten.

In 2013 werden 219 activiteiten gesteund. Voor de periode 2007-2013 komt dat neer op 1.684 activiteiten. In 2013 werd aan die activiteiten 764.593 euro uitbetaald.

In figuur 35 wordt een overzicht gegeven van de in 2013 gesteunde activiteiten per type activiteit. Iets meer dan de helft (52%) van de activiteiten bestond uit een informatiesessie over het Leadergebied en het bekendmaken van de lokale ontwikkelingsstrategieën. Dat bestaat uit het uitgeven van folders en publiceren van artikelen, het verspreiden van persberichten en het organiseren van studiedagen en infomomenten. 34% van de activiteiten draaide rond het opleiden van personeel dat de lokale ontwikkelingsstrategie moet voorbereiden en uitvoeren. 8% van de acties focuste op het voeren van promotie. Een beperkt aantal acties is onder te brengen in de categorie "studies over het betrokken gebied". Onder de categorie "andere" worden de secretariaats- en personeelskosten verstaan van de PG-coördinatoren en administratieve krachten van de tien Vlaamse PG's. Hiervoor werden tien "activiteiten" gerekend overeenkomende met de tien Leadergebieden.

Figuur 35 Absolute en procentuele verdeling van de activiteiten rond Werking Plaatselijke Groepen per categorie in 2013

Resultaatindicatoren

In de periode 2007-2013 hebben 2.578 unieke personen succesvol deelgenomen aan één of meerdere opleidingsactiviteiten. 38% van de deelnemers waren vrouwen en 8% was jonger dan 25 jaar. Alle deelnemers die aanwezig waren op de opleiding worden als "geslaagd" beschouwd in de zin dat ze het geleerde zullen toepassen in de praktijk.

Doelbereik

Tabel 45 zet per output- en resultaatindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 45 Monitoring maatregel 431 Werking Plaatselijke Groepen

Type indicator	Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2007-2013	Realisatiepercentage
Output	Aantal gesteunde acties	1.700	1.684	99%
Resultaat	Aantal deelnemers dat met succes de opleiding volbracht	Geen doelstelling	2.578	NA

8 INDICATOREN HEALTH CHECK EN ECONOMISCH HERSTELPLAN

8.1 Inleiding

2010 was het eerste jaar van uitvoering van het Health Check-programma of de tussentijdse bijsturing van het landbouwbeleid. Europa voorzag met de Health Check-verordening (Verordening (EG) Nr 74/2009) extra financiële middelen voor de volgende prioriteiten: hernieuwbare energie, klimaatverandering, waterbeheer, biodiversiteit en de herstructurering van de zuivelsector. Ook vanuit het Economisch Herstelplan kwamen vanaf 2010 extra middelen ter beschikking van het landbouw- en plattelandsbeleid, voor dezelfde doelstellingen als die van de Health Check aangevuld met breedband. Zoals in onderstaande tekst wordt toegelicht, heeft Vlaanderen op al deze prioriteiten ingezet, behalve op breedband omdat Vlaanderen reeds een volledige bedekkingsgraad heeft.

8.2 As 1

Vlaanderen koos er binnen As 1 voor om in te zetten op de Health Check-prioriteiten via de bestaande maatregelen "investeringssteun in landbouwbedrijven" en "verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten".

8.2.1 Investerings in landbouwbedrijven (maatregel 121)

Outputindicatoren

In 2013 werden 15 aanvragen voor investeringen in het kader van de Health Check goedgekeurd. Dat zijn er veel minder dan in 2012, aangezien het Health Check-budget voorzien voor deze maatregel bijna uitgeput was. Samen vertegenwoordigen deze 15 dossiers een investeringsvolume van 880.000 euro. In 2013 werd 2.159.614 euro steun uitbetaald voor in 2013 en eerder goedgekeurde investeringsdossiers.

Verschillende VLIF-investeringen worden toegewezen aan specifieke acties die kaderen in de door Europa vooropgestelde prioriteiten. Zo bestaat de prioriteit waterbeheer uit de acties "waterbesparende technologieën", "wateropslag" en "installaties voor de behandeling van afvalwater op landbouwbedrijven". Voor de prioriteit klimaat werd ingezet op de acties "verbetering van mestgebruik en -opslag", "verbetering van de energie-efficiëntie" en "andere".

De investeringstypes die ondergebracht werden bij "verbetering van de energie-efficiëntie" zijn vooral investeringen die toepasbaar zijn binnen de glastuinbouw, namelijk energieschermen, warmtebuffer, rookgascondensor, energiebesparende kasomhulling, warmtepomp, micro-WKK, maar ook energiezuinige ventilatiesystemen voor de veeteeltsector. Binnen de actie "verbetering van mestgebruik en -opslag" zitten investeringen in mestopslag en mestdroging. Onder "hernieuwbare energie: andere" hoort het VLIF-investeringstype "verwarming op hernieuwbare energie". Onder "klimaatverandering: andere" horen de VLIF-investeringstypes rookgasreiniging en luchtwassers. Het VLIF-investeringstype "opslag van regenwater" werd ondergebracht bij "waterbeheer: wateropslag". Onder "waterbeheer: installaties voor behandeling van afvalwater" werden de VLIF-investeringstypes waterzuiveringsinstallaties, phytobak en opslag van verontreinigd water/vetafscheider ingedeeld. Ten slotte kunnen de VLIF-investeringstypes "investeringen in hergebruik van beregenings- en regenwater", "waterbehandeling (ontsmetting, ontzilting)" en "waterdampstoomspoeling tot de actie "waterbeheer: waterbesparende technologieën" gerekend worden.

Elf van de 15 in 2013 goedgekeurde dossiers kaderden in de actie "wateropslag", twee dossiers betroffen investeringen in de "verbetering van de energie-efficiëntie", 1 dossier kaderde in de "verbetering van mestgebruik en -opslag" en een laatste in "hernieuwbare energie: andere".

In figuur 36 en figuur 37 worden respectievelijk de goedgekeurde aanvragen en het totale investeringsvolume van alle aanvragen in de periode 2010-2013 weergegeven, ingedeeld in de prioriteiten en acties van het Health Check-programma. Het aantal goedgekeurde aanvragen voor investeringstypes in het kader van de actie "wateropslag" (prioriteit waterbeheer) is het hoogst (59%), gevolgd door "verbetering van de energie-

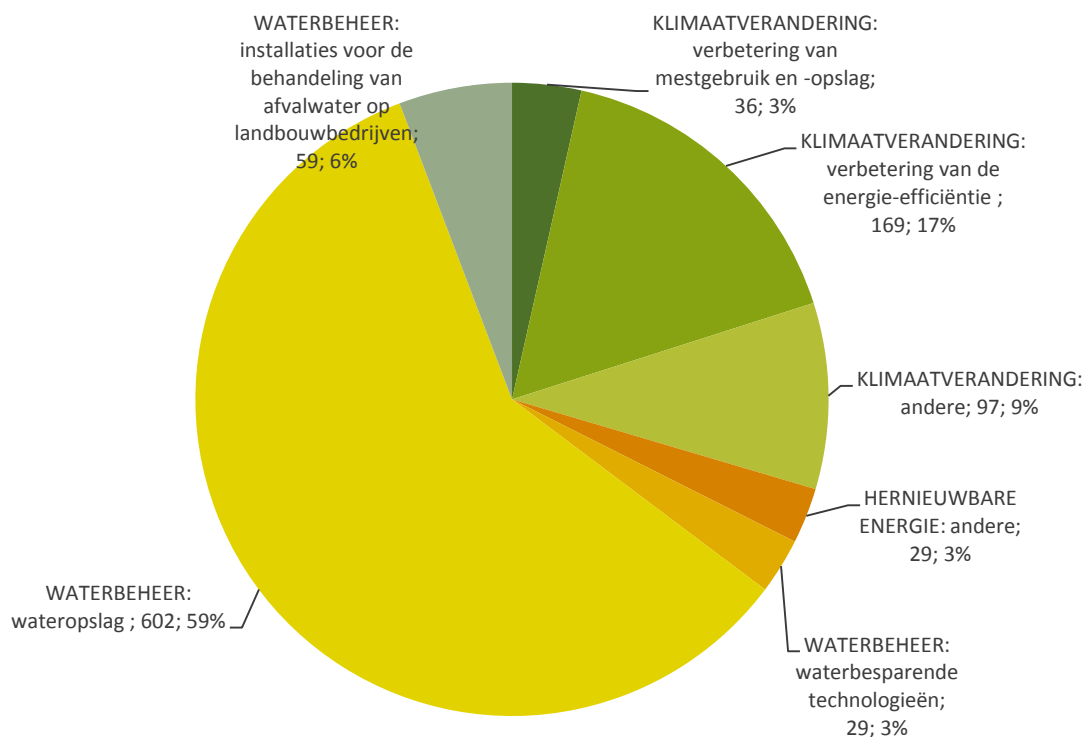
efficiëntie" (prioriteit klimaatverandering) (17%). Wat betreft het totale investeringsvolume van de goedgekeurde dossiers is "verbetering van de energie-efficiëntie" veruit de belangrijkste actie (48%), gevolgd door "wateropslag" (21%).

Doelbereik

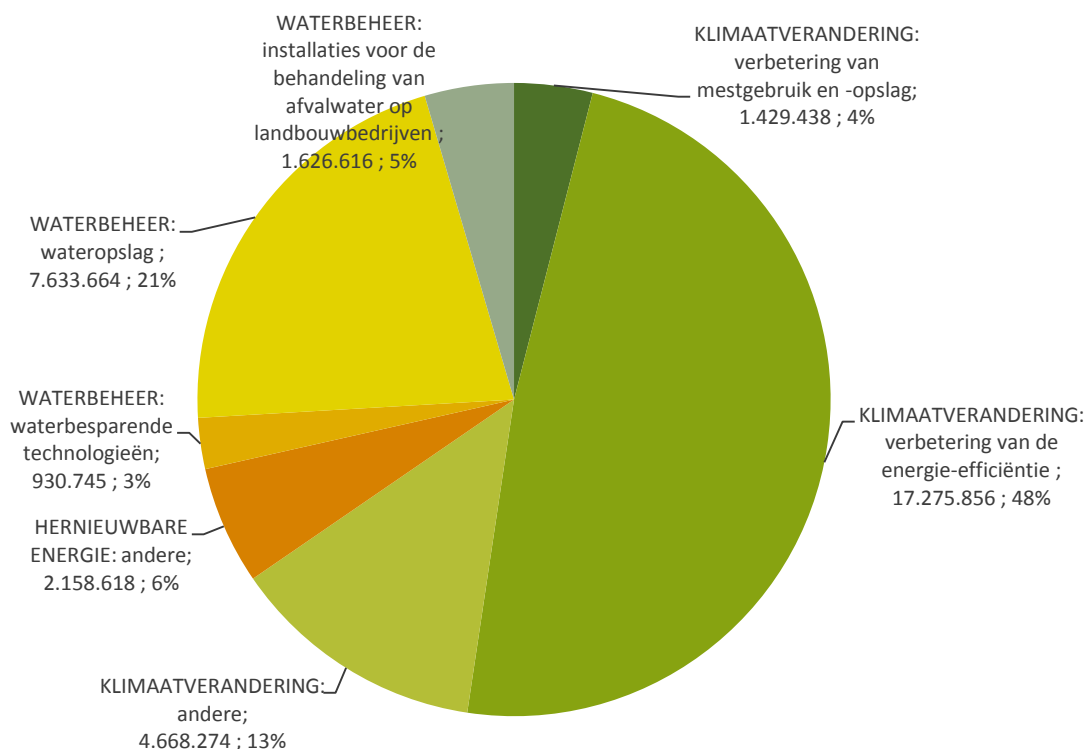
Tabel 46 zet per outputindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 46 Monitoring maatregel 121 Investerings in landbouwbedrijven onder Health Check

Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2009-2013	Realisatie-percentage
Aantal gesteunde bedrijven	1.172	1.021	87%
Totale investeringsvolume (euro)	45.400.000	35.723.212	79%

Figuur 36 Aantal goedgekeurde aanvragen (absoluut en procentueel) voor investeringen die onder de Health Check-prioriteiten vallen, onderverdeeld per prioriteit (hoofdletters) en actie (kleine letters) (2010-2013)

Figuur 37 Absolute (euro) en procentuele verdeling van het totale investeringsvolume van de goedgekeurde aanvragen voor investeringen onder de Health Check-prioriteiten, onderverdeeld per prioriteit (hoofdletters) en actie (kleine letters) (2010-2013)

8.2.2 Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en tuinbouwproducten (maatregel 123)

Outputindicatoren

In 2013 werd 784.802 euro uitbetaald aan acht eerder goedgekeurde dossiers. Vijf dossiers kaderden in de prioriteit klimaatverandering (onder andere verbetering van energie-efficiëntie), één project zette in op de verwerking van biomassa voor de productie van hernieuwbare energie, en twee dossiers beoogden een beter waterbeheer. Samen waren deze dossiers goed voor een investeringsvolume van 7,8 miljoen euro.

Doelbereik

Tabel 47 zet per outputindicator de realisaties uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 47 Monitoring maatregel 123 Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en tuinbouwproducten onder Health Check

Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2009-2013	Realisatie-percentage
Aantal gesteunde bedrijven	42	13	31%
Totale investeringsvolume (euro)	32.150.000	12.382.776	39%

8.3 As 2

Vlaanderen koos er binnen As 2 voor om op de Health Check-prioriteiten in te zetten door middel van een aantal bestaande agromilieumaatregelen en de toen nieuwe maatregel "verwarringstechniek in de pitfruitteelt". In 2013 werden contracten en arealen uitbetaald die in 2012 of vroeger via de verzamelaanvraag werden aangevraagd.

8.3.1 Agromilieumaatregelen (maatregel 214)

Outputindicatoren

Vlaanderen zet door middel van een aantal agromilieumaatregelen in op de Europese prioriteiten klimaatverandering, waterbeheer en biodiversiteit. Aan de prioriteit klimaatverandering werden door Vlaanderen de agromilieumaatregelen vlinderbloemigen, BO water en BO erosiebestrijding toegewezen. De maatregelen BO kleine landschapselementen (poelen), en mechanische onkruidbestrijding worden verondersteld bij te dragen tot de prioriteit waterbeheer. Aan de prioriteit biodiversiteit wordt gewerkt via de maatregelen verwarringstechniek, BO perceelsrandenbeheer, BO soortenbescherming en BO kleine landschapselementen (niet-poelen).

Er zijn in 2013 enkel contracten mechanische onkruidbestrijding uitbetaald, waarmee zoals hierboven beschreven werd ingezet op waterbeheer. In totaal werden in 2013 op het budget van het Health Check-programma 688 agromilieumcontracten uitbetaald, voor een oppervlakte van 3.485 hectare. Er werd in 2013 494.258 euro steun gegeven.

Het unieke areaal waarop in 2013 agromilieumaatregelen onder Health Check werden uitbetaald bedroeg 3.485 hectare. 688 unieke bedrijven hadden één of meerdere contracten lopen die in 2013 op Health Check budget werden uitbetaald.

Doelbereik

Tabel 48 zet de realisaties van de outputindicatoren uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 48 Monitoring maatregel 214 Agromilieumaatregelen onder Health Check-programma

Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2009-2013	Realisatie-percentage
Aantal unieke gesteunde bedrijven	2.084	4.627	222%
Totaal areaal (ha)	18.283	22.066	121%
Uniek areaal (ha)	16.820	14.951	89%
Aantal contracten	3.920	6.419	164%

De doelstellingen voor aantal gesteunde bedrijven, totale areaal en aantal contracten blijken niet goed ingeschat te zijn. Toch zullen deze niet aangepast worden, omdat een passende inschatting niet mogelijk is gezien de uitvoeringswijze van deze maatregel. De contracten die met Health Check-budget worden uitbetaald, kunnen immers jaarlijks variëren. Aangezien het Health Check-budget ontoereikend is om alle betrokken agromilieumaatregelen te financieren, wordt pas bij de uitbetaling van de contracten beslist of hiervoor al dan niet Health Check-middelen worden gebruikt. Daarom is het niet mogelijk hiervan voordien al een adequate inschatting te maken.

8.4 As 3

Vlaanderen koos er binnen As 3 voor om in te zetten op de Health Check-prioriteiten via de bestaande maatregel "investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten".

8.4.1 Investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten (maatregel 311)

Outputindicatoren

In 2013 werden 57 diversificatiedossiers goedgekeurd binnen het Health Check-programma. Alle dossiers vallen onder de actie "installaties/infrastructuur voor hernieuwbare energie op basis van biomassa en andere hernieuwbare energiebronnen (zonne- en windenergie, geothermische energie)", ingedeeld onder de Europese prioriteit "hernieuwbare energie". De 57 dossiers waren samen goed voor een investeringsvolume van bijna 5,4 miljoen euro.

In 2013 werd 2.143.963 euro van het Health Check-budget uitbetaald aan investeringen die in 2013 en de vorige jaren op deze maatregel werden goedgekeurd.

Doelbereik

Tabel 49 zet de realisaties van de outputindicatoren uit ten opzichte van de doelstellingen.

Tabel 49 Monitoring maatregel 311 Investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten onder Health Check-programma

Indicator	Doel PDPO II	Realisatie 2009-2013	Realisatie-percentage
Aantal begunstigden	1.000	422	42%
Totale investeringsvolume (euro)	62.000.000	45.005.947	73%

FIGUREN

Figuur 1 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaar 2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II.....	21
Figuur 2 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaren 2007-2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II.....	21
Figuur 3 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de Europese uitgaven (inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in 2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II.....	22
Figuur 4 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de Europese uitgaven (inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaren 2007-2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II	22
Figuur 5 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de Europese uitgaven (exclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaren 2007-2013 over de vier assen en de technische bijstand van PDPO II	23
Figuur 6 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economische Herstelplan, exclusief technische bijstand) in kalenderjaar 2013 over de maatregelen van PDPO II (Uitgaven lager dan 1% van het totaal werden samengebracht in de categorie "maatregelen < 1%") (AMM = agromilieumaatregel, VLIF = Vlaams Landbouwinvesteringsfonds, BO = beheerovereenkomst)	24
Figuur 7 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaar 2013 over de maatregelen van As 1 (VLIF = Vlaams Landbouwinvesteringsfonds, BOB = Beschermde Oorsprongsbenaming, BGA = Beschermde Geografische Aanduiding, GTS = Gegarandeerde Traditionele Specialiteit)	25
Figuur 8 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaar 2013 over de maatregelen van As 2. De uitdovende maatregelen zijn niet in de figuur opgenomen (AMM = agromilieumaatregel, BO = beheerovereenkomst, KLE = kleine landschapselementen)	25
Figuur 9 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de totale publieke uitgaven (inclusief top-up en inclusief Health Check en Economisch Herstelplan) in kalenderjaar 2013 over de maatregelen van As 3 en As 4 (VLIF = Vlaams Landbouwinvesteringsfonds)	26
Figuur 10 Absolute (euro) verdeling van de overheidsuitgaven in 2013 voor demo-projecten	37
Figuur 11 Absolute en procentuele verdeling per landbouwsector van de in 2013 goedgekeurde vestigingsdossiers.....	39
Figuur 12 Absolute (euro) en procentuele verdeling per landbouwsector van het investeringsvolume van de in 2013 goedgekeurde vestigingsdossiers.....	39
Figuur 13 Evolutie van de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van LMN-landbouwbedrijven met een in 2007 goedgekeurd vestigingsdossier (AMS op basis van LMN).....	40
Figuur 14 Absolute en procentuele verdeling van het aantal goedgekeurde investeringsdossiers over de verschillende bedrijfstypes, 2013.....	42
Figuur 15 Absolute (euro) en procentuele verdeling van het investeringsvolume van de in 2013 goedgekeurde investeringsdossiers over de verschillende bedrijfstypes	43
Figuur 16 Evolutie van de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van LMN-landbouwbedrijven met een in 2007 goedgekeurd investeringsdossier (AMS op basis van LMN).....	45
Figuur 17 Evolutie van de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van agrovoedingsbedrijven gesteund door middel van maatregel 123 (Bron: AMS op basis van BelFirst).....	47
Figuur 18 Evolutie van het uitbetaalde areaal (ha) van maatregelen 212 en 213 (Vergoeding Natuur) tussen 2007 en 2013	51
Figuur 19 Absolute (ha) en procentuele verdeling van de oppervlakte onder de verschillende agromilieumaatregelen (2013)	55

Figuur 20 Absolute en procentuele verdeling van het aantal contracten voor de verschillende agromilieumaatregelen (2013)	55
Figuur 21 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de overheidsuitgaven voor agromilieumaatregelen (2013)	56
Figuur 22 Oppervlakte (ha) van de verschillende agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013 (exclusief kleine landschapselementen en hoogstamboomgaarden; verklaring zie tekst)	58
Figuur 23 Oppervlakte (ha) van de verschillende agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013, zonder de uitdovende maatregelen (exclusief kleine landschapselementen en hoogstamboomgaarden; verklaring zie tekst)	58
Figuur 24 Aantal lopende contracten voor agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013.....	59
Figuur 25 Aantal lopende contracten voor agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013, zonder de uitdovende maatregelen	60
Figuur 26 Overheidsuitgaven per kalenderjaar voor de verschillende agromilieumaatregelen (2007-2013).....	61
Figuur 27 Overheidsuitgaven per kalenderjaar voor de verschillende agromilieumaatregelen, exclusief de uitdovende agromilieumaatregelen (2007-2013)	62
Figuur 28 Absolute en procentuele verdeling van het aantal in 2013 goedgekeurde dossiers over de verschillende categorieën van diversificatie	72
Figuur 29 Absolute (euro) en procentuele verdeling van de subsidiabele investeringskost van de in 2013 goedgekeurde dossiers over de verschillende categorieën van diversificatie	73
Figuur 30 Evolutie van de gezamenlijke bruto toegevoegde waarde van LMN-landbouwbedrijven met een in 2007 goedgekeurd diversificatiedossier (AMS op basis van LMN)	74
Figuur 31 Aantal goedgekeurde projecten in 2007-2013 binnen de maatregelen van de gebiedsgerichte werking van As 3.....	76
Figuur 32 Absolute en procentuele verdeling van de unieke deelnemers aan alle beëindigde projecten van intermediaire dienstverlening volgens type actor (2007-2013)	82
Figuur 33 Absolute en procentuele verdeling van het aantal goedgekeurde Leaderprojecten over de verschillende maatregelen van de gebiedsgerichte werking van As 3 (2007-2013).....	84
Figuur 34 Absolute en procentuele verdeling van het aantal goedgekeurde Leaderprojecten over de verschillende maatregelen van de gebiedsgerichte werking van As 3 (2013)	84
Figuur 35 Absolute en procentuele verdeling van de activiteiten rond Werking Plaatselijke Groepen per categorie in 2013	88
Figuur 36 Aantal goedgekeurde aanvragen (absoluut en procentueel) voor investeringen die onder de Health Check-prioriteiten vallen, onderverdeeld per prioriteit (hoofdletters) en actie (kleine letters) (2010-2013)	90
Figuur 37 Absolute (euro) en procentuele verdeling van het totale investeringsvolume van de goedgekeurde aanvragen voor investeringen onder de Health Check-prioriteiten, onderverdeeld per prioriteit (hoofdletters) en actie (kleine letters) (2010-2013).....	91

TABELLEN

Tabel 1	Overzicht betalingen technische bijstand 2013	10
Tabel 2	Publieke (Europese + Vlaamse) uitgaven 2007-2013 per As tegenover de geplande uitgaven PDPO II, inclusief top-up, Health Check en Economisch Herstelplan	20
Tabel 3	Overzicht van de uitgaven (euro) in de periode 2007-2013 in verhouding tot de vooropgestelde uitgaven voor de programmaperiode PDPO II. Top-up is niet opgenomen. De bestede en geplande overheidsuitgaven zijn inclusief Health Check en Economisch Herstelplan	26
Tabel 4	Overzicht van de top-up overheidsuitgaven, inclusief de maatregelen binnen Health Check en Economisch Herstelplan.....	30
Tabel 5	Overzicht van de uitgaven (euro) binnen het Health Check-programma en het Economisch Herstelplan in de periode 2010-2013 in verhouding tot de vooropgestelde uitgaven. Top-up is niet meegenomen.	31
Tabel 6	Overzicht van de top-up uitgaven binnen het Health Check-programma en het Economisch Herstelplan in 2010-2013	31
Tabel 7	Aantal deelnemers, aantal vormingsdagen en overheidsuitgaven voor cursussen en stages in 2013....	33
Tabel 8	Leeftijd en geslacht van (unieke) deelnemers aan cursussen en stages 2007-2013.....	34
Tabel 9	Aantal deelnemers, aantal vormingsdagen en overheidsuitgaven voor korte vorming in 2013	35
Tabel 10	Monitoring output- en resultaatindicatoren maatregel 111-A Opleiding	36
Tabel 11	Monitoring output- en resultaatindicatoren maatregel 111-C Sensibiliseringsprojecten duurzame landbouw.....	38
Tabel 12	Monitoring output- en resultaatindicatoren maatregel 112 Vestigingssteun	40
Tabel 13	Monitoring output- en resultaatindicator maatregel 114 Bedrijfsadviesstelsysteem	41
Tabel 14	Lijst van investeringen die beschouwd worden als nieuwe techniek of nieuw product	44
Tabel 15	Monitoring output- en resultaatindicatoren maatregel 121 Investeringsprojecten in landbouwbedrijven	45
Tabel 16	Monitoring maatregel 123 Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten ..	47
Tabel 17	Monitoring maatregel 132 Deelname door landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen	48
Tabel 18	Monitoring maatregel 133 Voorlichting en afzetbevordering van Vlaamse producten erkend als BOB/BGA/GTS.....	49
Tabel 19	Monitoring outputindicatoren maatregel 212/213 Vergoeding Natuur (PDPO I en PDPO II samen, gebaseerd op uitbetaling volgens budgetposten)	51
Tabel 20	Monitoring resultaatindicatoren maatregel 212 Vergoeding Natuur buiten Natura 2000 (PDPO I en PDPO II samen, gebaseerd op GIS-analyse).....	52
Tabel 21	Monitoring resultaatindicatoren maatregel 213 Vergoeding Natuur binnen Natura 2000 (PDPO I en PDPO II samen, gebaseerd op GIS-analyse).....	52
Tabel 22	Monitoring outputindicatoren maatregel 214-C Behoud van met uitsterven bedreigde lokale veerassen en variëteiten van hoogstamboomgaarden.....	53
Tabel 23	Overlap van agromilieumaatregelen met Natura 2000-gebied (2013).....	63
Tabel 24	Overlap van agromilieumaatregelen met VEN-gebied (2013).....	63
Tabel 25	Unieke oppervlakte agromilieumaatregelen in Natura 2000- en VEN-gebied (2013)	64
Tabel 26	Monitoring outputindicatoren maatregel 214 Agromilieumaatregelen.....	65
Tabel 27	Monitoring resultaatindicatoren maatregel 214 Agromilieumaatregelen.....	67
Tabel 28	Monitoring outputindicatoren maatregel 216 Inrichtingsmaatregelen door landbouwers in het kader van kaderrichtlijn water.....	68
Tabel 29	Monitoring resultaatindicatoren maatregel 216 Inrichtingsmaatregelen door landbouwers in het kader van kaderrichtlijn water.....	68
Tabel 30	Monitoring outputindicatoren maatregel 221 Bebossing van landbouwgrond.....	69
Tabel 31	Monitoring resultaatindicatoren maatregel 221 Bebossing van landbouwgrond	69
Tabel 32	Monitoring outputindicatoren maatregel 222 Eerste totstandbrenging van boslandbouwsystemen op landbouwgrond	70
Tabel 33	Monitoring resultaatindicatoren maatregel 222 Eerste totstandbrenging van boslandbouwsystemen..	70
Tabel 34	Monitoring outputindicatoren maatregel 227 Niet-productieve investeringen in bossen	71
Tabel 35	Monitoring resultaatindicatoren maatregel 227 Niet-productieve investeringen in bossen.....	71

Tabel 36 Monitoring maatregel 311 Investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten ..	74
Tabel 37 Monitoring maatregel 313 Bevordering van toeristische activiteiten	77
Tabel 38 Monitoring maatregel 321 Basisvoorzieningen voor de economie en plattelandsontwikkeling (exclusief submaatregel 321B)	78
Tabel 39 Monitoring maatregel 321B Ontwikkeling van de paardenhouderij als economische drager op het platteland	78
Tabel 40 Monitoring maatregel 322 Dorpskernvernieuwing en -ontwikkeling	79
Tabel 41 Monitoring maatregel 323 Instandhouding en opwaardering landelijk erfgoed	80
Tabel 42 Monitoring maatregel 331 Intermediaire dienstverlening	82
Tabel 43 Monitoring maatregel 413 Lokale ontwikkelingsstrategieën leefkwaliteit / diversificatie.....	85
Tabel 44 Monitoring maatregel 421 Samenwerkingsprojecten met andere plattellandsgebieden	87
Tabel 45 Monitoring maatregel 431 Werking Plaatselijke Groepen.....	88
Tabel 46 Monitoring maatregel 121 Investerings in landbouwbedrijven onder Health Check	90
Tabel 47 Monitoring maatregel 123 Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en tuinbouwproducten onder Health Check	91
Tabel 48 Monitoring maatregel 214 Agromilieumaatregelen onder Health Check-programma	92
Tabel 49 Monitoring maatregel 311 Investerings met betrekking tot diversificatie van landbouwactiviteiten onder Health Check-programma	93

BRONNEN

Departement Landbouw en Visserij (2008) *Programma voor Plattelandsontwikkeling in Vlaanderen (PDPO), 2007-2013* <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=72> .

Dumez L. & Van Zeebroeck M. (2011) *Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013, Jaarverslag 2010*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Dumez L. & Van Zeebroeck M. (2012) *Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013, Jaarverslag 2011*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

European Commission (2009) *Common indicators for monitoring and evaluation of rural development programmes 2007-2013. Part I: Explanatory guidelines; Part II: Common indicator tables.*

Europese Commissie (2006) *Handboek voor een gemeenschappelijk toezicht- en evaluatiekader. Richtsnoer en bijlagen* http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/eval/index_en.htm.

IDEA Consult, UGent, Soresma & VUB (2010) *Mid term evaluatie van het Vlaams Programadocument voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013*, Brussel <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=2046>.

Strategisch Monitoringsrapport voor België, 2012
http://lv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/20121008_strategisch_monitoringsverslag.pdf.

Strubbe D., Verschelde P., Hens M., Wils C., Bauwens D., Dermout M. & De Bruyn L. (2010) *Impact van PDPO II-maatregelen op de biodiversiteit*. Studie uitgevoerd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) in opdracht van het Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Van Zeebroeck M., Carels K. & Samborski V. (2008) *Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013, Jaarverslag 2007*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Van Zeebroeck M., Carels K. & Samborski V. (2009) *Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013, Jaarverslag 2008*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Van Zeebroeck M. & Maertens E. (2010) *Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013, Jaarverslag 2009*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

AFKORTINGEN

ADLO	afdeling duurzame landbouwontwikkeling
AEA	ammoniakemissiearm
ALBON	afdeling land- en bodembescherming, ondergrond, natuurlijke rijkdommen
ALV	agentschap voor landbouw en visserij
AMM	agromilieumaatregel
AMS	afdeling monitoring en studie
ANB	agentschap natuur en bos
AOSB	afdeling organisatie en strategisch beleid
BAS	bedrijfsadviessysteem
BGA	beschermde geografische oorsprong
BO	beheerovereenkomst
BOB	beschermde oorsprongsbenaming
BrTW	bruto toegevoegde waarde
CCEP	coördinerende cel Europees plattelandsbeleid
EENRD	European evaluation network for rural development
ELFPO	Europees landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling
EU	Europese Unie
FADN	farm accountancy data network
FOD	federale overheidsdienst
GIS	geografisch informatiesysteem
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
GPS	global positioning system
GTEK	gemeenschappelijk toezichts- en evaluatiekader
GTS	gegarandeerde traditionele specialiteit
GVE	grootvee-eenheid
Ha	hectare
HNVF	high nature value farming
ICT	information and communications technology
INBO	instituut voor natuur- en bosonderzoek
IPM	geïntegreerde productiemethode
KMO	kleine en middelgrote ondernemingen
LAG	lokale actiegroep
Leader	liaisons entre actions de développement de l'Économie Rurale
LFA	less favoured areas
LMN	landbouwmonitoringsnetwerk
MAP	mestactieplan
MIB	afdeling markt- en inkomensbeheer
NA	not available
NP	not applicable
PDPO	programmeringsdocument voor plattelandsontwikkeling
PG	plaatselijke groep
PMC	provinciaal management comité
SFC	structural funds common system
SI	afdeling structuur en investeringen
UGent	Universiteit Gent
VEN	Vlaams ecologisch netwerk
VLIF	Vlaams landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse landmaatschappij
VMM	Vlaamse milieumaatschappij
WKK	warmtekrachtkoppeling

CONTACTPERSONEN

Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid (CCEP)

Patricia De Clercq
Els Soenen
Belinda Cloet
Nele Vanslembrouck

Vlaams Betaalorgaan

Kris Heyse

Leden van het Uitvoeringscomité PDPO II

Stemgerechtigde effectieve leden

Jules Van Liefferinghe (voorzitter)
Patricia De Clercq (secretariaat)
Els Soenen
Johan Verstrynghe
Koen Wellemans
Jos De Smedt
Lieven Van Waes
Luc Uytdewilligen
Daniël De Laender
Bert Van Wambeke
Nadine Vantomme
Martine Swerts
Tom Neels

Stemgerechtigde plaatsvervangende leden

Belinda Cloet (secretariaat)
Jean Steenberghen
Hilde Villé
Anja Bockstal
Katleen Butaye
Johan De Schrijver
Rudy Geerts
Anneleen Vandenberghe
Davy De Dobbeleer
Petra Deproost
Carl De Schepper

Bijkomende effectieve leden

Linn Dumez
Stéphane Desmet
Nele Vanslembrouck
Daniël Ketels
Hendrik De Vriese

Bijkomende plaatsvervangende leden

Dirk Van Gijseghe
Kris Heyse
Anita Dumon

Afdeling Monitoring en Studie

Dirk Van Gijsegem

Linn Dumez

Michael Van Zeebroeck

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: LIJST AANGEPASTE STREEFDOELEN

Hieronder volgt de lijst met streefdoelen die in de loop van de programmaperiode werden aangepast. In het Jaarverslag van een bepaald jaar wordt telkens bij de maatregel zelf het probleem met het streefdoel omschreven en wordt een nieuw streefdoel voorgesteld. Het nieuwe streefdoel vervangt in het Jaarverslag van het volgende jaar automatisch het oude. De aanpassingen van de streefdoelen worden ook telkens gemeld aan de Europese Commissie via de procedures voor wijziging van het programmadocument en de nationale strategie.

Monitoring-jaar vaststelling probleem streefdoel	Maatregel-nummer	Oorspronkelijke waarden	Nieuwe waarden	Verantwoording
2007	111A	1) Totaal aantal dagen opleiding: 32.669 2) Aantal unieke deelnemers die succesvol een opleiding gevolgd hebben: 28.000	1) 519.750 2) 34.000	1) Er werd bij opmaak target niet vermenigvuldigd met het aantal deelnemers. 2) Slaagpercentage voor korte vorming 100% (geleerde vaardigheden in praktijk brengen) i.p.v 80%.
2007	111D	1) Aantal unieke deelnemers: 490 2) Totaal aantal dagen opleiding voor alle deelnemers: 420 3) Aantal unieke deelnemers die succesvol	1) 14 2) 14 3) 14	Targets moeten aangepast worden daar maatregel in uiteindelijk programmadocument een uitdovend karakter heeft gekregen.

		een opleiding gevolgd hebben= 3		
2007	114	Aantal gesteunde landbouwers: 11.900	18.634	De beheersdienst heeft vastgesteld dat de target van 11.900 gesteunde landbouwers enkel slaat op de bedrijfsadviessystemen conform EG 1782/2003 en niet op de landbouwers die uitbetaald worden voor de milieumodule en bedrijfsleidingadvies. Om deze reden werd een nieuwe target voor het "aantal gesteunde landbouwers" voorgesteld, die bestaat uit de som van de target voor bedrijfsadviessystemen (11.900), bedrijfsleidingadvies (2.367) en milieumodule (4.367): 18.634.
2008	111A	Aantal deelnemers (niet-uniek): NA	1.200.000	Doelstelling werd bepaald op basis gegevens 2007-2008.
2008	111C	Aantal deelnemers (niet-uniek): NA	106.000	Doelstelling werd bepaald op basis gegevens 2007-2008.
2008	111D	Aantal deelnemers (niet-uniek): NA	17	Doelstelling werd bepaald op basis gegevens 2007-2008.
2008	121	Stijging bruto toegevoegde waarde: 0%	10%	Deze nieuwe inschatting is gebaseerd op FADN data van de periode 2000-2006.
2008	123A	Stijging van de bruto toegevoegde waarde: 20 %	155.000.000 euro	Deze doelstelling is tot stand gekomen op basis van informatie aangaande BrTW van agrovoedingsbedrijven die steun gekregen hebben tijdens PDPO 2000-2006 (zie ex post evaluatie PDPO 2000-2006) te koppelen aan de outputindicatoren voor maatregel 123 voor PDPO 2007-2013.
2008	123A	Totale investeringsvolume: 1.015.000.000	414.000.000 euro	Oorspronkelijke target werd opgemaakt op basis van een onrealistisch ingeschat budget.
2008	132	Waarde van de landbouwproductie onder kwaliteitslabel: stijging per jaar 2,5%	344.000.000 euro	Omzet bio-sector (zonder producenten en import): 289,3 miljoen euro in 2006. Stijging van 2,5% per jaar, dus omzet eind 2013: 344 miljoen euro.

2008	214K	Totale areaal dat agromilieusteun ontvangt: 13.977 ha	243 ha	Vanaf M2008 is het niet meer mogelijk het areaal kleine landschapselementen te koppelen aan de percelen. De nieuwe doelstelling geeft enkel de oppervlakte van de kleine landschapselementen op zich aan.
2008	214P	1) Totale areaal dat agromilieusteun ontvangt: 203 ha 2) Aantal contracten: 74	1) 1.600 ha 2) 664	De doelstellingen van subpakket "beweiding zonder beperking van weidedatum" (BO Natuur) werden toegevoegd
2008	311	Stijging niet-landbouw bruto toegevoegde waarde: 0%	10%	Deze nieuwe inschatting is gebaseerd op FADN data van de periode 2000-2006.
2008	321	1) Bevolking die voordeel haalt uit een verbeterde dienstverlening: NA 2) Bevolking toegang tot internet: NA	1) 60.000 2) 2000	Schatting op basis van preliminaire gegevens M2007 en M2008.
2008	331	Aantal deelnemers die succesvol een trainingssessie beëindigd hebben: NA	500	Schatting op basis van preliminaire gegevens M2007 en M2008.
2008	413	Aantal begunstigden: 200.000	700	Verkeerde interpretatie van begunstigden bij opstelling target
2008	431	Aantal gesteunde acties: 250	1.700	Te enge interpretatie van het aantal acties bij het opstellen van de target
2011	212	Area under successful land management contributing to bio diversity and high nature value	2.445,3 ha	Oorspronkelijk stond er verkeerdelijk "0" als streefwaarde. Nu bijgesteld op basis van de streefwaarde voor de outputindicator.

		farming/forestry: 0 ha		
2011	313	1) Aantal gesteunde nieuwe toeristische acties: 182 2) Bijkomend aantal toeristische bezoeken: 16.000	1) 55 2) 181.000	Geen goede inschatting (gebaseerd op cijfers uit monitoringjaar 2007)
2011	321	1) Aantal gesteunde acties: 147 2) Toename van het internetgebruik in ruraal gebied: 2.000 3) Aantal inwoners in ruraal gebied die van de basisvoorziening genieten: 60.000	1) 46 2) 10.400 3) 1.340.000	Geen goede inschatting (gebaseerd op cijfers uit monitoringjaar 2007)
2011	331	1) Aantal deelnemende economische actoren aan gesteunde activiteiten (niet-uniek): 70 2) Aantal dagen opleiding voor alle deelnemers: 210 3) Aantal unieke deelnemers die met vrucht de opleidingsactiviteit volbrachten: 500	1) 78.800 2) 64.000 3) 81.500	Verkeerde interpretatie van de indicatoren bij het opstellen van de targets
2012	121	Investeringsvolume:	1.500.000.000 euro	Wijziging van het financieel plan + gemiddeld hoger investeringsvolume per dossier

		1.295.000.000 euro		dan aanvankelijk ingeschat
2012	123-A	Investeringsvolume: 335.000.000 euro Aantal begunstigden: 250	225.000.000 euro 200	Wijziging financieel plan omdat voorziene budget te hoog was ingeschat, onder andere als gevolg van de financieel-economische crisis
2012	311	Investeringsvolume: 100.000.000 euro	110.000.000 euro	Wijziging van het financieel plan + gemiddeld hoger investeringsvolume per dossier dan aanvankelijk ingeschat
2013	212	1) Totaal aantal begunstigden: 2.482 ha 2) Totaal areaal dat steun ontvangt: 5.148 ha	1) 1.000 ha 2) 1.500 ha	Bijstelling streefwaarden in functie van de werkelijke realisaties van de maatregel
2013	216	1) Totaal aantal begunstigden: 1.200 2) Totaal investeringsvolume: 560.064 euro	1) 7 2) 411.970 euro	De streefwaarden zijn bijgesteld in functie van de werkelijke realisaties. De begunstigden zijn waterbeheerders of lokale/regionale landbouworganisaties. Bij de oorspronkelijke inschatting van het aantal begunstigden werden ook individuele landbouwers meegeteld. Individuele landbouwers zijn wel betrokken, maar worden nu niet meegeteld als begunstigde.
2013	222	1) Totaal aantal begunstigden: 75 2) Totaal areaal dat steun ontvangt: 250 ha	1) 20 2) 35 ha	Bijstelling streefwaarden in functie van de werkelijke realisaties van de maatregel
2013	313	1) Aantal gesteunde nieuwe toeristische acties: 55 2) Totaal investeringsvolume: 8.190.000 euro	1) 60 2) 11.000.000 euro	Bij opmaak van het programma kon niet voorzien worden welke maatregelen van As 3 gebiedsgerichte werking de meeste, kwaliteitsvolle projecten zouden opleveren. Nu worden de streefwaarden bijgesteld op basis van de opgedane ervaring.
2013	321A	Totaal investeringsvolume: 14.700.000 euro	9.000.000 euro	Bij opmaak van het programma kon niet voorzien worden welke maatregelen van As 3 gebiedsgerichte werking de meeste, kwaliteitsvolle projecten zouden opleveren. Nu worden de streefwaarden bijgesteld op basis van de opgedane ervaring. Het investeringsvolume voor maatregel 321 is bij het begin overschat, omdat er initieel

				is van uitgegaan dat heel wat projecten met een verlaagd cofinancieringspercentage zouden worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld 30% ipv 65% subsidie. Tijdens de looptijd is gebleken dat iedere provincie voor deze maatregel een cofinancieringspercentage van 65 % heeft toegepast en daardoor is het investeringsvolume te hoog ingeschat geweest bij deze maatregel.
2013	321B	1) Aantal gesteunde acties: 10 2) Totaal investeringsvolume: 1.410.000 euro	1) 10 2) 30.000 euro	Bij opmaak van het programma kon niet voorzien worden welke maatregelen van As 3 gebiedsgerichte werking de meeste, kwaliteitsvolle projecten zouden opleveren. Nu worden de streefwaarden bijgesteld op basis van de opgedane ervaring.
2013	322	1) Aantal dorpen waar acties plaatsvinden: 112 2) Totaal investeringsvolume: 15.225.000 euro	1) 60 2) 17.500.000 euro	Bij opmaak van het programma kon niet voorzien worden welke maatregelen van As 3 gebiedsgerichte werking de meeste, kwaliteitsvolle projecten zouden opleveren. Nu worden de streefwaarden bijgesteld op basis van de opgedane ervaring.
2013	323A	1) Aantal gesteunde acties: 182 2) Totaal investeringsvolume: 5.460.000 euro	1) 82 2) 12.000.000 euro	Bij opmaak van het programma kon niet voorzien worden welke maatregelen van As 3 gebiedsgerichte werking de meeste, kwaliteitsvolle projecten zouden opleveren. Nu worden de streefwaarden bijgesteld op basis van de opgedane ervaring. Bij deze maatregel zijn er heel wat grote projecten ingediend, die maar voor een klein onderdeel cofinanciering hebben aangevraagd. Daardoor is de initiële inschatting van het investeringsvolume bij de opmaak van PDPO II te laag geweest.
2013	331B	1) Aantal gesteunde acties: 30 2) Totaal investeringsvolume: 90.000 euro	1) 1 2) 30.000 euro	Bij opmaak van het programma kon niet voorzien worden welke maatregelen van As 3 gebiedsgerichte werking de meeste, kwaliteitsvolle projecten zouden opleveren. Nu worden de streefwaarden bijgesteld op basis van de opgedane ervaring.
2013	413	1) Aantal projecten gesteund door de PG's: 500 2) Aantal gesteunde begunstigden: 700	1) 550 2) 850	Het budget voor deze maatregel wordt verhoogd.

BIJLAGE 2: TIJDSREEKSEN AGROMILIEUMAATREGELEN

Tabel A: Overzicht van de oppervlakte (ha) van de verschillende agromilieumaatregelen (kalenderjaren 2000-2013)

AREAAL (ha)														
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mechanische onkruidbestrijding	151	1.298	2.033	2.627	4.966	5.973	6.207	6.191	5.969	4.616	3.931	3.877	3.485	3.170
Verwarringstechniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7.485	7.866	8.006	8.145
Hoogstamboomgaarden	0	0	0	0	0	232	388	482	567	649	646	677	1.278	1.068
Vlinderbloemigen	0	0	0	0	1.057	3.018	4.766	5.751	6.472	5.902	5.364	5.057	4.660	4.462
Milieuvriendelijke sierteelt	375	344	668	767	748	748	1.102	920	965	1.133	1.232	1.192	1.264	1.331
Hectaresteun bio-landbouw	1.350	1.584	1.839	2.861	2.735	2.689	2.645	2.704	2.674	2.795	3.270	3.569	3.943	4.099
BO perceelsrandenbeheer	35	89	210	308	370	530	1.222	1.204	1.280	1.395	1.266	653	1.192	1.245
BO soortenbescherming	165	251	443	499	620	816	961	732	728	774	601	953	1.213	1.293
BO erosiebestrijding	0	0	0	0	0	920	1.736	2.091	2.469	3.241	3.427	3.455	4.797	5.051
BO water	17.526	29.665	32.019	30.709	27.210	27.800	29.300	29.384	28.385	28.135	28.013	22.847	16.875	17.900
BO kleine landschapselementen	426	1.183	4.437	5.602	6.486	7.158	7.392	4.634	118	129	124	120	163	180
Groenbedekking	5.655	27.132	34.330	39.582	68.275	72.103	78.031	75.958	71.339	16.096	5.323	0	0	0
Hectaresteun geïntegreerd pitfruit	5.157	8.478	9.408	10.058	6.749	4.941	888	396	0	0	0	0	0	0
BO botanisch beheer	0	0	0	0	17	81	203	201	197	197	156	0	0	0
BO natuur	1.372	1.597	1.726	1.934	2.130	2.628	1.397	1.403	1.216	987	869	0	0	0
Steun biovarkens	0	0	6	6	6	6	6	6	0	0	0	0	0	0
TOTAAL AREAAL	32.212	71.621	87.119	94.953	121.369	129.643	136.244	132.057	122.379	66.049	61.707	50.266	46.876	47.944
RAMING UNIEK AREAAL	29.554	65.711	79.930	87.117	111.354	118.945	125.001	121.513	119.555	64.898	60.085	50.066	46.968	47.114

Tabel B: Overzicht van het aantal lopende contracten van de verschillende agromilieumaatregelen (kalenderjaren 2000-2013)

AANTAL LOPENDE CONTRACTEN														
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mechanische onkruidbestrijding	22	177	298	424	892	989	1.068	1.365	1.422	980	862	807	692	634
Verwarringstechniek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	586	611	610	589
Hoogstamboomgaarden	0	0	0	0	0	515	854	1.133	1.385	1.641	1.694	1.494	1.363	1.350
Lokale veerassen	321	443	533	550	332	390	267	285	266	276	292	292	260	267
Vlinderbloemigen	0	0	0	0	379	1.005	1.594	1.894	2.053	1.780	1.378	1.007	924	875
Milieuvriendelijke sierteelt	90	71	109	131	107	107	134	127	144	139	150	139	140	138
Hectaresteun biolandbouw	88	100	101	175	173	173	174	205	201	208	223	239	278	283
BO perceelsrandenbeheer	51	141	280	446	430	715	1.130	871	1.068	1.153	1.162	863	1.217	1.248
BO soortenbescherming	28	46	94	114	123	190	163	128	128	171	228	349	445	485
BO erosiebestrijding	0	0	0	0	0	127	579	486	608	788	855	710	905	959
BO water	1.551	3.077	3.385	3.429	3.260	3.760	2.048	1.707	1.609	1.726	1.522	1.204	911	949
BO kleine landschapselementen	71	186	415	607	664	916	914	713	946	1.171	1.303	1.410	1.733	1.894
Groenbedekking	971	3.310	4.238	3.906	7.534	7.910	8.378	8.211	7.929	1.995	731	0	0	0
Hectaresteun geïntegreerd pitfruit	336	599	656	715	473	344	87	46	0	0	0	0	0	0
BO botanisch beheer	0	0	0	0	10	33	76	73	71	71	50	0	0	0
BO natuur	590	731	789	874	929	1.150	588	521	449	400	355	0	0	0
Steun biovarkens	0	0	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0
TOTAAL AANTAL CONTRACTEN	4.119	8.881	10.900	11.373	15.308	18.326	18.056	17.767	18.279	12.499	11.391	9.125	9.478	9.671

Tabel C: Overzicht van de uitgaven voor de verschillende agromilieumaatregelen in kalenderjaren 2007-2013

TOTALE UITGAVEN (euro)							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mechanische onkruidbestrijding	640.001	868.509	891.320	844.631	842.121	854.349	650.437
Verwarringstechniek	0	0	0	0	1.843.797	1.846.731	1.884.212
Hoogstamboomgaarden/lokale veerassen	447.204	475.925	475.324	573.694	527.938	577.763	578.100
Vlinderbloemigen	2.676.688	2.869.552	2.920.275	2.415.314	1.755.572	1.289.210	1.156.926
Milieuvriendelijke sierteelt	0	502.253	248.796	278.323	250.662	236.369	262.747
Hectaresteun bio-landbouw	737.049	700.457	656.181	702.601	907.367	956.861	986.462
BO perceelsrandenbeheer	1.135.059	1.788.610	2.428.095	1.865.143	2.092.491	976.696	1.751.109
BO soortenbescherming	188.506	170.941	168.786	192.333	295.680	756.697	988.595
BO erosiebestrijding	592.251	755.311	1.013.522	1.064.526	1.054.064	959.951	1.146.493
BO water	9.080.486	11.280.901	13.408.873	11.159.394	9.767.822	7.182.466	6.373.206
BO Kleine landschapselementen	204.183	209.573	401.153	507.498	791.978	1.018.697	1.277.881
Groenbedekking	3.770.582	3.676.221	3.444.518	778.750	232.441	-3.827	-1.026
Hectaresteun geïntegreerd pitfruit	84.596	27.514	0	0	0	0	0
BO botanisch beheer incl BO natuur	364.879	545.240	665.790	398.179	196.861	-987	-1.190
Steun biovarkens	4.974	0	0	0	0	0	0
TOTALE UITGAVEN	19.926.458	23.871.007	26.722.634	20.780.385	20.558.795	16.650.976	17.053.954

BIJLAGE 3: INDICATORENTABELLEN

Europese tabellen met gemeenschappelijke output- en resultaatindicatoren voor het toezicht op en de evaluatie van de programma's voor plattelandsontwikkeling.